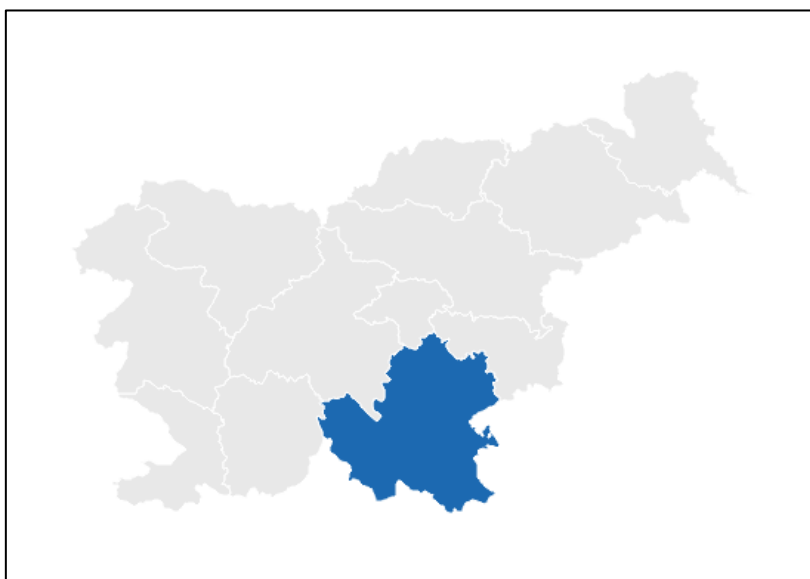

**razvojni center
novo mesto**

**REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM REGIJE JUGOVZHODNA
SLOVENIJA ZA OBDOBJE 2021-2027**

16. junij 2022

Območje priprave Regionalnega razvojnega programa – razvojna regija Jugovzhodna Slovenija z občinami:

Mestna občina Novo mesto,
Občina Črnomelj,
Občina Dolenjske Toplice,
Občina Kočevje,
Občina Kostel,
Občina Loški Potok,
Občina Metlika,
Občina Mirna,
Občina Mirna Peč,
Občina Mokronog-Trebelno,
Občina Osilnica,
Občina Ribnica,
Občina Semič,
Občina Sodražica,
Občina Straža,
Občina Šentjernej,
Občina Šentrupert,
Občina Škocjan,
Občina Šmarješke Toplice,
Občina Trebnje,
Občina Žužemberk.

Izdelovalec:

Razvojni center Novo mesto d.o.o.
Regionalna razvojna agencija za JV Slovenijo
<http://www.rc-nm.si/>

Vodja priprave:

Franci Bratkovič, direktor

Člani priprave:

Sodelavci Razvojnega centra Novo mesto d.o.o.
Člani odborov Razvojnega sveta regije JV Slovenija
Člani Razvojnega sveta regije JV Slovenija
Člani Sveta regije JV Slovenija
Člani Razvojne regijske mreže regije JV Slovenija
Širša projekta skupina razvojnih partnerjev v regiji

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
1.1. Izhodišča, namen in cilj priprave RRP regije JV Slovenija za obdobje 2021-2027	1
1.2. Priprava RRP regije JV Slovenija za obdobje 2021-2027	1
2. STRATEŠKI DEL REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA ZA OBDOBJE 2021-2027	3
2.1. Analiza regionalnih razvojnih potencialov in opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, vključno s položajem v mednarodnem prostoru.....	3
2.1.1 Stopnja razvitosti regije	3
2.1.2 Prebivalstvo	4
2.1.3 Trg delovne sile.....	4
2.1.4 Gospodarstvo	6
2.1.4.1 Gospodarska moč regije	6
2.1.4.2 Razvojno raziskovalna dejavnost.....	8
2.1.4.3 Podporno okolje za razvoj gospodarstva in podjetništva	9
2.1.4.5 Gospodarske cone	11
2.1.4.6 Kmetijstvo.....	11
2.1.4.7 Gozdarstvo.....	13
2.1.4.8 Turizem.....	14
2.1.4.9 Izvajanje pristopa LEADER/CLLD.....	15
2.1.5 Socialna varnost, zdravje in zdravstveno varstvo.....	16
2.1.5.1 Socialna varnost	16
2.1.5.2 Zdravje in zdravstveno varstvo.....	17
2.1.6 Nevladni sektor.....	17
2.1.7 Vzgoja in izobraževanje	18
2.1.7.1 Predšolska vzgoja	18
2.1.7.2 Osnovnošolsko izobraževanje	18
2.1.7.3 Srednješolsko izobraževanje	19
2.1.7.4 Terciarno izobraževanje	19
2.1.7.5 Druge oblike izobraževanja in usposabljanja	19
2.1.7.6 Regijska štipendijska shema v programskem obdobju 2014–2020	20
2.1.8 Analiza prostora.....	20
2.1.8.1 Naselja	20
2.1.8.2 Prometni sistem, dostopnost	22
2.1.8.3 Stanovanjska politika.....	25
2.1.9 Naravni potencial regije	25
2.1.10 Ravnanje z naravnimi viri in skrb za okolje.....	26

2.1.10.1	Oskrba s pitno vodo.....	26
2.1.10.2	Odvajanje in čiščenje odpadnih voda.....	26
2.1.10.3	Odvoz in ravnanje z odpadki	28
2.1.10.4	Lokalna energetska politika.....	29
2.1.10.5	Poplavna območja	29
2.1.10.6	Obmejna problemska območja	29
2.1.10.7	Funkcionalna degradirana območja (FDO).....	30
2.1.10.8	Spremljanje kakovosti okolja.....	30
2.1.11	Kulturni potencial regije	30
2.1.12	Prostorsko načrtovanje	32
2.1.13	Položaj regije v mednarodnem prostoru.....	33
2.2	SWOT analiza.....	35
2.3	Ključni razvojni izzivi regije.....	37
2.4	Vizija razvoja regije.....	41
2.5	Oprelitev in utemeljitev razvojne specializacije regije.....	41
2.6	Oprelitev in opis (strateških) razvojnih ciljev regije	42
2.7	Oprelitev in opis razvojnih regijskih prioriteta.....	43
1.	Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	43
	Ukrep 1.1.: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji.....	43
	Ukrep 1.2.: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije	44
	Ukrep 1.3.: Digitalna preobrazba regije	45
	Ukrep 1.4.: Razvoj kadrov in kompetenc.....	46
	Ukrep 1.5.: Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji ...	47
	Ukrep 1.6.: Identiteta naravne in kulturne dediščine	47
	Ukrep 1.7.: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja	48
	Podukrep 1.7.1.: Konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva	48
	Podukrep 1.7.2.: Skrb za ohranjanje narave in okolja	49
	Podukrep 1.7.3.: Podporno okolje in dostopnost storitev	49
2.	Zelena in nizkoogljična JV Slovenija.....	50
	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov.....	50
	Podukrep 2.1.1.: Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanja z vodotoki	50
	Podukrep 2.1.2.: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod	51
	Podukrep 2.1.3.: Ravnanje z odpadki	52
	Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije	52
	Ukrep 2.3.: Prehod na krožno gospodarstvo.....	53
	Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam	53
	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja.....	54

Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture.....	54
Podukrep 2.5.2.: Zmanjševanje onesnaženja	54
Ukrep 2.6.: Trajnostna mobilnost.....	55
3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	56
Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture.....	56
Ukrep 3.2.: Razvoj železniške infrastrukture	57
Ukrep 3.3.: Razvoj letališke infrastrukture in storitev.....	58
Ukrep 3.4.: Razvoj rečnega prometa	58
Ukrep 3.5.: Razvoj širokopasovnih povezav	58
4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	59
Ukrep 4.1.: Zdravo in aktivno življenje ter kakovost življenja	60
Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.	61
Ukrep 4.3.: Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij	62
Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture.....	63
Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti	63
5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom, s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	65
Ukrep 5.1: Trajnostni razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij.....	66
Podukrep 5.1.1: Pametna mesta	66
Podukrep 5.1.2: Zelena mesta:.....	66
Podukrep 5.1.3: Mobilna in povezujoča mesta:.....	67
Podukrep 5.1.4: Družbeno aktivna mesta:	67
Ukrep 5.2: Zeleno, podjetno in radoživo podeželje (CLLD)	68
Podukrep 5.2.1: Pametno podeželje:	68
Podukrep 5.2.2: Zeleno podeželje:.....	68
Podukrep 5.2.3: Mobilno podeželje	68
Podukrep 5.2.4: Socialno podeželje /ljudem prijazno podeželje:	68
Ukrep 5.3: Izdelava regionalnega prostorskega plana	69
Ukrep 5.4: Razvoj problemskih območij.....	69
Ukrep 5.5: Revitalizacija razvrednotenih/degradiranih območij	70
3. PROGRAMSKI DEL REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA ZA OBDOBJE 2021-2027	71
3.1. Opredelitev in opis ukrepov v okviru posamezne razvojne prioritete	71
1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	71
Ukrep 1.1: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji	71

Ukrep 1.2: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije	72
Ukrep 1.3: Digitalna preobrazba regije	72
Ukrep 1.4: Razvoj kadrov in kompetenc.....	72
Ukrep 1.5: Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji	73
Ukrep 1.6: Identiteta naravne in kulturne dediščine	73
Ukrep 1.7: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja	73
2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija.....	74
Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije	74
Ukrep 2.3.: Prehod na krožno gospodarstvo.....	75
Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam	75
Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja.....	75
Ukrep 2.6.: Trajnostna mobilnost.....	76
3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	76
Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture.....	76
Ukrep 3.2.: Razvoj železniške infrastrukture	76
Ukrep 3.3.: Razvoj letališke infrastrukture in storitev.....	77
Ukrep 3.4.: Razvoj rečnega prometa	77
Ukrep 3.5.: Razvoj širokopasovnih povezav	77
4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	77
Ukrep 4.1.: Zdravo in aktivno življenje ter kakovost življenja	78
Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.	78
Ukrep 4.3.: Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij	78
Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture.....	78
Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti	79
5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom, s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	79
Ukrep 5.1: Trajnostni razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij.....	79
Ukrep 5.2: Zeleno, podjetno in radoživo podeželje (CLLD)	80
Ukrep 5.3: Izdelava regionalnega prostorskega plana	81
Ukrep 5.4: Razvoj problemskih območij.....	81
Ukrep 5.5: Revitalizacija razvrednotenih/degradiranih območij	81
3.2 Skupna okvirna finančna ocena vrednosti regionalnega razvojnega programa	83
3.3 Sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa	94

3.4 Sistem informiranja in obveščanja javnosti o načrtovanju in izvajanju regionalnega razvojnega programa	95
Viri in literatura	96
PRILOGA: Predstavitev najpomembnejših regijskih projektov (projektni obrazci).....	97

KAZALO SLIK

Slika 1: Dnevna mobilnost – migracije izven regije JV Slovenija	5
Slika 2: Delovno aktivno prebivalstvo – migracije znotraj regije JV Slovenija	6
Slika 3: Kernelska gostota poselitve	21
Slika 4: Vloga posameznega naselja v regiji	21
Slika 5: Dostopnost do avtocestnega omrežja za prebivalce regije JV Slovenija	22
Slika 6: Ugoden geografski položaj regije JV Slovenija	24
Slika 7: (Ne)povezovanje občin na področju vodooskrbe	26
Slika 8: (Ne)povezovanje občin na področju GJS komunalnih storitev (odpadna in komunalna voda, odpadki, snaga in javne površine,...)	27
Slika 9: Nastali komunalni odpadki po občinah regije JV Slovenije.....	28
Slika 10: Občine v obmejnem problemskem območju (Vir: UMAR, 2019)	30

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Bruto domači proizvod na prebivalca in na zaposlenega, statistične regije, Slovenija, 2017	7
--	---

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Dodana vrednost družb v letu 2018 (Vir: Glas gospodarstva, Gospodarska zbornica Slovenije, september 2019).....	7
Preglednica 2: Bruto domači izdatki za RRD, delež glede na Slovenijo (Vir: SURS, 2019).....	9
Preglednica 3: Viri financiranja razvojno raziskovalne dejavnosti (Vir: SURS, 2019)	9
Preglednica 4: Članstvo v gospodarskih in obrtnih zbornicah regije JV Slovenija.....	11
Preglednica 5: Kmetijska gospodarstva, kmetijska zemljišča v uporabi, polnovredne delovne moči in število glav velike živine v Sloveniji in regiji JV Slovenija v letih 2010, 2013, 2016 (Vir: SURS, 2019)...	12
Preglednica 6: Površina gozdov v Sloveniji ter njihova lastniška struktura.....	13
Preglednica 7: Gozdni prostor v regiji JV Slovenija	14
Preglednica 8: Prihodi in prenočitve turistov v regiji Jugovzhodna Slovenija, 2014 – 2017 (Vir: SURS, 2019).....	14
Preglednica 9: Primerljiva treh LAS v regiji JV Slovenija (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)	15
Preglednica 10: Tehnični podatki o regionalnih železniških progah v regiji JV Slovenija, 2019.....	24
Preglednica 11: Število in delež zavarovanih območij v regiji (Vir: ZVNRS, 2019)	26
Preglednica 12: Prečiščena odpadna voda izpuščena v javno kanalizacijo v % (Vir: SURS, 2019)	27

Preglednica 13: Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in na komunalne čistilne naprave v % na dan 31.12.2018 (Vir: Informacijski sistem za spremljanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (IJSVO), Centralni register prebivalstva (CRP))	27
Preglednica 14: Nastali komunalni odpadki v regiji (kg/prebivalca) (Vir: SURS, 2019)	28
Preglednica 15: Poplavna območja na Dolenjskem in Beli Krajini v hektarih (Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018)	29
Preglednica 16: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca	32
Preglednica 17: Delež vključenosti partnerjev v projekte ETS v programskih obdobjih 2007-2013 in 2014-2020 (Vir: SVRK, Urad za evropsko teritorialno sodelovanje in finančne mehanizme / Sektor za ETS, Slovenski regionalni dnevi 2019, Dosedanji rezultati programov čezmejnega sodelovanja, Bovec, 24.10.2019)	34
Preglednica 18: Kazalniki stanja regije	42
Preglednica 19: Kazalniki ukrepa Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji.....	44
Preglednica 20: Kazalniki ukrepa Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije	45
Preglednica 21: Kazalniki ukrepa Digitalna preobrazba regije	46
Preglednica 22: Kazalniki ukrepa Razvoj kadrov in kompetenc	46
Preglednica 23: Kazalniki ukrepa Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji.....	47
Preglednica 24: Kazalniki ukrepa Identiteta naravne in kulturne dediščine	47
Preglednica 25: Kazalniki ukrepa Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja....	49
Preglednica 26: Kazalniki podukrepa Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanje z vodotoki	51
Preglednica 27: Kazalniki podukrepa Čiščenje in odvajanje odpadnih vod	51
Preglednica 28: Kazalniki podukrepa Ravnanje z odpadki	52
Preglednica 29: Kazalniki ukrepa Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije.....	52
Preglednica 30: Kazalniki ukrepa Prehod na krožno gospodarstvo	53
Preglednica 31: Kazalniki ukrepa Prilagajanje podnebnim spremembam	53
Preglednica 32: Kazalniki podukrepa Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture.....	54
Preglednica 33: Kazalniki podukrepa Zmanjševanje onesnaženja	55
Preglednica 34: Kazalniki ukrepa Trajnostna mobilnost	55
Preglednica 35: Kazalniki ukrepa Razvoj cestne infrastrukture	57
Preglednica 36: Kazalniki ukrepa Razvoj železniške infrastrukture.....	58
Preglednica 37: Kazalniki ukrepa Razvoj letališke infrastrukture in storitev	58
Preglednica 38: Kazalniki ukrepa Razvoj rečnega prometa.....	58
Preglednica 39: Kazalniki ukrepa Razvoj širokopasovnih povezav	59
Preglednica 40: Kazalniki ukrepa Zdravo in aktivno življenje ter kakovost življenja	61
Preglednica 41: Kazalniki ukrepa Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.....	62
Preglednica 42: Kazalniki ukrepa Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij	63
Preglednica 43: Kazalniki ukrepa Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture	63
Preglednica 44: Kazalniki ukrepa Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti	64
Preglednica 45: Kazalniki ukrepa Trajnostni razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij. 68	68
Preglednica 46: Kazalniki ukrepa Zeleno, podjetno in radoživo podeželje (CLLD).....	69
Preglednica 47: Kazalniki ukrepa Izdelava regionalnega prostorskega plana.....	69
Preglednica 48: Kazalniki ukrepa Razvoj problemskih območij	70
Preglednica 49: Kazalniki ukrepa Revitalizacija razvrednotenih/degradiranih območij	70

1. UVOD

V programskem obdobju 2021-2027 želi regija JV Slovenija nadgraditi dosežke preteklih let in opredeliti instrumente in vire za uresničevanje ciljev na vseh področjih.

Regionalni razvojni program regije JV Slovenija za obdobje 2021-2027 je temeljni strateški razvojni dokument, ki opredeljuje prioritete na gospodarskem, socialnem, izobraževalnem, javnozdravstvenem, prostorskem, okoljskem in kulturnem področju regije. Na podlagi ocene stanja opredeljuje razvojne prednosti regije, razvojno vizijo in strateške cilje, razvojne prioritete ter finančni okvir za izvedbo programa.

1.1. Izhodišča, namen in cilj priprave RRP regije JV Slovenija za obdobje 2021-2027

Regija Jugovzhodna Slovenija se na podlagi indeksa razvojne ogroženosti razvršča po stopnji razvitosti na drugo mesto. Je gospodarsko zelo močna regija, saj se uvršča na tretje mesto glede na višino bruto domačega proizvoda na prebivalca in je ena od dveh regij v Sloveniji, kjer je povprečna mesečna neto plača višja od državnega povprečja. Da je gospodarstvo v regiji trenutno zelo močno, je odraz manjšega števila dobro stoječih velikih gospodarskih družb. Kljub spodbudnim gospodarski kazalnikom, je stopnja brezposelnosti v regiji še vedno dokaj visoka, po podatkih za leto 2018, 8,10 %, pri čemer je največja težava v strukturi brezposelnih oseb. Prav tako se regija sooča z izseljevanjem prebivalstva v obmejnih občinah v večja zaposlitvena središča. V regiji najbolj izstopa problemsko območje Pokolpje, ki ima sprejet Program spodbujanja konkurenčnosti in ukrepov razvojne podpore Pokolpju v obdobju 2011–2020 in se izteka.

V obdobju 2021-2027 je cilj regije naredi pomembne korake na področju gospodarskega prestrukturiranja, tehnološkega razvoja, izobraževanja in izboljšanja kvalitete življenja v regiji.

Namen priprave RRP 2021-2027 je opredeliti ključne razvojne priložnosti regije JV Slovenija ter na podlagi le-teh zasnovati prednostna področja in opredeliti večje regijske projekte, ki bodo izražali razvojne prioritete in specifikke regije. Tako jih bodo lahko posamezna resorna ministrstva prepoznala in jih vključila v svoje razvojne programe. Pri uresničevanju posameznih ukrepov v regiji bo potrebno pristopili celovito, sočasno in skladno s ciljem integracije in celovitega reševanja ključnih regionalnih razvojnih problemov.

1.2. Priprava RRP regije JV Slovenija za obdobje 2021-2027

V skladu s 13. členom Zakona o spodbujanju regionalnega razvoja (ZSRR-2) in Uredbo o regionalnih razvojnih programih (RRP), ter v skladu z Operativnim načrtom o sodelovanju ministrstev pri pripravi regionalnih razvojnih programov za obdobje 2021-2027, je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), 5. 7. 2018, pozvalo regije k pripravi regionalnih razvojnih programov 2021-2027. Na podlagi poziva se je v regiji JV Slovenija takoj pristopilo k aktivnostim in pripravi Programa priprave regionalnega razvojnega programa za obdobje 2021-2027 v razvojni regiji Jugovzhodna Slovenija, ki ga je dne, 17. 9. 2018, na 9. korespondenčni seji sprejel in potrdil Razvojnega sveta regije.

ZSRR-2 v 13. členu določa vsebino Regionalnega razvojnega programa (RRP), ki zajema strateški in programski del. Strateški del vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, razvojne cilje in prioritete regije v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije regije. Programski del pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja v regiji s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter določi sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa.

Pri pripravi RRP sodelujejo predstavniki razvojnih institucij in sicer po področjih:

- **Človeški viri:** zavodi za zaposlovanje, študentki zavodi, nevladne organizacije, univerza, fakultete, višje in visokošolske institucije, šolski centri, razvojno izobraževalni centri, predstavniki občin, idr.
- **Gospodarstvo:** gospodarska zbornica, območne obrtno podjetniške zbornice, podjetniški inkubatorji, predstavniki gospodarskih ustanov in predstavniki občin, idr.
- **Podeželje s kmetijstvom:** kmetijsko gozdarska zbornica, zavod za gozdove, lokalne akcijske skupine, izobraževalne inštitucije, predstavniki občin, idr.
- **Turizem, naravna in kulturna dediščina:** zavodi, krajinski parki, organizacije za upravljanje in marketing destinacije, turistična zveza, predstavniki turističnega gospodarstva, izobraževalne institucije, predstavniki občin, idr.
- **Okolje in prostor:** komunalna podjetja, podjetja s področja energetike in zelene mobilnosti, institucije, ki načrtujejo prostorsko ter infrastrukturno izvajanje, predstavniki občin, idr.,
- **Kakovost življenja:** socialne in zdravstvene institucije ter zavodi, humanitarne organizacije, zavodi, predstavniki občin, idr.,

Pri pripravi RRP je vključevanje, sodelovanje in obveščanje javnosti ključnega pomena, saj gre za dokument, ki predstavlja širši regijski konsenz.

Obveščanje o vseh in aktivnostih, povezanih s pripravo RRP, poteka preko informacijskih kanalov RC Novo mesto: spletna stran, socialno omrežje, elektronska sporočila in lokalni tiskani, radijski in televizijski mediji.

2. STRATEŠKI DEL REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA ZA OBDOBJE 2021-2027

2.1. Analiza regionalnih razvojnih potencialov in opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, vključno s položajem v mednarodnem prostoru

Analiza stanja regije Jugovzhodna Slovenija (v nadaljevanju JV Slovenija) je izdelana na osnovi javno dostopnih statističnih podatkov, podatkov občin, Razvojnega centra Novo mesto in drugih institucij v regiji ter na nacionalni ravni. Podatki so bili pridobljeni predvsem iz naslednjih virov: Statističnega urada Republike Slovenije, Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES), Urada RS za makroekonomske analize in razvoj, Zavoda RS za zaposlovanje, resornih ministrstev, območnih enot Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, Zavoda za gozdove Slovenije ter drugih.

2.1.1 Stopnja razvitosti regije

Regija JV Slovenija je po površini (2.675 km²) največja slovenska regija, ki povezuje v enoto štiri pokrajine: deželo suhe robe, deželo kočevskega medveda, deželo cvička in deželo zelenega Jurija.

V regijo se uvršča 21 občin: Občina Črnomelj, Občina Dolenjske Toplice, Občina Kočevje, Občina Kostel, Občina Loški Potok, Občina Metlika, Občina Mirna, Občina Mirna Peč, Občina Mokronog - Trebelno, Mestna občina Novo mesto, Občina Osilnica, Občina Ribnica, Občina Semič, Občina Sodražica, Občina Straža, Občina Šentjernej, Občina Šentrupert, Občina Škocjan, Občina Šmarješke Toplice, Občina Trebnje, Občina Žužemberk.

Regija JV Slovenija se **po stopnji razvitosti**, upošteva indeks razvojne ogroženosti (IRO), uvršča **na 2. mesto** med vsemi slovenskimi regijami¹. Bolj razvita od regije JV Slovenija je le Osrednjeslovenska regija. IRO regije JV Slovenija v programskem obdobju 2014-2020 znaša **64,7** in je torej veliko pod ravni slovenskega povprečja. Preračun IRO na osnovi razpoložljivih podatkov za leto 2018 pa pokaže, da je regija JV Slovenija v letu 2018 dosegla okoli 80 % razvojne ogroženosti Slovenije. Regija presega slovensko povprečje predvsem pri kazalnikih razvitosti (produktivnost, dohodek, zaposlenost). Med kazalniki razvojnih možnosti močno izstopa po deležu sredstev za raziskave in razvoj v BDP, kjer presega vse regije. V primerjavi s slovenskim povprečjem izstopa tudi na področju zaposlenosti in produktivnosti. Med kazalniki ogroženosti je ugoden predvsem indeks staranja, delež starega prebivalstva v primerjavi z mladim je prav v JV Sloveniji najnižji med regijami. V zadnjih letih regija pozitivno izstopa tudi po nizki ogroženosti zaradi naravnih nesreč v primerjavi z drugimi regijami. Kljub nekaterim pozitivnim spremembam, pa je regija v primerjavi z letom 2014 med vsemi slovenskimi regijami najbolj poslabšala IRO in tudi poslabšala svojo uvrstitev glede stopnje razvitosti, in sicer je zdrsnila za eno mesto (prehitela jo je Gorenjska regija)².

Po sestavljenem kazalniku razvojne blaginje se regija JV Slovenija z vrednostjo kazalnika **4,7** uvršča **na 9. mesto** med dvanajstimi slovenskimi regijami (Slovenija = 5,5). V regiji je med vsemi tremi sestavinami razvojne blaginje (materialna blaginja, kakovost življenja v regiji, subjektivna ocena blaginje) najvišja **materialna blaginja** – razpoložljivi dohodek na prebivalca je v regiji nadpovprečen (nad povprečjem Slovenije), kazalnik zaposlitve je nekoliko slabši, saj stopnja registrirane brezposelnosti nekoliko presega slovensko povprečje, vendar je stopnja delovne aktivnosti nadpovprečna. Precej nižja od materialne blaginje je **kakovost življenja v regiji**. V okviru tega ima najslabšo vrednost kazalnik varnosti. JV Slovenija ima namreč najvišji delež obsojenih mladoletnih in polnoletnih oseb na prebivalca med vsemi statističnimi regijami. Tudi kazalnik zdravja vpliva na nižjo kvaliteto življenja v regiji. Pričakovano trajanje življenja je podpovprečno, stopnja umrljivosti nadpovprečna, dostopnost z avtom do splošne bolnišnice pa je med najvišjimi med statističnimi regijami. Prav tako je slaba tudi dostopnost do storitev, saj je čas dostopa do priključka avtoceste ali hitre ceste v povprečju 30 minut,

¹ Vir: Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 34/14)

² Vir: Indeks razvojne ogroženosti regij 2014-2020, Delovni zvezek 4/2018, letnik XXVII, UMAR

kar je precej več kot v drugih regijah v Sloveniji. Ugoden pa je okoliški kazalnik – v regiji JV Slovenija je že skoraj dve tretjini odpadne vode prečiščene z vsaj sekundarnim čiščenjem. **Subjektivna ocena blaginje** je najslabša od vseh sestavin blaginje v regiji. Po socialnem kapitalu je regija JV Slovenija najslabša med vsemi regijami, s samooceno zadovoljstva z življenjem pa se uvršča okoli slovenskega povprečja³.

2.1.2 Prebivalstvo

Regija Jugovzhodna Slovenija je imela po podatkih SURS leta 2018 **143.382 prebivalcev** in je bila tretja najredkeje poseljena regija v Sloveniji (53 preb./km²). V regiji je živelo 6,9 % prebivalcev Slovenije. Delež otrok (0-14 let) je bil v regiji eden najvišjih v državi (JV Slovenija 16,0 %, Slovenija 15,1 %), delež delovno sposobnega prebivalstva (15-64 let) je bil 65,7 %, kar je blizu slovenskega povprečja (65,3 %), medtem ko je bil delež starejšega prebivalstva (65+ let) v regiji 18,3%, kar je pod povprečjem Slovenije (19,7%).

Prebivalstvo v regiji se stara. Povprečna starost prebivalcev JV Slovenije raste in se je v letu 2018 v primerjavi z letom 2013 zvišala za 1,1 let, kar je enako povišanju povprečne starosti na nivoju države. **Povprečna starost prebivalcev v regiji** je v letu 2018 znašala **42,5 let**, kar je nekoliko manj od slovenskega povprečja. V regiji JV Slovenija se tako kot v celotni Sloveniji od leta 2013 konstanto povečuje razmerje odvisnega prebivalstva (otroci 0-14 let in starejši 65+ let) od delovno sposobnega prebivalstva (15-64 let). Gre za **koeficient starostne odvisnosti prebivalstva**, ki nam pove, koliko otrok in starejših prebivalcev je odvisnih od 100 delovno sposobnih oseb. Koeficient starostne odvisnosti prebivalstva se je v regiji JV Slovenija iz 46,4 v letu 2013 zvišal na **53,4** v letu 2019. Na nivoju države znaša koeficient starostne odvisnosti prebivalstva že 54,1 (leto 2019).

Na staranje prebivalstva v regiji kaže tudi indeks staranja, ki predstavlja razmerje med številom oseb, starih 65 let ali več, in številom oseb, mlajših od 15 let. **Indeks staranja** se tako v regiji kot v Sloveniji povečuje. V letu 2018 je v regiji znašal **113,7**, kar torej pomeni, da je na 100 oseb, mlajših od 15 let prebivalo skoraj 114 oseb, starih 65 let ali več. V Sloveniji je indeks staranja še višji, in sicer 130,6.

Prebivalci regije JV Slovenija se več izseljujejo, kot pa se drugih prebivalcev priseli v regijo. **Selitveni prirast**, kot razmerje med številom priseljenih in odseljenih v oz. iz regije, upošteva tako selitve v oz. iz tujine kot medregijske selitve, je **v obdobju od leta 2013 do 2017 negativen**. V letu 2018 je število priseljenih v regijo preseglo število odseljenih. Število prebivalcev regije je v veliki meri odvisno od potreb po delovni sili večjih zaposlovalcev (Krka d. d., Novo mesto, Revco, d. d., Adria MOBIL, d. o. o., Novo mesto, TPV d. o. o.), deloma pa tudi od minimalnega naravnega prirasta. **Skupni prirast prebivalstva** (seštevek naravnega in selitvenega prirasta v koledarskem letu) je v regiji **od leta 2015 dalje pozitiven**.

2.1.3 Trg delovne sile

Gospodarska rast neposredno vpliva na trende v zaposlenosti in brezposelnosti, ki sta osnovna kazalnika trga delovne sile. Zaposlovanje je namreč v veliki meri odvisno od razmer v gospodarstvu. Poleg tega je za zagotavljanje zaposlenosti pomemben dejavnik tudi mobilnost trga delovne sile. Mobilnost namreč omogoča hitro odzivanje na ekonomske spremembe, hitrejšo integracijo v prostoru ter nenazadnje tudi večjo ekonomsko učinkovitost.

Delovno aktivno prebivalstvo⁴

Konec leta 2018 je bilo v regiji JV Slovenija skupaj 64.401 delovno aktivnih prebivalcev, kar je za 13,9 % več kot leta 2013. Stopnja delovne aktivnosti v regiji je bila v letu 2018 nad slovenskim povprečjem in je znašala 56,7 % (slovensko povprečje je 55,8 %). Med prebivalci, stari od 20-64 let, pa je bila 74,5 % in za 2,7 odstotni točki višja kot v letu 2017.

³ Vir: Kako živimo v regijah, Delovni zvezek 1/2017, let. XXVI, UMAR

⁴ Vir: SURS, 2019

Stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini 20-64 let je eden izmed kazalnikov trajnostnega razvoja ter eden izmed kazalnikov uspešnosti uresničevanja strateških usmeritev razvoja Slovenija 2030. Izračuna se tako, da se število delovno aktivnih oseb, starih 20–64 let, deli s celotnim prebivalstvom v isti starostni skupini. Primerjava regije JV Slovenija s slovenskim povprečjem po stopnji delovne aktivnosti v starostni skupini od 20-64 let kaže rahlo zaostajanje regije za Slovenijo. V letu 2018 je stopnja delovne aktivnosti v starostni skupini od 20-64 let v regiji za 0,9 odstotne točke nižja od slovenskega povprečja.

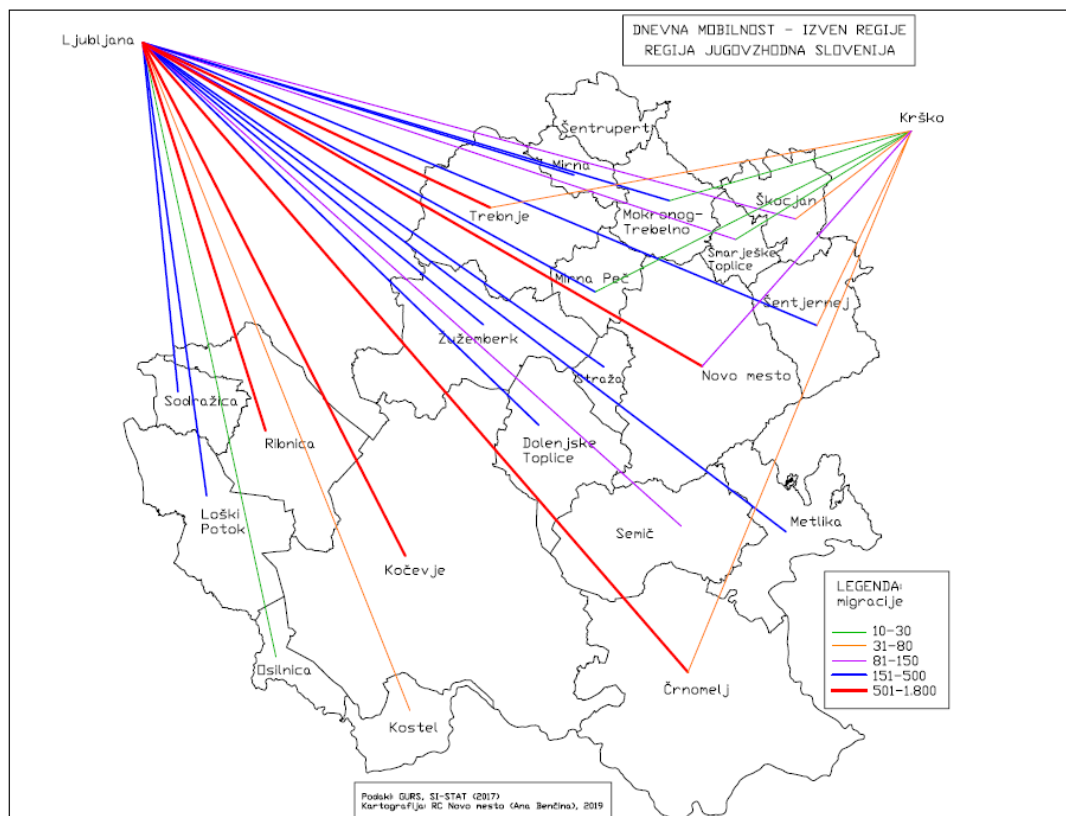
Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti⁵

Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti, ki je leta 2013 v regiji JV Slovenija znašala 14,1 %, je v letu 2018 padla na 8,1 % in je blizu slovenskega povprečja (8,2 %). V letih od 2013 do 2016 je bila povprečna stopnja registrirane brezposelnosti regije nad slovenskim povprečjem.

Delovne migracije

Niti regija niti posamezne občine nimajo dovolj delovnih mest, z izjemo Mestne občine Novo mesto, da bi zaposlile delovno aktivne prebivalce, ki v njih prebivajo.

Indeks delovne migracije je kazalnik, ki za posamezno teritorialno enoto (občino, regijo) povezuje število delovnih mest s številom delovno aktivnih prebivalcev glede na prebivališče. Za regijo JV Slovenija je indeks delovne migracije leta 2013 znašal 88,7, leta 2018 pa 90,3, kar pomeni, da se regija uvršča med tako imenovane **šibko bivalne regije**.⁶

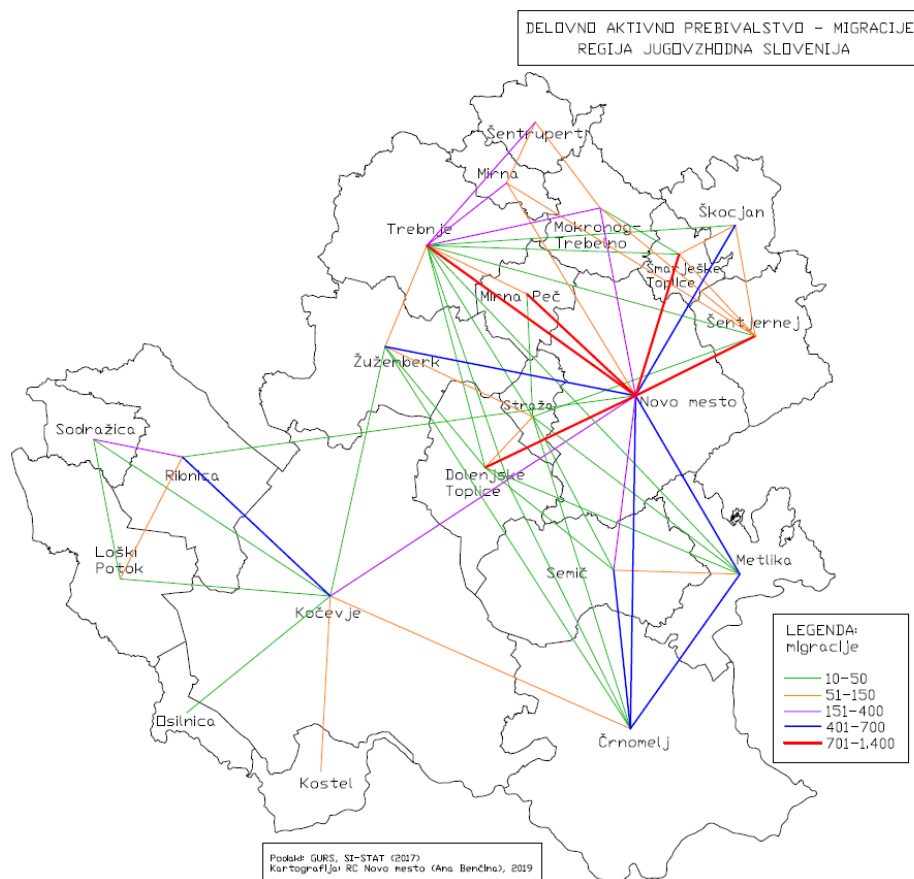
Slika 1: Dnevna mobilnost – migracije izven regije JV Slovenija

Mestna občina Novo mesto je edina občina v regiji, ki se uvršča med izrazito delovne občine. Indeks delovne migracije v opazovanem obdobju se tu giblje med 148,9 (leto 2014) in 153,8 (leto 2016).

Med izrazito bivalne občine v regiji, se glede na indeks delovne migracije (pod 35,9), uvrščajo občine Mirna Peč, Osilnica, Loški Potok in Škocjan.

⁵ Vir: ZRSZ, 2019

⁶ Vir: SURS, Metodološko pojasnilo delovne migracije, 2017

Slika 2: Delovno aktivno prebivalstvo – migracije znotraj regije JV Slovenija

2.1.4 Gospodarstvo

Prednost regije zaznavamo v globalni usmerjenosti gospodarstva, v dobri geografski legi in naravnih danosti. Slabost regije je velika gospodarska odvisnost od velikih podjetij, še dokaj nerazvito tehnološko podporno okolje ter razmeroma nizka vlaganja v raziskave in razvoj. V regiji je bilo po podatkih SURS leta 2017 10.417 podjetij, kar pomeni 5,3 % vseh podjetij v Sloveniji; vsako je zaposlovalo povprečno 4,7 osebe.

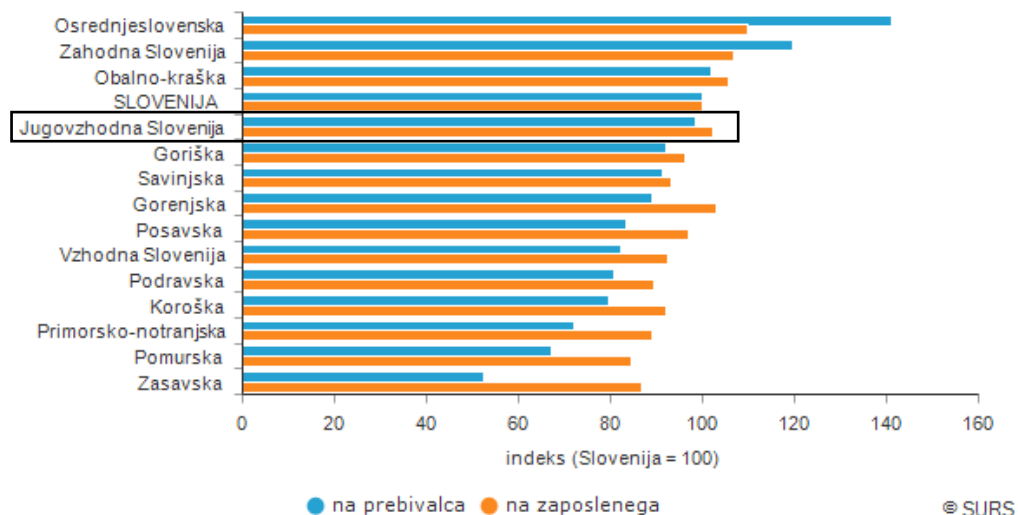
2.1.4.1 Gospodarska moč regije

Regija JV Slovenija je poznana po dobro stoječem gospodarstvu, kjer so značilni pozitivni trendi rasti BDP, izvozna usmerjenost, donosnost kapitala in sredstev ter dobra dodana vrednost na zaposlenega.

Bruto domači proizvod (BDP)

Gospodarska rast, merjena z BDP, je bila po podatkih SURS v letu 2017 v regiji JV Slovenija nominalno za 22,8 % višja kot leta 2013. BDP je v letu 2017 v regiji znašal 2.921 mio EUR in je predstavljal 6,8 % delež slovenskega BDP-ja, kar regijo uvršča na peto mesto izmed 12 statističnih regij.

V letu 2017 je BDP na prebivalca v regiji znašal 20.467 EUR, kar bistveno ne odstopa od slovenskega povprečja (20.815 €). Najvišji BDP na prebivalca v državi je v navedenem letu beležila Osrednjeslovenska regija (29.317 EUR).

1) Podatek vključuje zaposlene in samozaposlene po domačem konceptu nacionalnih računov.
 Graf 1: Bruto domači proizvod na prebivalca in na zaposlenega, statistične regije, Slovenija, 2017
 (Vir: SURS, 2019)

Bruto dodana vrednost (BDV)

Bruto dodana vrednost regije je po podatkih SURS v letu 2017 znašala 2.538 mio EUR, kar je predstavljalo 6,8 % BDV v Sloveniji, ki znaša 37.366 mio EUR.

Struktura dejavnosti (podjetij) v regiji se v zadnjih letih ni bistveno spremenila. Prispevek industrije k regionalni bruto dodani vrednosti je 46,4 %, kar je največ v državi.

Ustvarjena dodana vrednost vseh družb v regiji se je v letu 2018 v povprečju glede na predhodno leto povečala za 10,2%. To je za 7,6% več kot znaša povprečno povečanje za vse slovenske družbe. V letu 2018 je bila ustvarjena dodana vrednost na zaposlenega najvišja prav v regiji JV Slovenija in je znašala 54.927 EUR.⁷

	Dodana vrednost (v 000 EUR)	Indeks 18/17	Dodana vrednost na zaposlenega [EUR]
Slovenija	22.355.427	107,6	44.415
Jugovzhodna Slovenija	1.742.962	110,2	54.927

Preglednica 1: Dodana vrednost družb v letu 2018 (Vir: Glas gospodarstva, Gospodarska zbornica Slovenije, september 2019)

Hitro rastoča podjetja

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2013 skupaj 37 hitro rastočih podjetij (6,5 % glede na Slovenijo), z 1.536 zaposlenimi. V letu 2017 je bilo takih podjetij 68 (7,0 % glede na Slovenijo), skupaj so zaposlovala 5.238 oseb. Delež hitro rastočih podjetij se je v regiji od leta 2013 do 2017 zvišal za 45 %⁸.

V skladu z metodologijo Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo so v obdobju 2014-2018 hitro rastoča podjetja v Sloveniji predstavljala 4,4 % vseh podjetij, zaposlovala 16,4 % vseh delavcev v državi (97.675) in dosegla 20,5 mrd evrov čistih prihodkov od prodaje. V regiji JV Slovenija je bilo v obdobju 2014-2018 skupaj 341 hitro rastočih podjetij, kar predstavlja 5,6 % vseh vključenih podjetij regije. V tem obdobju je bilo 6,5% vseh slovenskih hitro rastočih podjetij lociranih v regiji JV Slovenija, kar jo uvršča na 5. mesto med vsemi statističnimi regijami.⁹

Poslovanje gospodarskih družb in zadrug

Gospodarske družbe regije JV Slovenija predstavljajo 3,7 % vseh družb v Sloveniji. Po podatkih AJ PES izpostave Novo mesto je v letu 2018 v regiji poslovalo 2.761 družb in 23 zadrug, ki so skupaj imele

⁷ Vir: Glas gospodarstva, september 2019

⁸ Vir: SURS, 2019

⁹ Vir: Podatki o hitro rastočih podjetjih v obdobju 2014-2018, AJ PES, oktober 2019

32.283 zaposlenih, kar znaša 6,4 % vseh zaposlenih v Sloveniji. Ustvarile so 7.068 milijonov prihodkov, kar predstavlja 7,0 % vseh prihodkov Slovenije.

Največ so k izkazanim rezultatom za regijo prispevale velike družbe. Teh je sicer najmanj, 23, vendar pa so k skupnim čistim prihodkom od prodaje prispevale 64 %, k skupnemu neto čistemu dobičku 72 %, zaposlovale pa so 44 % vseh zaposlenih v družbah. Velike družbe imajo v regiji večjo težo kot v državi – v Sloveniji so namreč velike družbe izkazale polovico čistih prihodkov od prodaje vseh družb, zaposlovale pa so dobro tretjino zaposlenih.

Družbe so v letu 2018 ustvarile 6.934 mio EUR prihodkov, 10 % več kakor v letu 2017. Družbe so v letu 2018 izkazale 6.873 milijonov EUR poslovnih prihodkov, 10 % več kakor v letu 2017. Dve tretjini poslovnih prihodkov, 4.537 milijonov EUR, so družbe ustvarile s prodajo na tujem trgu, od tega pretežni del na trgih EU (3.814 milijonov EUR), s prodajo na domačem trgu pa so ustvarile 2.220 milijonov EUR prihodkov. V primerjavi z letom 2017 so se prihodki od prodaje na domačem trgu povečali bolj kot prihodki od prodaje na tujih trgih, in sicer so se prvi povečali za 13 %, drugi pa za 9 %.

V regiji so družbe močnejše usmerjene v izvoz kot v Sloveniji, saj so dve tretjini prihodkov ustvarile na tujih trgih, družbe v Sloveniji pa manj kot polovico, 42 %. Največji delež vseh prihodkov družb v regiji in tudi vseh prihodkov, doseženih z izvozom, so realizirale družbe s sedežem v občini Novo mesto (oba deleža znašata 69 %).

Poslovanje samostojnih podjetnikov¹⁰

Konec leta 2018 je bilo v Poslovnem registru Slovenije registriranih 5.321 podjetnikov s sedežem v regiji JV Slovenija. Večina, 2.216, podjetnikov je izvajalo dejavnost samih, brez zaposlenih. Vsi podjetniki skupaj so v povprečju imeli, upoštevaje opravljene delovne ure, 3.082 zaposlenih.

Več kot tri četrtine prihodkov so izkazali podjetniki, katerih glavna dejavnost je trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, gradbeništvo, promet in skladiščenje ter predelovalne dejavnosti.

Gospodarska moč podjetnikov v regiji je v primerjavi z družbami manj skoncentrirana v občini Novo mesto. Podjetniki, ki imajo sedež v občini Novo mesto, so realizirali približno petino vseh prihodkov in imeli tudi enak delež zaposlenih. Več kot 10 odstotni delež v prihodkih so imeli še podjetniki v občinah Trebnje in Črnomelj.

Podjetniki so v letu 2018 ustvarili 400 milijonov EUR prihodkov, 17% več kakor v letu 2017. Izkazani prihodki predstavljajo 6 % prihodkov družb. S prodajo je bilo na domačem trgu ustvarjenih 349 milijonov EUR prihodkov, na tujem trgu, pretežno na trgu EU, pa 41 milijonov EUR prihodkov.

Podjetniki so v letu 2018 izkazali 370 milijonov evrov odhodkov, 16 % več kakor v letu 2017. Večino, 99,4 %, odhodkov so pomenili poslovni odhodki, preostanek pa se nanaša na finančne in druge odhodke.

Povprečna mesečna bruto plača v regiji JV Slovenija

Povprečna mesečna bruto plača v regiji je v letu 2018 znašala 1.750 EUR in je bila za 60 EUR višja kot v letu 2017. Povprečna mesečna bruto plača zaposlenih v regiji je bila nižja od povprečne mesečne bruto plače v Sloveniji, ki je znašala 1.778 EUR¹¹.

2.1.4.2 Razvojno raziskovalna dejavnost

Delež bruto domačih izdatkov za razvojno-raziskovalno dejavnost (RRD) v regiji JV Slovenija v opazovanem obdobju (2013-2016) ves čas narašča in je po deležu drugi najvišji v državi. Bistveno višji delež dosega le Osrednjeslovenska regija, 52,3 % v letu 2016.

¹⁰ Vir: AJ PES, 2019

¹¹ Vir: SURS, 2019

	Bruto domači izdatki za RRD (% glede na Slovenijo)			
	2013	2014	2015	2016
Slovenija	100,0	100,0	100,0	100,0
Pomurska	2,3	1,5	1,4	0,8
Podravska	5,4	5,6	5,0	4,5
Koroška	0,9	0,9	1,0	0,8
Savinjska	9,5	10,1	9,0	9,6
Zasavska	1,4	1,7	1,2	1,2
Posavska	1,3	1,0	0,7	0,7
Jugovzhodna Slovenija	12,9	13,3	13,5	14,2
Osrednjeslovenska	46,1	46,3	50,4	52,3
Gorenjska	9,9	9,1	7,9	7,6
Primorsko-notranjska	1,7	1,9	0,7	0,6
Goriška	6,8	6,5	7,3	5,7
Obalno-kraška	1,9	2,1	2,1	2,0

Preglednica 2: Bruto domači izdatki za RRD, delež glede na Slovenijo (Vir: SURS, 2019)

Jugovzhodna Slovenija ima najvišji delež izdatkov za RRD v BDP med slovenskimi regijami. V letu 2016 je delež regionalnega BDP, ki se namenja za RRD, znašal 4,4 %, kar je največ med slovenskimi regijami in več od povprečja v Sloveniji, ki za RRD namenja 2,0 % BDP (v letu 2016).

Struktura financiranja RRD pokaže, da RRD najizdatneje finančno podpirajo gospodarske družbe, kar je še posebej izrazito v regiji JV Slovenija, kjer je delež virov gospodarskih družb za RRD v letu 2016 kar 98,8 %. Po višini sredstev v strukturi financiranja RRD v JV Sloveniji je delež države, delež visokega šolstva in virov iz tujine zanemarljiv. Zaskrbljujoče je, da se je delež državnih virov za RRD v JV Sloveniji v letih od 2013 do 2016 vseskozi zniževal (od 4,0 % v letu 2013 do 1,1 % v letu 2016). Prav tako se je v letu 2015 glede na predhodno leto v regiji izrazito znižal delež virov za RRD iz tujine in ostaja zanemarljiv tudi v letu 2016.

	2013		2014		2015		2016	
	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	JV Slovenija
Delež virov gospodarskih družb v BIRR*	64,0	90,0	68,4	91,2	69,2	96,9	69,2	98,8
Delež državnih virov v BIRR	27,0	4,0	21,8	2,9	19,9	1,5	20,2	1,1
Delež virov iz visokega šolstva v BIRR	0,0	0,0	0,5	0,6	0,3	0,2	0,4	0,1
Delež virov iz tujine v BIRR	9,0	5,0	9,3	5,2	10,6	1,4	10,2	0,1

Opomba: *BIRR – bruto domači izdatki za RRD

Preglednica 3: Viri financiranja razvojno raziskovalne dejavnosti (Vir: SURS, 2019)

Po številu raziskovalcev se regija JV Slovenija uvršča na 6. mesto, z deležem 5,6 % glede na Slovenijo v letu 2016. Po deležu raziskovalcev najbolj izstopa Osrednjeslovenska regija (60,4 % v letu 2016), sledijo pa ji Gorenjska regija (7,5 %), Podravska regija (7,1 %), Savinjska regija (6,3 %) in Goriška regija (6,1 %).

2.1.4.3 Podporno okolje za razvoj gospodarstva in podjetništva

Podjetniški inkubatorji

Ključna dejavnost inkubatorjev je, da se omogoči novoustanovljenim podjetjem najem prostorov pod ugodnejšimi pogoji in nudi podpirne storitve za podjetja v sklopu drugih projektov, katere so sofinancirane iz EU sredstev. Na tak način podjetja hitreje razvijajo svoje potenciale in krepijo svoje

kompetence na trgu. Glede na navedeno je izvajanje dejavnosti inkubatorja neposredno povezano z razvojem regije.

Podjetniški inkubator Podbreznik

Podjetniški inkubator Podbreznik (PIP) je v letu 2018 še povečal aktivnosti zadnjih let in to na vseh področjih svojega delovanja. PIP ima skupno površino 4.092 m². Od tega je 540 m² (13 %) površin, ki niso namenjene oz. jih ni moč oddati v najem. Od preostale površine 52 % predstavljajo površine, ki jih najemajo inkubirana podjetja, 15 % predstavljajo prostori, v katerih se izvajajo delavnice, izobraževanja, coworking dejavnost, 13 % za svoje delovanje zaseda Razvojni center Novo mesto d.o.o., 4 % površine pa je še proste. V letu 2018 je bilo tako v inkubatorju v povprečju zasedenih 2.265 m² prostorov.

Število inkubiranih podjetij se je dvignilo na 35, kar pomeni rast za 14 % glede na predhodno leto. Ravno tako se je povečalo število zaposlenih za 26, tako da jih je bilo konec leta 2018 kar 134. V povprečju se dosega 95 % zasedenost coworking prostorov.

Podjetniški inkubator Bela krajina

Podjetniški inkubator Bela krajina (PI Bela krajina) je v letu 2018 v redno članstvo sprejel 9 podjetij, tako je bilo skupno vključenih 23 podjetij (rednih in pridruženih članov) ter 26 članov coworking skupnosti (posamezniki ali podjetja).

Skupni prihodki od prodaje vseh inkubirancev in coworking članov so znašali več kot 1.850.000 EUR, kar je za 43 % več kot v letu 2017. Tudi čisti poslovni izid je bil višji za 63 %.

PI Bela Krajina je na podlagi Pogodbe o financiranju programa izvajanja aktivnosti Mreže podjetniških inkubatorjev Pokolpja - instrument 1.6. za leto 2018 s strani MGRT prejel sredstva v višini 47.196,90 EUR.

Podjetniški inkubator Kočevje

Podjetniški inkubator Kočevje (PI Kočevje) ima skupno površino 1.645,04 m². V PI Kočevje je zaposlenih 8 oseb. V inkubatorju deluje 54 inkubiranih podjetij. Število članov v coworking prostoru je 14.

Pomembna dejavnost inkubatorjev je tudi organizacija in izvedba različnih vrst dogodkov. V PI Kočevje so v letu 2018 in 2019 organizirali skupaj 68 dogodkov.

Podjetniški inkubator Kostel

Podjetniški inkubator Kostel (PIK Kostel) ima skupno površino 1.008 m². V PIK Kostel so v letu 2017 in 2018 delovala 3 inkubirana podjetja. Coworking prostorov nimajo. V PIK Kostel je bilo tako v letu 2017, kot v letu 2018 zaposlenih 6 oseb.

Pomembna dejavnost inkubatorjev je tudi organizacija in izvedba različnih vrst dogodkov. Tako so v PIK Kostel v letu 2017 in v letu 2018 organizirali 5 dogodkov.

Podjetno v svet podjetništva (PVSP)

Projekt PVSP je v letih 2013-2015 izvajal Razvojni center Novo mesto. Cilj projekta je bil zagon novih podjetij, ustvarjanje novih delovnih mest in zmanjšanje brezposelnosti med visoko izobraženimi mlajšimi osebami. V projekt so bili vključeni potencialni podjetniki (50), ki so med trajanjem vključitve pridobili potrebna podjetniška znanja, strokovno, mentorsko ter finančno podporo pri prehodu na lastno podjetniško pot. Rezultati projekta so bili pozitivni, kar 74% vseh vključenih je ustanovilo lastni poslovni subjekt ali se je zaposlilo pri drugem delodajalcu.

SPOT točke

SPOT (Slovenska poslovna točka) je projekt brezplačnih podpornih storitev države za poslovne subjekte. Z njim želi država prispevati k večjemu nastajanju in izboljšanju rasti in razvoja podjetij ter k dvigu njihove konkurenčnosti na trgu. Od marca 2018 aktivnosti Spot točke v regiji JV Slovenija izvaja Razvojni center Novo mesto d.o.o. skupaj s konzorcijskimi partnerji Razvojnim centrom Kočevje Ribnica d.o.o., RIC Bela krajina in Območno obrtno-podjetniško zbornico Novo mesto. SPOT točka tako nadaljuje z izvajanjem aktivnosti vstopne točke VEM, preko katere (potencialnim) podjetjem in

podjetnikom ter ostali zainteresirani javnosti ponuja storitve za spodbujanje razvoja podjetništva, tako lokalno kot regijsko.

Gospodarske in obrtne zbornice

V regiji JV Slovenija delujeta dve gospodarski zbornici in sicer Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine (GZDBK) ter Gospodarska zbornica osrednjeslovenske regije. Prva pokriva občine Dolenjske in Bele krajine (15 občin regije JV Slovenija), slednja pa preostalih 6 občin regije JV Slovenija (Kočevje, Kostel, Loški Potok, Osilnica, Ribnica in Sodražica). V regiji deluje tudi šest Območno obrtno-podjetniških zbornic Slovenije (OOZ) in sicer v Novem mestu, Trebnjem, Metliki, Črnomlju, Kočevju in v Ribnici.

Zbornica	Število članov (stanje 2019)
Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele Krajine	216
Gospodarska zbornica osrednjeslovenske regije	Ni javnega podatka
SKUPAJ – gospodarska zbornica	216
OOZ Novo mesto	700
OOZ Metlika	186
OOZ Črnomelj	295
OOZ Trebnje	275
OOZ Kočevje	100
OOZ Ribnica	188
SKUPAJ – obrtna zbornica	1.744

Preglednica 4: Članstvo v gospodarskih in obrtnih zbornicah regije JV Slovenija
(Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

Garancijska shema

Garancijska shema za Dolenjsko je program, ki se izvaja že 21. leto. Nosilec programa je Razvojni center Novo mesto. V shemi sodeluje 18 od 21 občin regije JV Slovenija. Poleg občin sta partnerja v shemi tudi Gospodarska zbornica Slovenije in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Skozi vsa leta se je v shemo nateklo za kar 4.209.300 EUR sredstev.

Shema deluje kot podpora malemu gospodarstvu v regiji pri ugodnejšemu pridobivanju finančnih virov za delovanje in razvoj ter ustvarjanje novih delovnih mest.

V obdobju od 2015 do 2018 so se vsako leto razpisala razpoložljiva sredstva, ki so iz preteklega leta ostala neporabljena in pripisala sredstva, ki se skozi leta sproščajo. Tako se je v vseh štirih letih povprečno razpisalo 4 milijonov sredstev in podelilo v povprečju 25 % vseh razpoložljivih sredstev. Realizacija bi bila zagotovo višja, če sredstva ne bi bila deljena po občinah, vendar je koncept Garancijske sheme za Dolenjsko tak, da ima vsaka občina svojo kvoto sredstev, ki se letno razpiše za podjetja iz njihovega okoliša.

2.1.4.5 Gospodarske cone

Občine v okviru ukrepov za spodbujanje gospodarske dejavnosti in privabljanje investorjev zagotavljajo zemljišča, namenjena ureditvi gospodarsko poslovnih con. Večina teh zemljišč je prostorsko že definiranih, za njihovo opremljenost pa je potrebno storiti še veliko korakov, kjer je neprecenljivega pomena sofinanciranje iz evropskih skladov. Gospodarsko poslovne cone so organizirane v 19 občinah regije JV Slovenija (občini Kostel in Osilnica nimata gospodarsko poslovnih con). Po stanju na dan 24. 9. 2019 je v regiji **skupna površina zemljišč, namenjenih gospodarsko poslovnim conam, 1.007,2 ha**, od tega je **542,5 ha že zasedenih**, kar predstavlja dobrih 46 % vseh razpoložljivih zemljišč. Velikosti gospodarsko poslovnih con so zelo različne, od največje, TRIS Kanižarica v občini Črnomelj, ki meri dobrih 115 ha do najmanjše, Sela 2 v občini Dolenjske Toplice, ki meri 0,695 ha. Od skupaj 77 gospodarsko poslovnih con je 7 že polno zasedenih, medtem ko je 13 con še povsem nezasedenih.

2.1.4.6 Kmetijstvo

V Sloveniji sta bili po podatkih SURS v letu 2016 skupaj 69.902 kmetijski gospodarstvi, kar je 3,4 % manj kot leta 2013. Na povprečnem kmetijskem gospodarstvu so obdelovali 6,9 ha kmetijskih zemljišč in

redili povprečno 6,0 glave velike živine (GVŽ). V povprečju je delovna sila na kmetijskem gospodarstvu prispevala 1,14 polnovredne delovne moči (PDM/kmetijsko gospodarstvo).

V regiji JV Slovenija je slika podobna. V letu 2016 smo imeli v regiji **8.141 kmetijskih gospodarstev**, kar je za 3,5 % manj kot v letu 2013. Kmetijska gospodarstva so v letu 2016 v regiji obdelovala skupaj 49.039 ha kmetijskih zemljišč, kar pomeni, da so **na povprečno velikem kmetijskem gospodarstvu obdelovali 6 ha kmetijskih zemljišč** (0,1 ha manj kot v letu 2013). Na kmetijskem gospodarstvu v regiji so v povprečju v letu 2016 redili 5,1 glav velike živine (0,5 več kot v letu 2013). V povprečju je delovna sila na kmetijskem gospodarstvu prispevala 1,06 polnovredne delovne moči.

Leto		Število kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča v uporabi (KZU), ha	Polnovredne delovne moči (PDM)	Število glav velike živine (GVŽ)
2010	Slovenija	74.646	474.432	77.012	421.553
	JV Slovenija	8.079	49.400	7.528	39.589
2013	Slovenija	72.377	477.023	82.746	399.349
	JV Slovenija	8.436	50.678	9.294	38.613
2016	Slovenija	69.902	479.589	79.967	418.684
	JV Slovenija	8.141	49.039	8.595	41.211

Preglednica 5: Kmetijska gospodarstva, kmetijska zemljišča v uporabi, polnovredne delovne moči in število glav velike živine v Sloveniji in regiji JV Slovenija v letih 2010, 2013, 2016 (Vir: SURS, 2019)

V regiji JV Slovenija prevladujejo male kmetije, ki obdelujejo manj kot 5 ha kmetijskih zemljišč (63 % vseh kmetijskih gospodarstev v letu 2016).

V strukturi kmetijskih zemljišč v uporabi so v regiji JV Slovenija v letu 2016 prevladovali trajni travniki in pašniki (62,6 %), sledile so njive (26,9 %) in trajni nasadi (3,9 %) ¹².

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah

Poleg osnovne dejavnosti lahko na kmetijah opravljajo več vrst dopolnilnih dejavnosti. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji omogočajo boljšo rabo proizvodnih zmogljivosti in delovnih moči kmetije ter pridobivanje dodatnega dohodka. Kmetijska gospodarstva imajo pogosto registriranih več dopolnilnih dejavnosti. Število registriranih vseh dopolnilnih dejavnosti v regiji JV Slovenija strmo narašča, in sicer se je število registriranih dopolnilnih dejavnosti v regiji konec oktobra 2019 glede na konec leta 2016 zvišalo kar za 63 %. Največ dopolnilnih dejavnosti je registriranih na kmetijskih gospodarstvih v občini Črnomelj (352), najmanj pa v občini Mirna (8), kjer se je število dopolnilnih dejavnosti od konec leta 2016 do konec oktobra 2019 celo znižalo, medtem ko v občini Osilnica ni registrirane nobene dopolnilne dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih.

Ekološko kmetovanje

Na ravni Slovenije število kmetijskih gospodarstev zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja narašča (v letu 2018 je bilo v sistem kontrole ekološkega kmetovanja glede na leto 2017 zajetih 3 % več kmetijskih gospodarstev). Površina ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi je bila v Sloveniji v letu 2018 glede na leto 2017 večja za 1.320 hektarjev (ali za 7 %) ¹³.

Tudi v regiji JV Slovenija število kmetijskih gospodarstev zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja narašča. Število kmetij zajetih v sistem kontrole ekološkega kmetovanja je bilo v regiji konec leta 2018 višje za 49 % glede na stanje konec leta 2010. Prav tako je gledano na nivoju regije skupna površina ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi večja, in sicer se je skupna površina ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi konec leta 2018 povečala za 932,82 ha ali za 21 % glede na stanje konec leta 2013.

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev se izraža kot standardni prihodek; ta je v skladu z enotno metodologijo definiran kot vrednostno izražena bruto proizvodnja posameznega pridelka, vrednotena po cenah na pragu kmetije. Skupni standardni prihodek kmetijskih gospodarstev v Sloveniji je v letu

¹² Vir: SURS

¹³ Vir: SURS

2016 po podatkih SURS znašal več kot 1.158 milijonov EUR, to je povprečno 16.577 EUR na kmetijsko gospodarstvo ali 14.491 EUR na eno PDM (polnovredno delovno moč).

Na nivoju regije JV Slovenija je standardni prihodek kmetijskih gospodarstev v letu 2016 znašal 97.328 EUR (v letu 2013 v skupni višini 87.856 EUR) oziroma povprečno 11.955 EUR na kmetijsko gospodarstvo (v letu 2013 povprečno 10.414 EUR) ali 11.324 EUR na enoto PDM (v letu 2013 v višini 9.453 EUR na enoto PDM). Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev, izražena kot standardni prihodek kmetijskih gospodarstev, v Sloveniji in regiji JV Slovenija v proučevanem obdobju raste.

2.1.4.7 Gozdarstvo

Občine regije JV Slovenija so umeščene v tri gozdnogospodarska območja (GGO) in sicer GGO Kočevje, GGO Novo mesto in GGO Brežice.

V GGO Kočevje se uvrščajo občine iz regije JV Slovenija: Črnomelj-del, Kočevje, Loški Potok, Osilnica, Ribnica, Kostel in Sodražica, v GGO Novo mesto spadajo območja občin: Črnomelj-del, Metlika, Novo mesto, Semič, Šentjernej-del, Škocjan-del, Trebnje, Dolenjske Toplice, Mirna Peč, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice. V GGO Brežice so združena območja občin iz regije JV Slovenija: Šentjernej-del, Škocjan-del, Mirna, Mokronog -Trebelno in Šentrupert.

Površine gozdov v letu 2018 po gozdnogospodarskih območjih (GGO) ob upoštevanju v letu 2018 izdelanih gozdnogospodarskih načrtov ter njihova lastniška struktura po gozdnogospodarskih načrtih (v ha).

GGO	Zasebni gozd	Državni gozd	Gozd lokalnih skupnosti	Skupaj gozdovi	DGZ*
	ha	ha	ha	ha	ha
Tolmin	99.161	33.694	16.028	148.883	4.122
Bled	53.396	9.444	472	63.312	6.143
Kranj	63.342	6.584	1.074	71.000	1.299
Ljubljana	130.039	13.614	681	144.335	1.611
Postojna	47.990	30.613	532	79.135	221
Kočevje	40.720	47.620	4.704	93.044	293
Novo mesto	74.071	22.481	1.601	98.153	338
Brežice	60.188	9.173	331	69.692	457
Celje	62.504	11.779	703	74.986	370
Nazarje	46.370	1.624	64	48.058	1.141
Slovenj Gradec	44.244	16.474	0,0	60.718	442
Maribor	76.645	19.195	126	95.966	311
Murska Sobota	31.684	8.035	299	40.018	99
Sežana	76.815	7.856	4.202	88.873	921
SKUPAJ	907.169	238.186	30.817	1.176.173	17.768
	ha				
	77,1	20,3	2,6	100,0	

Opomba: * DGZ – druga gozdna zemljišča

Preglednica 6: Površina gozdov v Sloveniji ter njihova lastniška struktura¹⁴

Značilnost regije je visok delež državnih gozdov, ta je bistveno višji od državnega povprečja. Gozdnatost regije je 69 %, kar tudi močno presega državno povprečje (58 %).

Regija JV Slovenija	Površina	Delež
Površina gozdov v JV Sloveniji	184.595 ha	100 %

¹⁴ Vir: osnutki gozdnogospodarskih načrtov GGO za obdobje 2021-2030

Površina gozdov v zasebni lasti	108.200 ha	58,6 %
Površina gozdov v državni lasti	70.117 ha	38,0 %
Površina gozdov v lasti lokalnih skupnosti	6.278 ha	3,4 %

Preglednica 7: Gozdni prostor v regiji JV Slovenija¹⁵

Lesna zaloga v območju regije znaša skupaj 59.042.481 m³ (320 m³/ha), od tega 20.886.520 m³ oz. 35,4 % iglavcev in 38.155.961 m³ oz. 64,6 % listavcev. Povprečno letno priraste 1.620.888 m³ lesa (8,8 m³/ha), od tega 609.942 m³ oz. 37,6 % iglavcev in 1.010.946 m³ oz. 62,4 % listavcev.

V regiji je z Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13, 39/15 in 191/20) razglašeni 5.161 ha varovalnih gozdov in 1.598 ha gozdnih rezervatov. Upravljanje teh površin je potrebno izvajati v skladu z določili omenjene uredbe. Prav tako je potrebno v skladu z akti razglasitve upravljati gozdove s posebnim namenom z načrtovanim posekom.

Med cilji gospodarjenja z gozdovi v regiji je najpomembnejša proizvodnja lesa, sledijo pa varstvo narave, ohranjanje rastlinskih in živalskih vrst, ohranjanje voda, čiščenje zraka in regulacija klime, rekreacija in turizem, zagotavljanje ponorov ogljika, lov in dohodek od lova, pridobivanje drugih gozdnih proizvodov, vzgoja in izobraževanje ter raziskovanje gozdov, estetski videz krajine, ohranjanje kulturne dediščine ter varovanje pred naravnimi nesrečami.

2.1.4.8 Turizem

Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017 – 2021 Slovenijo kot turistično destinacijo produktno deli na štiri makro regije (destinacije). Na območju regije Jugovzhodna Slovenija se stikata termalno-panonska in osrednjeslovenska makro destinacija. Tukaj se prepletajo urbani mestni utrip, neokrnjena narava, vodna bogastva Krke in Kolpe, razgibane vinske gorice, kulturna dediščina z arheologijo, termalni vrelci ter vrhunska kulinarika. Na regijskem nivoju aktivnosti vodilne destinacije Dolenjska (Novo mesto, Šmarješke Toplice in Dolenjske Toplice) koordinira Razvojni center Novo mesto d.o.o., vodilno destinacijo Bela krajina koordinira Razvojni informacijski center Bela krajina, destinacijo Kočevsko pa Javni zavod za turizem in kulturo Kočevje.

Kazalniki turizma v regiji Jugovzhodna Slovenija

Regija JV Slovenija zadnja leta beleži porast števila prihodov in nočitev turistov. V Sloveniji je bilo leta 2017 evidentiranih 4.948.080 prihodov turistov oz. 28 % več kot v letu 2014, v regiji JV Slovenija pa 152.518 prihodov turistov oz. 31 % več kot v letu 2014. Ustvarjeni prihodi v regiji pomenijo 3 % vseh prihodov turistov v Sloveniji. Tujih turistov je bilo v letu 2017 v regiji JV Slovenija 82.083 (54 %), med njimi največ iz Italije 17 %, Nemčije 12 %, Koreje 7 % in Avstrije 6 %. V istem letu je bilo realiziranih 469.060 prenočitev oz. 3,7 % vseh nočitev v Sloveniji. Največ prenočitev med tujimi gosti so ustvarili Italijani 19 %, Nemci 9 %, Izraelci 7 % in Francozi 6 %.

Jugovzhodna Slovenija	2014		2015		2016		2017	
	Prihodi	Nočitve	Prihodi	Nočitve	Prihodi	Nočitve	Prihodi	Nočitve
Skupaj	104.533	355.139	117.391	379.545	125.081	400.742	152.518	469.060
Tuji turisti	49.345	135.854	54.362	141.638	60.835	150.982	82.083	199.402
% tujih	47%	38%	46%	37%	49%	38%	54%	43%

Preglednica 8: Prihodi in prenočitve turistov v regiji Jugovzhodna Slovenija, 2014 – 2017 (Vir: SURS, 2019)

V regiji JV Slovenija je bilo v 2017 po podatkih SURS na voljo 7.036 ležišč, kar je dobrih 49 ležišč na 1.000 prebivalcev in je manj od slovenskega povprečja (65 ležišč na 1.000 prebivalcev). V zadnjih štirih letih se je število prenočitvenih zmogljivosti v regiji JV Slovenija povečalo. V letu 2017 je bila v regiji JV Slovenija zabeležena 18,3 % zasedenost kapacitet prenočitvenih zmogljivosti, kar je v primerjavi z letom 2013 nižje za 1,0 %. Povprečna doba bivanja turista v regiji je leta 2017 trajala 3,1 dni oziroma za 29 % več kot leta 2013.

¹⁵ Vir: osnutki gozdnogospodarskih načrtov GGO za obdobje 2021-2030

2.1.4.9 Izvajanje pristopa LEADER/CLLD

CLLD (*ang. Community Led Local Development* – Lokalni razvoj, ki ga vodi Skupnost) je nadgradnja do sedaj poznanega pristopa LEADER, ki se je na ravni EU izkazal kot uspešna metoda razvojnega načrtovanja in izvajanja projektov.

Pristop »od spodaj navzgor« omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev tako imenovanih lokalnih akcijskih skupin (LAS), aktivno odloča o prioritetah in razvojnih ciljih lokalnega območja, vključno z viri financiranja za doseganje ciljev lokalnega območja.

Na območju razvojne regije JV Slovenije so v programskem obdobju 2014–2020 organizirane tri (3) lokalne akcijske skupine: LAS Dolenjska in Bela krajina (LAS DBK), LAS Suhe krajine, Temenice in Krke (LAS STIK) in LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe (LAS PPD). Vsaka LAS ima svojo Strategijo, katere cilji so prilagojeni potrebam območja, tematska področja pa so enaka: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. V okviru Strategij je določena tudi višina evropskih sredstev, ki jih dobi v upravljanje lokalni nivo. LAS preko ukrepov v Strategiji, glede na potrebe območja, sama določi, za katere namene oz. projekte bodo ta sredstva namenjena. To je pravica v skladu s pristopom »od spodaj navzgor« in hkrati velika odgovornost, saj mora biti poraba sredstev skladna z vsemi evropskimi in nacionalnimi predpisi, pravili in zakoni.

LAS predstavlja organizirano partnerstvo na opredeljenem podeželskem območju in je sestavljena iz predstavnikov/članov različnih socialno-ekonomskih sektorjev (javni, ekonomski, zasebni sektor), ki aktivno prispevajo k razvoju podeželja na inovativen način.

LAS-i torej delujejo v okviru javno-zasebnega lokalnega partnerstva in niso registrirani kot pravne osebe, zato ima vsak LAS določenega Vodilnega partnerja (tj. zastopnika oz. upravljavca), ki izvaja vse potrebne strokovne ter tehnično-administrativne aktivnosti v tesnem sodelovanju z organi LAS (upravnim odborom, nadzornim odborom, skupščino članov in predsednikom). Vodilni partner skrbi za nemoteno delovanje LAS v skladu z nacionalnimi in EU pravili na tem področju.

	1	2	3
	LAS Dolenjska in Bela krajina	LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe	LAS Suhe krajine, Temenice in Krke
Območje občin	Črnomelj, Metlika, Mirna, Mirna Peč, Mestna občina Novo mesto, Mokronog-Trebelno, Semič, Straža, Šentjernej, Šentrupert, Škocjan in Šmarješke Toplice (12)	Dobrepolje, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Osilnica, Ribnica, Sodražica, Velike Lašče (8)	Dolenjske Toplice, Ivančna Gorica, Trebnje, Žužemberk (4)
Finančni okvir	3.579.883,96 EUR	2.828.495,00 EUR	1.815.600,00 EUR
Sredstva skladov	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)
Vodilni partner LAS DBK	Razvojni center Novo mesto d.o.o.	RC Kočevje Ribnica d.o.o.	Center za izobraževanje in kulturo Trebnje (CIK Trebnje)
Velikost območja LAS	1.251,90 km ²	1.191,60 km ²	664,80 km ²
Število prebivalcev LAS	91.689	38.612	36.096
Število članov LAS	68	87	102

Preglednica 9: Primerljiva treh LAS v regiji JV Slovenija (Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

2.1.5 Socialna varnost, zdravje in zdravstveno varstvo

2.1.5.1 Socialna varnost

Socialno varnost zagotavljamo s številnimi ukrepi na različnih področjih, ki vključujejo zdravstvene, delovnopravne, stanovanjske, izobraževalne in druge vidike. Pomemben del zagotavljanja socialne varnosti je področje socialnega varstva, ki skupinam in posameznikom brez zadostnih sredstev za preživljanje omogoča vrsto storitev in denarnih prejemkov. Socialno varstvo izvajajo javne (državne ali občinske) in nevladne organizacije.

Na področju socialnega varstva v regiji delujejo:

- Centri za socialno delo (CSD) v Črnomlju, Metliki, Kočevju, Novem mestu, Ribnici in Trebnjem,
- Domovi za starejše občane (DSO) v Črnomlju, Kočevju, Loškem Potoku (enota DSO Grosuplje), Metliki, Novem mestu, Ribnici, Trebnjem, Šmarjeti (enota DSO Trebnje) in Penzion Sreča d.o.o. v Šmarjeških Toplicah,
- Varstveni delovni centri v Črnomlju z enotama v Črnomlju in Vinici, Želva Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, d.o.o. Ljubljana –enota v Kočevju, VDC Novo mesto, ki deluje v Novem mestu na dveh lokacijah in v Trebnjem, v Ribnici deluje enota Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga pri Igu; Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije, enota v Novem mestu,
- Posebni socialno varstveni zavod Prizma Ponikve, enota Sodražica,
- Društvo za življenje brez nasilja.

V regiji se od leta 2013 znižujejo **stopnje tveganja socialne izključenosti, tveganja revščine in resne materialne ogroženosti in so v zadnjih treh letih precej pod slovenskim povprečjem**. Tveganju socialne izključenosti je izpostavljenih 14.000 oseb iz regije, kar je bistveno manj kot leta 2013, ko jih je bilo takih kar 31.000. To je posledica znižanja vseh treh kazalnikov socialne izključenosti: stopnja tveganja revščine se je znižala za 5,1 odstotne točke, stopnja resne materialne prikrajšanosti za 5,6 odstotnih točk in stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti za 5,6 odstotne točke. Obseg pomoči na domu je še daleč od nacionalnega cilja, ki znaša 3,5 % populacije, starejše od 65 let.

Socialni transferji pomembno zvišujejo povprečni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva v regiji in zmanjšujejo stopnjo tveganja revščine. Z upoštevanjem socialnih transferjev je povprečno razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva (9.417 EUR v letu 2018) nad slovenskim povprečjem (9.333 EUR v letu 2018). Brez upoštevanja socialnih transferjev je povprečno razpoložljiv dohodek na člana gospodinjstva pod slovenskim povprečjem (JV Slovenija 8.380 EUR, SLO 8.409 EUR).

Po podatkih Skupnosti socialnih zavodov Slovenije devet domov za starejše v regiji JV Slovenija omogoča namestitvev 1.355 oseb. To pomeni, da po podatkih za leto 2019 namestitvena mesta zadostujejo za 5,12 % vseh oseb starih 65 let in več iz regije. Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020 je cilj, da se zagotovi namestitvev za 4,8 % odstotka ciljne populacije (osebe 65 let in več). Indeks namestitvenih potreb za JV regijo je 106.

Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020 je cilj, da se 3,5 % odstotka ciljne populacije stare 65 let ali več dnevno vključi v obravnavo v različne (tudi nove) oblike pomoči na domu (PND), vključno z oskrbo v oskrbovanih stanovanjih. Odstotek ciljne populacije vključene v PND na ravni regije je bil po podatkih Inštituta RS za socialno varstvo v letu 2017 z 1,9 % nekoliko višji od povprečja Slovenije (1,7 %). Občina Semič ciljno vrednost presega (3,8 %), ostale občine so pod ciljno vrednostjo. V občini Kostel pomoči na domu ni.

V regiji izvajamo kar nekaj programov, ki so povezani s socialnim vključevanjem Romov. S strani pristojnega ministrstva sta bila sofinancirana dva dnevna centra (Novo mesto in Trebnje), vzpostavljen večnamenski romski center, izvedenih več drugih informacijsko svetovalnih programov namenjenih tako otrokom, mladostnikom, odraslim osebam in družinam ter programi za enakost med spoloma. Ministrstvo za zdravje je nadaljevalo svoje aktivnosti za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva

Romov. Vsi programi so naravnani tako, da se del aktivnosti opravlja tudi na terenu in tako zagotavlja večjo dostopnost.

2.1.5.2 Zdravje in zdravstveno varstvo

Zdravje prebivalcev regije JV Slovenije je po **precej kazalnikih nekoliko slabše od slovenskega povprečja**, predvsem to velja za **dejavnike tveganja za zdravje** (alkoholizem, prekomerna prehranjenost, nezdrava prehrana, skrb za ustno zdravje) **in umrljivosti**. Za regijo je značilna nekoliko višja stopnja obolevnosti za rakom, predvsem rakom debelega črevesja in danke. Statistično značilno slabša od povprečja preostale Slovenije je pri številu prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji ter pri prekomerni prehranjenosti otrok. Izstopa na stopnji hospitalizacije, tako zaradi poškodb kot zaradi bolezni. Po drugi strani je na področju preventive nekoliko boljše od povprečja preostale Slovenije, visoka je tudi odzivnost v Programu Svit.

V regiji JV Slovenija sekundarno zdravstveno varstvo izvaja Splošna bolnišnica Novo mesto, ki je ena večjih bolnišnic v državi. Delno pokriva tudi potrebe občin v spodnjem Posavju (Krško, Brežice, Sevnica). Sekundarno zdravstveno varstvo za prebivalce kočevsko-ribniškega območja se izvaja v Kliničnem centru v Ljubljani.

Primarno zdravstveno varstvo v regiji izvaja šest zdravstvenih domov z zdravstvenimi postajami ter koncesionarji (Zdravstveni dom Črnomelj, Zdravstveni dom Kočevje, Zdravstveni dom Metlika, Zdravstveni dom Novo mesto, Zdravstveni dom Ribnica in Zdravstveni dom Trebnje).

Po podatkih Lekarniške zbornice Slovenije (www.lzs.si) je v letu 2019 na območju statistične regije 25 lekarn. Lekarne so v Dolenjskih Toplicah, Loškem Potoku, na Mirni, v Mirni Peči, Mokronogu, Novem mestu (6), Straži, Šentjerneju, Škocjanu, Šmarjeških Toplicah, Trebnjem (2), Žužemberku, Črnomlju (2), Metliki, Semiču in na Vinici ter na območju kočevsko-ribniškega 3 lekarn (lekarnе so v Kočevju, Ribnici in Sodražici). V Trebnjem je tudi prva Drive In lekarna na Dolenjskem.

Sistem zdravstvenega varstva je v regiji glede na slovensko povprečje v nekoliko slabšem položaju. V regiji izstopa **število zdravnikov na 100.000 prebivalcev, ki je pomembno nižje od slovenskega povprečja**, podobno velja tudi za medicinske sestre/zdravstvene tehnike. Iz tega rezultira tudi višje število prebivalcev na posameznega zdravnika, medicinsko sestro ali zdravstvenega tehnika. Tudi število bolnišničnih postelj na 100.000 prebivalcev je v regiji pomembno nižje od slovenskega povprečja, stopnja hospitalizacije zaradi bolezni na 1000 prebivalcev je višja, vendar pa je pomembno nižje trajanje hospitalizacij zaradi bolezni, kot je v Sloveniji. Stopnja preventivnih pregledov pri predšolskih otrocih je višja kot v Sloveniji.

2.1.6 Nevladni sektor

Nevladne organizacije so pomemben izvajalec javno koristnih storitev na različnih področjih (sociala, zdravje, družina, mladi, kultura, šport, okolje, prostovoljstvo itd.). Uresničujejo oz. zadovoljujejo interese in potrebe prebivalcev, združujejo, opozarjajo na nepravilnosti in na druge načine izboljšujejo kakovost življenja v okolju, kjer delujejo. Hkrati NVO predstavljajo tudi eno od oblik sodelovanja državljanov pri upravljanju države in družbe.

Po podatkih Ajpes-a v regiji JV Slovenija deluje 1.910 nevladnih organizacij (društev, zasebnih zavodov in ustanov).

Število nevladnih organizacij v regiji nenehno narašča. Glede na leto 2013 je NVO več za 4,2%. Glede na leto 2013 se je procentualno najbolj povečalo število zavodov, število društev je ostalo skoraj na isti ravni. Večji del nevladnih organizacij še vedno deluje kot društvo (91,9%). Po vrsti dejavnosti so najštevilčnejše športne, kulturne in humanitarne nevladne organizacije.

V regiji deluje podporna struktura za nevladne organizacije - stičišče nevladnih organizacij regije Jugovzhodna Slovenija ali krajše Regijski NVO center. Društvom, zasebnim zavodom in ustanovam v regiji nudi vsestransko in celostno podporo, s čimer prispeva k boljši usposobljenosti, strokovnosti in

prepoznavnosti nevladnih organizacij. Regijski NVO center je projekt, ki ga izvaja Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, financiran pa je iz Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za javno upravo. Nevladne organizacije za uspešno delo in razvoj potrebujejo ustrezno sistemsko podporo, zato se spodbuja vključevanje v neformalno mrežo NVO. Poleg tega se spodbuja profesionalizacija in dvig zaposlenosti v NVO-jev z razpisi iz sklada za razvoj NVO. Podatki namreč kažejo, da več kot 90 % vseh NVO-jev nima zaposlenih, večina izmed njih je društev. Nevladni sektor je v družbi v veliki meri prepoznan skozi prostovoljstvo in humanitarne ter priložnostne aktivnosti (šport, turizem, kultura), manj pa kot vir strokovnega znanja, ki ga ima. Z dvigom profesionalizacije in sistemsko podporo lahko v določeni meri premostimo kadrovske in finančne pomanjšanosti.

Od leta 2018 dalje imajo lahko nevladne organizacije status nevladne organizacije v javnem interesu. Nevladni organizaciji se podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na določenem področju, če njeno delovanje na tem področju presega interese njenih ustanoviteljev oziroma njenih članov in je splošno koristno. Status v javnem interesu podeljujejo resorna ministrstva. V evidenco nevladnih organizacij v javnem interesu, ki jo vodi Ajpes, je na dan 5. 11. 2019 vpisanih 433 organizacij iz regije JV Slovenija.

2.1.7 Vzgoja in izobraževanje

Dostopnost formalnih oblik izobraževanja na vseh ravneh se z razvojem izobraževalnih programov v regiji ves čas povečuje. Razvitost in dostopnost izobraževalnega sistema je pomemben dejavnik razvoja regije, večanja njene konkurenčnosti ter trajne gospodarske rasti. Vključenost v formalna izobraževanja v regiji je visoka. Dobro dostopne so tudi oblike neformalnega izobraževanja in različni programi vseživljenjskega učenja.

Izobrazbena struktura prebivalstva v regiji se izboljšuje. Skladno s slovenskim povprečjem se **povečuje delež višje in visoko izobraženih, zmanjšuje pa se delež najmanj izobraženih**, vendar pa po podatkih za leto 2018 regija še vedno nekoliko zaostaja, saj ima **nadpovprečen delež najmanj izobraženih in podpovprečen delež najbolj izobraženih**.

2.1.7.1 Predšolska vzgoja

V regiji JV Slovenija po podatkih MIZŠ (vir: www.mizs.gov.si) v šol. letu 2018/2019 predšolsko vzgojo izvaja 34 otroških vrtcev, od tega v MO Novo mesto 8, v Črnomlju 4, v Trebnjem 3, v Šentjerneju in Žužemberku po 2, v občinah Dol. Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Mirna, Mirna Peč, Mokronog – Trebelno, Ribnica, Semič, Sodražica, Straža, Šentrupert, Škocjan, Šmarješke Toplice pa po 1 vrtec. V tem šolskem letu je bilo **v vrtec vključenih 6.408 otrok**, kar pomeni **79,2% vseh predšolskih otrok** (slovensko povprečje znaša 80,5) in 7,8 % več kot v šolskem letu 2013/2014. Vključenost otrok v vrtece se povečuje v vseh starostnih obdobjih (prvo in drugo starostno obdobje). Število otrok v vrtcih se zvišuje, vendar ne zaradi večjega števila rojenih (število rojstev namreč v povprečju v zadnjih treh letih počasi upada), ampak predvsem zato, ker se povečuje delež otrok, ki jih starši vpišejo v vrtec.

2.1.7.2 Osnovnošolsko izobraževanje

V regiji deluje 65 osnovnih šol, od tega 4 šole oz. zavodi s prilagojenim programom. V osnovno šolo že nekaj let vstopajo številčnejše generacije otrok kot pred leti. Število osnovnošolcev se tako že nekaj let zvišuje, srednješolcev pa je z vsakim letom manj, prav tako tudi študentov terciarnega izobraževanja. V šolskem letu 2018/19 je bilo v redni in prilagojeni osnovnošolski program v regiji vključenih 13.552 otrok, to je 426 otrok več, kot jih je bilo vpisanih v letu poprej. **Število osnovnošolcev tako še naprej narašča**. Številčno šibkejše generacije otrok, rojene pred cca. 15 leti, počasi zapuščajo osnovnošolske klopi, v šole pa prihajajo številčno močnejše generacije. Generacija letošnjih prvošolcev je precej večja od generacije letošnjih devetošolcev. Ta trend pa se bo čez čas spet začel obračati, kajti rodnost v Sloveniji v zadnjih nekaj letih ponovno upada, tako da se bo v naslednjih letih vpis otrok v šolo nekoliko zmanjševal, številčno močnejše generacije pa bodo v višjih razredih osnovne šole.

2.1.7.3 Srednješolsko izobraževanje

Medtem, ko se število osnovnošolcev že nekaj let zaporedoma zvišuje, je srednješolcev z vsakim letom manj. V regiji JV Slovenija imamo šest srednješolskih centrov: Ekonomska šola Novo mesto, Gimnazija Novo mesto, Gimnazija in srednja šola Kočevje, Center Biotehnike Novo mesto, Srednja šola Črnomelj in Šolski center Novo mesto. **Število dijakov na 1.000 prebivalcev se znižuje** in je v letu 2018/2019 znašalo 35,6, kar je malo nad ravno, ki velja za Slovenijo (35,1).

V zadnjih letih se povečuje zanimanje za poklicne in strokovne programe, na drugi strani pa se zmanjšuje delež vpisov v gimnazije. Tako kot za celotno Slovenijo tudi za našo regijo velja, da se v poklicno in strokovno izobraževanje v precej večji meri vključujejo fantje kot dekleta. Skoraj tri četrtine (73%) jih je izbralo to področje (predvsem tehniko in računalništvo), medtem ko so se dekleta za te programe odločale v manjšem številu (56 %). V naši regiji je glede na slovensko povprečje manj vpisov na področju poslovnih in upravnih ved (JV regija 4,7 %, SLO 7,7 %), več pa na področju tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva (JV regija 30,4 %, SLO 24,6 %), ter na področju zdravstva in socialne varnosti (JV regija 10,6 %, SLO 7,9 %).

2.1.7.4 Terciarno izobraževanje

V regiji terciarno izobraževanje izvajajo Univerza v Novem mestu (Fakulteta za zdravstvene vede, Fakulteta za ekonomijo in informatiko, Fakulteta za poslovne in upravne vede, Fakulteta za strojništvo), Fakulteta za industrijski inženiring Novo mesto, Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu, Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu ter Visoka šola za upravljanje podeželja Grm Novo mesto. Del terciarnega izobraževanja je tudi višješolsko strokovno izobraževanje, ki je bolj praktično usmerjeno in ga izvajajo na Ekonomski šoli v Novem mestu, na Centru Biotehnike in turizma Novo mesto ter v Šolskem centru Novo mesto. **Ponudba študijskih programov v regiji se je v zadnjih desetih letih močno okrepila**, kar pomeni razvojno prednost regije in možnost večjega prilagajanja študijskih vsebin potrebam gospodarstva v regiji.

V šolskem letu 2018/19 je **v regiji 35 študentov na 1.000 prebivalcev, kar jo uvršča nekoliko pod slovensko povprečje** (37). Že nekaj let zapored je število študentov v regiji nižje kot v letu prej, razlog pa je v demografskih spremembah. 23% vseh študentov s stalnimi bivališčem v regiji JV Slovenija tudi študira v tej regiji.

Tudi **število diplomantov in diplomantk iz regije že vrsto let upada** z izjemo leta 2016, ko se je zaključevalo izobraževanje po starem izobraževalnem sistemu (sistem pred bolonjskim). Povečuje pa se delež oseb z višješolsko in visokošolsko izobrazbo med delovno aktivnim prebivalstvom. Število diplomantov na 1.000 prebivalcev v letu 2018 je 8,05, kar je še vedno nekoliko nad slovenskim povprečjem.

2.1.7.5 Druge oblike izobraževanja in usposabljanja

Druge oblike izobraževanj izvajajo tako javni zavodi kot drugi poslovni subjekti. V okviru izvajanja različnih programov in projektov imajo različne ciljne skupine možnost pridobivanja tako formalne kot neformalne izobrazbe, temeljnih in poklicnih kompetenc in vseživljenjskega učenja.

V regiji delujejo štiri ljudske univerze (CIK Trebnje, RIC Novo mesto, LU Kočevje, ZIK Črnomelj), ki nudijo različne programe izobraževanja odraslih (splošno izobraževanje in učenje odraslih, izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni odraslih in izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela). Ljudske univerze ponujajo programe za različne ciljne skupine s poudarkom na ranljivih, kot so brezposelni, starejši odrasli, Romi, odrasli s posebnimi potrebami, podeželsko prebivalstvo, migranti, mladi osipniki, zaporniki in drugi. Poudarek je na pridobivanju in izboljševanju njihovih temeljnih zmožnosti in kompetenc, dvigu ravni splošne in računalniške pismenosti, socialnem vključevanju, dvigu konkurenčnosti na trgu dela in integraciji. Izobraževalni programi za odrasle, ki so se razvili v zadnjih dveh desetletjih, prispevajo k zadovoljevanju različnih izobraževalnih potreb (nacionalne poklicne kvalifikacije, študijski krožki, usposabljanje za življenjsko uspešnost, in drugi). Pomembno vlogo imajo univerze za tretje življenjsko obdobje, ki prispevajo k medgeneracijskem učenju in sodelovanju.

Izobraževanje odraslih podpira strateške razvojne usmeritve regije, ki so naravnane na razvoj podjetništva, naravi prijazno kmetovanje in razvoj turizma, in ima pomembno vlogo pri promociji vseživljenjskega učenja.

2.1.7.6 Regijska štipendijska shema v programskem obdobju 2014–2020

Regijska štipendijska shema (RŠS) delodajalcem omogoča sofinanciranje kadrovskega štipendij z namenom usklajevanja ponudbe in povpraševanja po kadrih v smislu usklajenosti znanja mladih s potrebami na trgu dela, dviga ravni izobrazbene strukture, zniževanja strukturne brezposelnosti, vračanja oziroma ohranjanja izšolanih kadrov iz univerzitetnih središč v statistične regije, povezovanja izobraževanja z gospodarstvom in širšim družbenim okoljem, pridobivanja praktičnih izkušenj (znanj, kompetenc in spretnosti) že med izobraževanjem preko obvezne delovne prakse, kar zagotavlja uspešno vključevanje na trg dela ter spodbujanja kadrovskega štipendiranja podjetij v statistični regiji in načrtovanja razvoja kadrov skladno s potrebami trga dela.

RŠS v programskem obdobju 2014–2020 se je pričela v šolskem/študijskem letu 2016/2017. Do junija 2019 je bilo v RŠS vključenih 49 delodajalcev s 121 štipendisti, od katerih jih je 60 dijakov in 61 študentov.

2.1.8 Analiza prostora

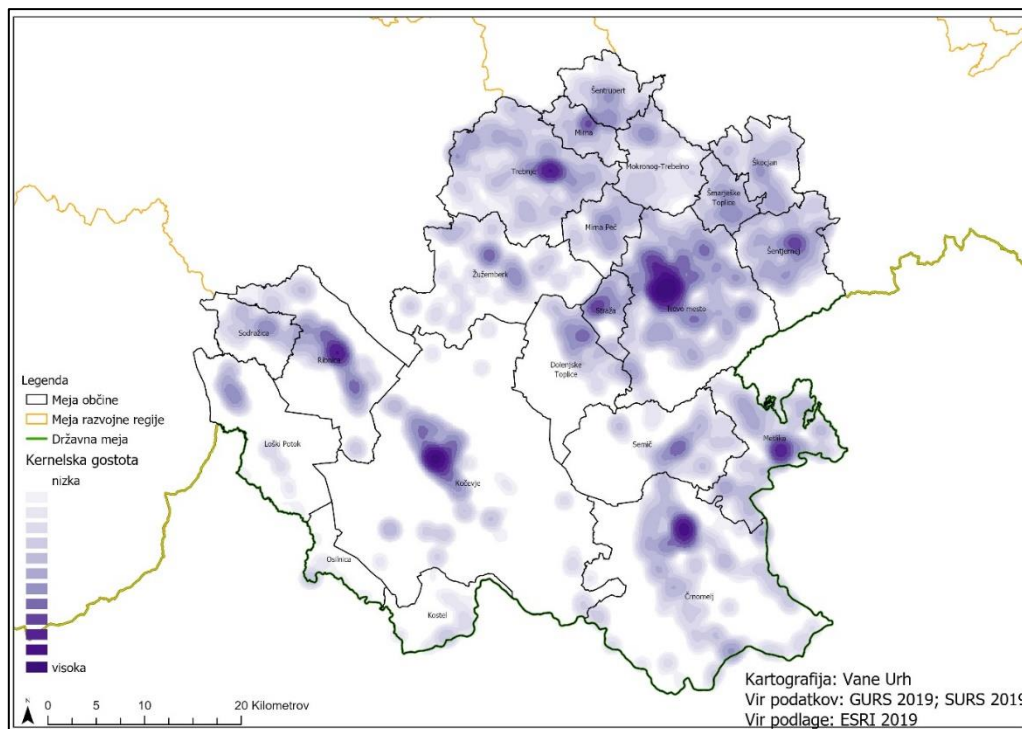
2.1.8.1 Naselja

Prostorsko identiteto ustvarjajo naravne, krajinske in grajene strukture, ki izstopajo zaradi svojih lastnosti, strukture, položaja ali simbolnega pomena. V regiji Jugovzhodna Slovenija, z izjemo širšega mestnega območja Novega mesta in nekaterih drugih urbanih naselij, prevladuje pretežno gozdnato podeželje¹⁶.

Z metodo kernelske gostote v nadaljevanju prikažemo jedrno razporeditev in nazornost prikaza območij zgoščenih dejavnosti, v primeru števila prebivalcev. Mesta večjih zgostitev kažejo večjo gostoto poselitve.

V regiji je značilna raznovrstna poselitve, ki je neenakomerna in razpršena predvsem zaradi zgodovinskih in naravnogeografskih značilnosti regije. Poselitve je zgoščena v ravninskem ter dolinskem svetu. Gosteje poseljena so središčna naselja Novo mesto, Trebnje, Kočevje, Ribnica, Črnomelj in Metlika, vmes pa najdemo redkeje in neposeljena območja.

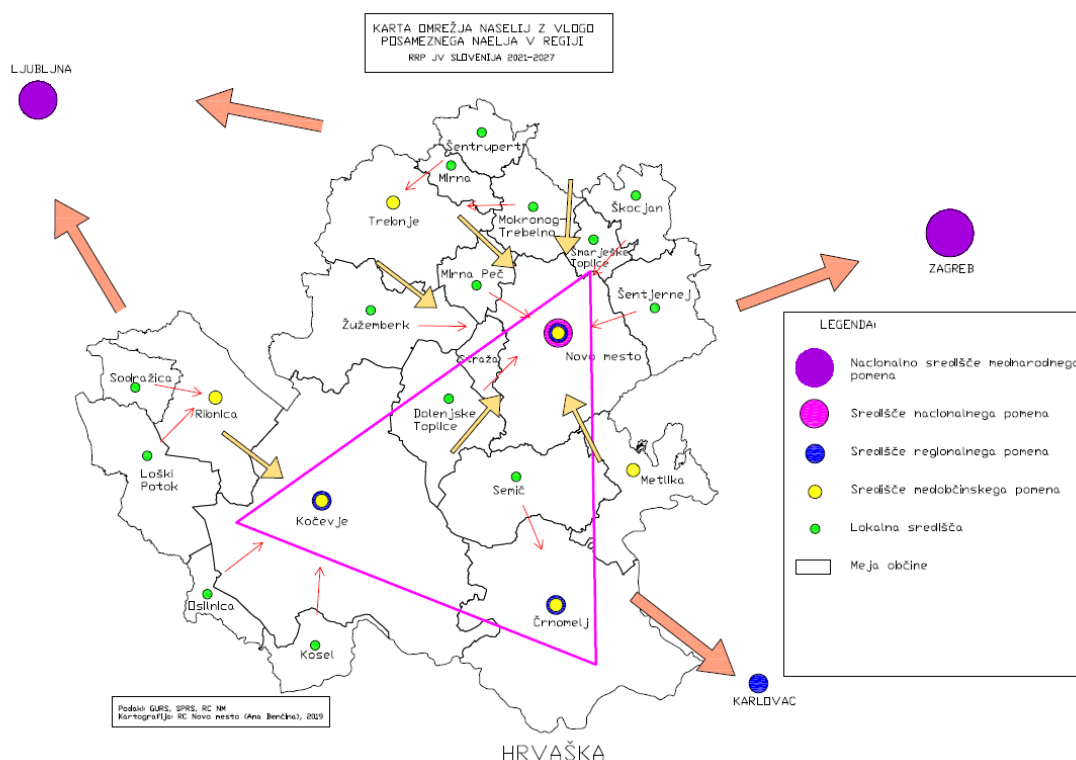
¹⁶ Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja regije Jugovzhodna Slovenija, MOP Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, februar 2019

Slika 3: Kernelska gostota poselitve

Vloga posameznih naselij v regiji

Strategija prostorskega razvoja Slovenije obravnava in opredeli vlogo mest in drugih urbanih naselij v regiji.

Slika 4: Vloga posameznega naselja v regiji

Novo mesto se razvija kot pomembno storitveno, gospodarsko in inovacijsko središče izrazito izvozno usmerjenostjo. Njegov položaj regionalnega prometnega vozlišča ob evropskem (mednarodnem) prometnem koridorju dodatno krepi lega na tretji razvojni osi, ki po njeni izgradnji krepi povezavo v smeri Karlovca (Hrvaška) in Bihača (BiH). Novo mesto zagotavlja zdravstvene, izobraževalne, upravne in druge storitve splošnega pomena na območju jugovzhodne Slovenije.

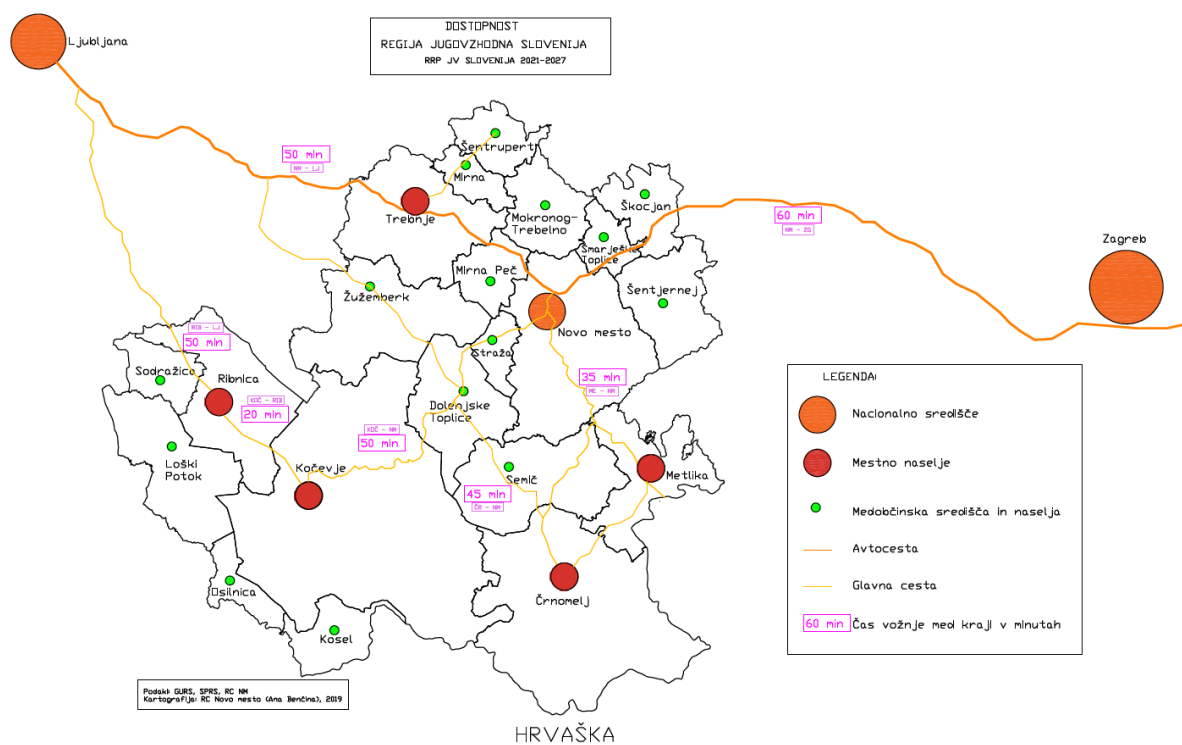
Kot središči III. ravni se razvijata Kočevje in Črnomelj. V njih se razvija storitvene, oskrbne in druge dejavnosti (storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena) za oskrbo prebivalcev teh središč ter oskrbo prebivalcev v gravitacijskih zaledjih središč, ki so pogosto podeželska, obmejna, odmaknjena, gorska in oddaljena od glavnih prometnih koridorjev.

Metlika, Trebnje in Ribnica se razvijajo kot središča IV. ravni. V središču se zagotavlja najmanj zdravniška oskrba na primarni ravni in teritorialna organizacija državne uprave.

2.1.8.2 Prometni sistem, dostopnost

Cestno omrežje

Del Jugovzhodne Slovenije je z dograditvijo kraka avtoceste slovenskega avtocestnega križa Ljubljana – Bregana dobil ustrezno cestno povezavo z Osrednjeslovensko regijo, Ljubljano, kot nacionalnim središčem in regijami ter regijskimi središči ob slovenskem avtocestnem križu ter z zahodno Evropsko unijo. Še naprej ostajajo neustrezne prečne cestne povezave v smeri sever - jug (3. razvojna os in posodobitev železnice), povezave Kočevsko-ribniškega z Osrednjo Slovenijo (3. A razvojna os in posodobitev železnice) in Ljubljano kot upravnim središčem tega dela regije in nacionalnim središčem ter cestne povezave Bele krajine z regijskim in nacionalnim središčem in avtocesto Zagreb – Split (Reka) na Hrvaškem, ki predstavlja najkrajšo pot turistov iz zahodne Evropske unije na Jadran in prometnih tokov proti zahodni Bosni in Hercegovini. S tem odpremo našo regijo v smeri proti Baltiku in Jadranu.

Slika 5: Dostopnost do avtocestnega omrežja za prebivalce regije JV Slovenija

Najboljšo dostopnost do priključka avtoceste ali hitre ceste in posredno s tem do storitvenih dejavnosti imajo občine, ki so v neposredni bližini avtocestnega križa, najslabšo dostopnost v regiji pa imajo občine Obkolpja. Prebivalci regije JV Slovenija potrebujejo v povprečju pol ure (29,1 minut), da pridejo z avtom do priključka in so tako fizično najbolj oddaljeni do hitrih prometnih povezav, ki jih pripeljejo še do ostalih storitev. Kar trikrat krajši, torej okoli 10 minut, pa je v povprečju ta čas za prebivalce obalno-kraške regije, ki imajo najkrajši čas v državi do priključka avtoceste ali hitre ceste¹⁷.

¹⁷ Vir: Kako živimo v regijah, Delovni zvezek 1/2017, let. XXVI, UMAR

Po podatkih Direkcije RS za infrastrukturo je bilo v letu 2018 na območju regije JV Slovenija 826,6 km državnih cest (kar je 11,2 % vseh državnih cest v Sloveniji) in 2.800,6 km občinskih cest oziroma 8,7 % vseh občinskih cest v Sloveniji.

Kolesarsko omrežje

Kolesarjenje, bodisi rekreativno, bodisi kot oblika transporta, pozitivno vpliva tako na zdravje, kot tudi na okolje v katerem živimo. Dobro razvita kolesarska infrastruktura pozitivno vpliva na gospodarstvo in razvoj, še zlasti na območju, kjer je potencialov za še hitrejši in boljši razvoj turizma veliko.

Na ravni regije se izvajajo aktivnosti na 10 projektih kolesarskih povezav, in sicer:

Regionalne kolesarske povezave, ki so:

- Regionalna kolesarska povezava Črnomelj – Kanižarica
- Ureditev kolesarskih povezav v občini Kočevje
- Regionalna kolesarska povezava "Novo mesto - Šmarješke Toplice - Škocjan"
- Regionalna kolesarska povezava "Novo mesto - Straža"
- Regionalna kolesarska povezava "Trebnje - Mirna Peč - Novo mesto"
- Regionalna kolesarska povezava "Trebnje - Mirna - Mokronog"

in se izvajajo v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020 (prednostna naložba 4.4 – Spodbujanje multimodalne urbane mobilnosti) ter

projekti **državnih kolesarskih povezav**:

- S kolesom ob Savi in Krki = Sava-Krka bike
- Kolesarska pot do Kolpe skozi Kočevski Rog in Gorjance
- Krošnjarska kolesarska pot
- Kolesarska pot Škofljica – Petrina .

Namen projektov kolesarskih povezav je, da se zgradijo in primerno uredijo kolesarske povezave oziroma mreža kolesarskih stez, s katerimi bomo:

- omogočili in spodbujali večjo dnevno delovno mobilnost v zaposlitvena središča in spodbujali uporabo kolesarskih povezav tudi za rekreacijo, prosti čas,
- zmanjšali ogljični odtis v mestnih in zalednih naseljih,
- znižali delež dnevnih prevozov v mestna središča z motornimi vozili in jih zamenjali z drugimi oblikami tako imenovane »trajnostne mobilnosti«,
- zagotovili zveznost povezav – iz ciljnega mestnega središča proti okoliškim, zalednim naseljem.

Železniško omrežje

Regionalne železniške proge z vidika kakovosti storitev v Sloveniji ne ustrezajo več zahtevam sodobnega železniškega prometa in izgubljajo konkurenčnost v primerjavi z drugimi oblikami transporta. Regionalne železniške proge v Sloveniji niso elektrificirane. Postaje in postajališča niso ustrezno urejena, ob postajah ni primernih površin za parkiranje osebnih vozil in kolesarnic. Med mesti oz. naselji in lokacijami železniških postaj oz. postajališč ni ustrezno urejenih povezav, npr. z avtobusi, kolesarskimi stezami in potmi, P + R, hkrati pa tudi vozni redi niso v celoti usklajeni. Delež opravljenih poti z železniškim prometom je v regiji eden najnižjih v Sloveniji (2 %). Problem regionalne železniške infrastrukture je tudi navezava na druge oblike javnega prometa in s tem dostopnost posameznih urbanih središč ali regij znotraj države.

V regiji JV Slovenija glavnih prog ni. Regionalno železniško omrežje je v zelo slabem stanju in je tako nekonkurenčno ostalemu prometu. V regiji je približno 100 km železniških prog v okviru treh regionalnih prog. Po tehničnih podatkih gre za enotirne proge, ki niso elektrificirane, zato je omogočena vožnja le z dizelskimi vlaki. Železniško telekomunikacijsko (TK) omrežje, ki omogoča prenos informacij in podatkov za potrebe vodenja prometa in vzdrževanja infrastrukture, za zagotovitev nemotenega, varnega in urejenega odvijanja javnega železniškega prometa, pa tudi prenos informacij za potrebe poslovnih komunikacij, v večini še ne omogoča delovanje digitalnih prenosnih sistemov in naprav, ampak so te proge v večini še opremljene s starejšimi, analognimi napravami. V okviru projekta

»Uvedba digitalnega radijskega sistema (GSM-R) na slovenskem železniškem omrežju«, ki je v teku, bodo tudi ob regionalnih progah položeni optični kabli in postopoma tudi nove, digitalne TK naprave in sistemi. Regionalne proge v regiji niso opremljene z radiodispečerskimi zvezami in prav tako niso usposobljene za oprtni sistem, s katero se cestno vozilo (širine 2,5 metra oziroma 2,6 metra in višine 4 metre) prevaža na posebnih nizkih vagonih.

Regionalne proge so Ljubljana–Metlika, Sevnica–Trebncje ter Grosuplje–Kočevje. Slednja je bila pred kratkim modernizirana. Sprva so na njej predvidene vožnje izključno tovornega prometa, kasneje pa še potniškega. Tovorni in potniški promet poteka na vseh ostalih progah.

Regionalna proga	Število tirov	Dolžina v km (dolžina prog v regiji)	Vrsta TK povezav	Sistem vleke	Opremljenost z RDZ**	Usposobljenost za oprtni sistem
D.M.*-Metlika-Ljubljana	1	123,4 (67,5)	analogne	dizel	ne	ne
Sevnica-Trebncje	1	31,3 (18,6)	analogne	dizel	ne	ne
Grosuplje-Kočevje	1	49,2 (12,7)	analogne	dizel	ne	ne

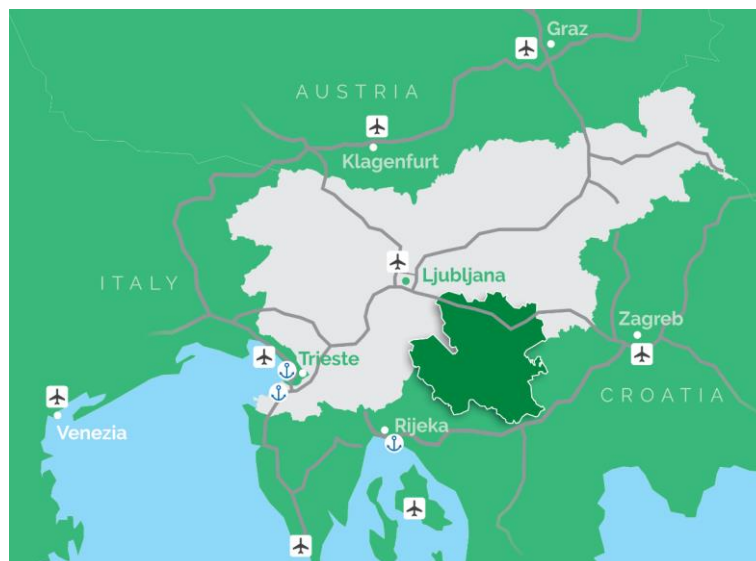
Opombe: *D.M. – državna meja, **RDZ - radiodispečerske zveze

Preglednica 10: Tehnični podatki o regionalnih železniških progah v regiji JV Slovenija, 2019
(Vir: Slovenske železnice – Infrastruktura, d.o.o., Program omrežja 2019)

Letališka infrastruktura

Regija je v zračni razdalji do 100 km povezana s tremi mednarodnimi letališči: Ljubljana, Zagreb in Trst. Bolj oddaljena in priljubljena mednarodna letališča so v Benetkah, Budimpešti, na Dunaju in Münchnu.

V regiji so štiri letališča, ki so manjša in služijo večinoma osebnim letalom. Nahajajo se v Novem mestu (1.200 m steza), Prilozju (520 m steza), Novih Lazih (300 m steza) ter Ribnici (270 m steza) (Vir: Kontrola zračnega prometa 2018).

Slika 6: Ugoden geografski položaj regije JV Slovenija
(Vir: Razvojni center Novo mesto d.o.o.)

Širokopasovno omrežje

Dobra povezanost regije je ključna za uspešen razvoj gospodarstva in skladen razvoj regije. Pri tem je ključna zagotovitev hitrih širokopasovnih povezav na celotnem območju regije.

Trije največji slovenski mobilni operaterji s svojim omrežjem zagotavljajo pokritost prebivalstva z 4G/LTE omrežjem v več kot 98 %. Zaradi razgibanega reliefa regije Jugovzhodna Slovenija in predelov, kjer ni večjih zaselkov, ostajajo območja brez signala mobilne telefonije (Vir: Pokritost mobilnih omrežij Telekom Slovenije, 2019).

V občinah Mokronog-Trebelno, Šentrupert, Mirna Peč, Trebnje, Mirna in Žužemberk je bilo v letu 2013 zgrajeno odprto širokopasovno omrežja elektronskih komunikacij, ki naročnikom omogoča dostop do sodobnih telekomunikacijskih rešitev, večjih hitrosti interneta, IP telefonije in IP televizije.

Določena območja oziroma občine regije JV Slovenija (Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Straža, Šentjernej, Škocjan in Šmarješke Toplice), ki trenutno še niso pokrita z optično infrastrukturo, so se povezale v okviru projekta RuNe s ciljem zgraditi hitro širokopasovno optično infrastrukturo vsem uporabnikom, ki bodo izkazali interes na teh območjih.

2.1.8.3 Stanovanjska politika

V regiji JV Slovenija je nepremičninski trg oživel s hitro rastjo števila kupoprodaj vseh vrst stanovanjskih hiš leta 2016. Leto kasneje se je zelo povečalo še število kupoprodaj stanovanj v večstanovanjskih stavbah. Obseg trgovanja s hišami v letih 2017 in 2018 je več ali manj stagniral, s stanovanji pa se je leta 2018 opazno zmanjšal.

Povpraševanje po novih stanovanjih v regiji v zadnjih dveh letih močno presega ponudbo, zato se v prihodnjih letih načrtuje kar nekaj stanovanjskih novogradenj.

V regiji JV Slovenija je v letu 2018 živelo v povprečju 12,9 % oseb v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število članov gospodinjstev, kar je blizu slovenskemu povprečju.

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2018 izdanih 5.700 gradbenih dovoljenj. Delež izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanjske stavbe od leta 2013 ves čas strmo pada, medtem ko delež izdanih gradbenih dovoljenj za nestanovanjske stavbe ves čas strmo raste.

2.1.9 Naravni potencial regije

Za Jugovzhodno Slovenijo je značilna visoka stopnja naravne ohranjenosti prostora (prostrani gozdovi Kočevski rog, Gorjanci, Ajdovska planota, dolina reke Krke in Kolpe s pritoki Čabranko in Lahinjo, Kočevsko-ribniško polje,...). Za ta prostor je značilna velika biotska raznovrstnost ter prisotnost redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Med naravnimi vrednotami prevladujejo kraške jame, brezna, hidrološka dediščina kraških izvirov in vodotokov, gozdna dediščina z pragozdnimi ostanki, gozdnimi rezervati ter drevesnimi velikani. Veliko naravnih vrednot ima spomeniški, rezervatni in znanstveno-raziskovalni ter izobraževalni pomen, ki je zanimiv za interpretacijo tudi širši javnosti.

Kot širši zavarovani območji sta zavarovana Krajinski park Kolpa in Krajinski park Lahinja. Poleg varstva narave imajo zavarovana območja pomembno vlogo tudi za trajnostni razvoj.

V regiji je opredeljenih 38 območij Natura 2000, ki obsegajo več kot 40% območja JV Slovenije (v Sloveniji 35%). Prekrivajo ključne ekosisteme regije, ki so v večji meri že opredeljeni kot naravne vrednote ali širša zavarovana območja. V njih se zagotavlja varstvo redkih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter življenjskih prostorov.

Posebna varstvena območja regije JV Slovenija v Naturi 2000 so:

- **Bela krajina:** Bela krajina, Bezgovka, Dobličica, Gorjanci – Radoha, Gornji kal, Gradac, Kolpa, Lahinja, Metlika, Petrišina jama, Stobe – Breg, Veliko Bukovje,
- **Ožja Dolenjska:** Krka, Krka s pritoki, Kotarjeva prepadna, Petanjska jama, Bobnova jama, Vrh-trebnje – Sv. Ana, Koprivnica, Slugova jama, Kostanjeviška jama, Krakovski gozd – Šentjernejsko polje, Krakovski gozd, Temenica, Vejar, Šumberk, Mirna, Gabrje – Brusnice, Čatež, Ajdovska planota, Radulja, Gorjanci – Radoha,
- **Kočevsko – ribniško:** Kočevsko, Mateča voda in Bistrica, Ribniška dolina, Rinža, Dolenja vas pri Ribnici.

Pri zaščiti in upravljanju naravnih virov v JV Sloveniji sodelujeta območni enoti Zavoda za varstvo narave RS Ljubljana in Novo mesto ter ostale pristojne institucije.

Jugovzhodna Slovenija	Število območij	Površina območij (km ²)	Povprečna velikost posameznega območja (km ²)	Delež površine regije
Zavarovana območja	61	59	1	2,2
Natura 2000	52	1364	26,2	51
Ekološko pomembna območja (EPO)	43	1711	39,8	64

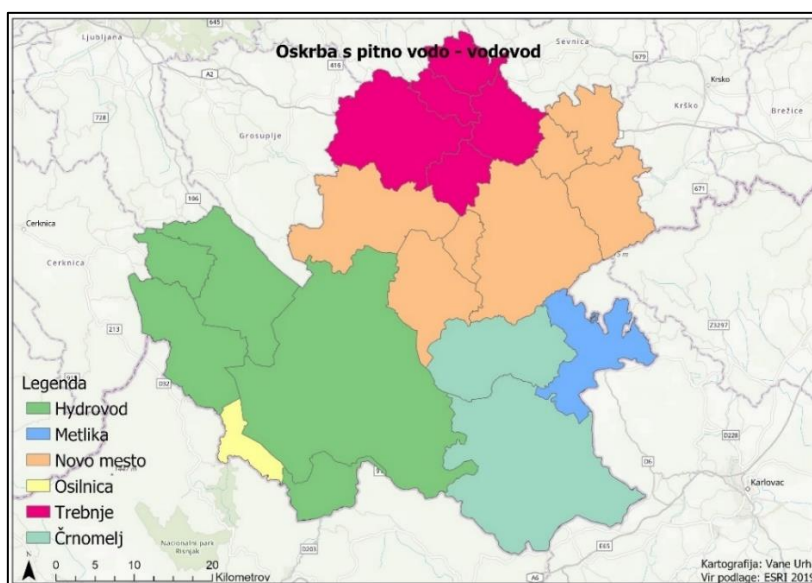
Preglednica 11: Število in delež zavarovanih območij v regiji (Vir: ZVNRS, 2019)

2.1.10 Ravnanje z naravnimi viri in skrb za okolje

Sredstva za **investicije za varstvo okolja** se v Sloveniji in regiji JV Slovenija **znižujejo**. V regiji JV Slovenija so se od leta 2014 pa do leta 2017 znižala z 0,8 % od celotne vrednosti regionalnega BDP na 0,4 %. Prav tako so padla sredstva namenjena za investicije v varstvo okolja v % od vseh investicij, in sicer s 4,1 v letu 2014 na 2,4 v letu 2017.

2.1.10.1 Oskrba s pitno vodo

Oskrba z vodo je v Sloveniji organizirana prek občinskih služb, ki se za potrebe izvajanja gospodarske javne službe tudi povezujejo. Na področju oskrbe s pitno vodo v regiji delujejo podjetja Hydrovod d. o. o., JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej, Komunala Metlika d. o. o., JP Komunala Črnomelj d.o.o., Komunala Novo mesto d. o. o., Komunala Trebnje d. o. o., Občina Osilnica pa infrastrukturo in storitve zagotavlja sama.

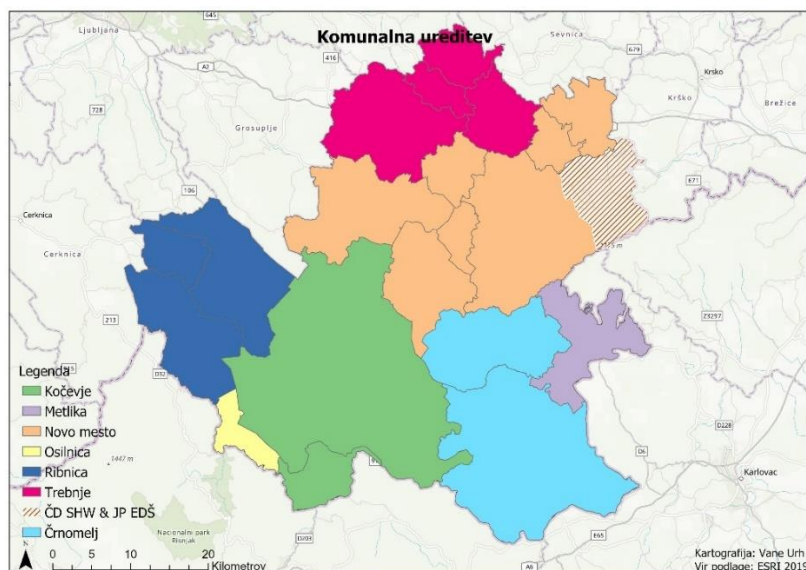

Slika 7: (Ne)povezovanje občin na področju vodooskrbe

V letu 2018 znaša **dolžina vodovodnega omrežja v regiji JV Slovenija 2.370 km**, s **42.795 priključki** (Vir: SI STAT, 2019).

2.1.10.2 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

V regiji izvajajo dejavnosti obvezne gospodarske javne službe odvajanja, zbiranja in čiščenja komunalne in padavinske vode naslednja podjetja: JP EDŠ, d. o. o. Šentjernej, Komunala Kočevje d. o. o., Komunala Metlika d. o. o., Komunala Novo mesto d. o. o., Komunala Trebnje d. o. o. Občina Osilnica infrastrukturo in dejavnost gospodarske javne službe zagotavlja sama.

Slika 8: (Ne)povezovanje občin na področju GJS komunalnih storitev (odpadna in komunalna voda, odpadki, snaga in javne površine,...)

V letu 2018 je bilo od odpadnih voda, izpuščenih iz kanalizacijskih sistemov v okolje, pred izpustom prečiščenih v čistilnih napravah 73 % teh voda v Sloveniji oziroma 94 % v regiji JV Slovenija, preostali delež teh voda je ostalo neprečiščenih.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	77,7	88,2	88,8	68,6	71,7	73,3
Jugovzhodna Slovenija	94,3	99,8	99,7	30,7	90,2	93,9

Preglednica 12: Prečiščena odpadna voda izpuščena v javno kanalizacijo v % (Vir: SURS, 2019)

V letu 2018 znaša **dolžina kanalizacijskega omrežja v regiji JV Slovenija 824 km, s 21.287 priključki** (Vir: SURS, 2019).

Glede na zahteve Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS) je potrebno zagotoviti ustrezne sisteme odvajanja in čiščenja za komunalno odpadno vodo iz vseh območij poselitve s skupno obremenitvijo enako ali večjo od 2.000 PE, pri čemer je treba zagotoviti priključenost prebivalcev na javno kanalizacijo, razen v primerih, če ureditev kanalizacijskih sistemov ni upravičena bodisi, ker ne bi bilo ustrezne koristi za okolje bodisi zaradi previsokih stroškov. V regiji se **delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje od leta 2013 ves čas povečuje**.

Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) je v letu 2019 pristopilo k novelaciji predpisov o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode. V pripravi sta nova Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode ter Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. V okviru priprav omenjenih dokumentov so se novelirali podatki o aglomeracijah. **Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (JKO)** je, glede na novelirane podatke o aglomeracijah, v regiji JV Slovenija znašala konec leta 2018 **70,75 %**. **Stopnja priključenosti na komunalne čistilne naprave** pa je konec leta 2018 v regiji JV Slovenija znašala **70,59 %**, kar je nižje, kot na nivoju države.

	Skupna obremenitev v aglomeracijah (PE)	Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (JKO)	Stopnja priključenosti na komunalne čistilne naprave (KČN)
Slovenija	2.084.546	81,88	79,24
Jugovzhodna Slovenija	136.863	70,75	70,59

Preglednica 13: Stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in na komunalne čistilne naprave v % na dan 31.12.2018 (Vir: Informacijski sistem za spremljanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (IJSVO), Centralni register prebivalstva (CRP))

V regiji še vedno predstavljajo izziv območja razpršene poselitve, kjer je vodooskrba nezadostna in neurejeno odvodnjevanje komunalnih voda v manjših naseljih pod 2000 PE. Regijo poleg tega

zaznamuje razgiban kraški teren, dostopnost do podeželskih naselij velikokrat otežujejo karakteristike terena, ki posledično povečujejo vrednost investicije v izgradnjo JKO (ekonomsko projekt ni upravičen), kar se v veliki meri rešuje z izgradnjo malih komunalnih čistilnih naprav oziroma greznic.

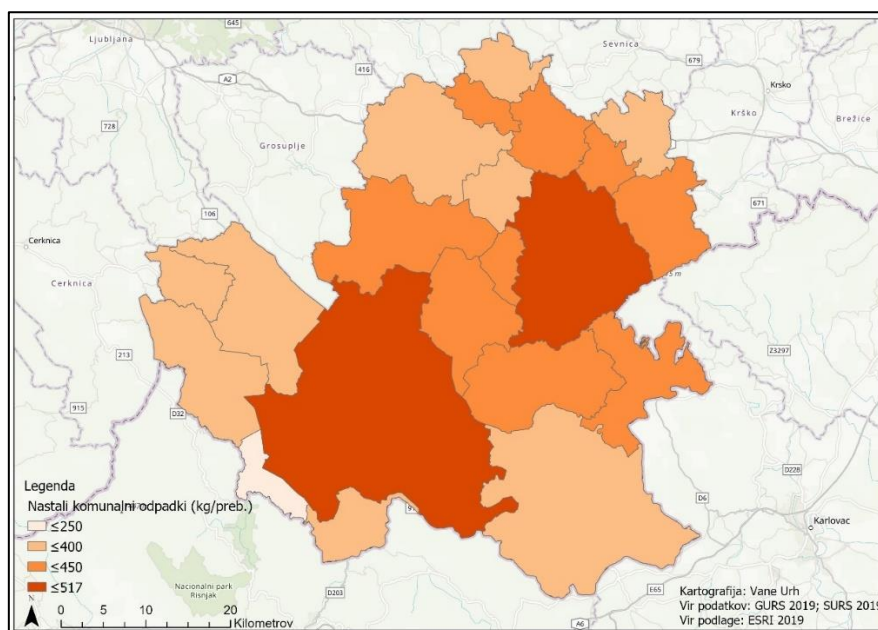
Občine regije JV Slovenija so v preteklosti že imele obsežna vlaganja v zagotavljanje infrastrukture in storitev za odvajanje in čiščenje odpadne vode, vendar opremljenost s standardi še vedno ni zadovoljiva. Tako v večini občin še vedno obstajajo poselitvena območja, kjer javna kanalizacija in čistilne naprave niso zgrajene. Po oceni je za uresničitev Uredbe samo v regiji JV Slovenija potrebnih za 114 milijonov EUR investicij za izgradnjo kanalizacijskih sistemov pod 2.000 PE, po občinah pa zneski presegajo sposobnost financiranja tovrstnih projektov.

2.1.10.3 Odvoz in ravnanje z odpadki

Regija JV Slovenija pozitivno prispeva k slovenskemu povprečju pri kazalniku nastalih komunalnih odpadkov, saj je količina nastalih komunalnih odpadkov, merjenih v kilogramih na prebivalca, nižja kot v povprečju v Sloveniji. V regiji je leta 2018 nastalo 430 kg komunalnih odpadkov na prebivalca, medtem ko jih je v Sloveniji v povprečju nastalo 495 kg na prebivalca. Količina nastalih odpadkov se je sicer v zadnjih letih v regiji povišala (SURS 2019).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	414	433	451	465	478	495
Jugovzhodna Slovenija	360	381	405	401	410	430

Preglednica 14: Nastali komunalni odpadki v regiji (kg/prebivalca) (Vir: SURS, 2019)

Slika 9: Nastali komunalni odpadki po občinah regije JV Slovenije

Z javnim odvozom je bilo leta 2018 v regiji JV Slovenija zbranih 42.505 ton odpadkov, kar predstavlja 5,7 % komunalnih odpadkov, zbranih v Sloveniji. Za primerjavo, leta 2013 je bilo v regiji z javnim odvozom zbranih 37.870 ton komunalnih odpadkov, kar pomeni, da je regija v letu 2018 z javnim odvozom zbrala 12,2 % več komunalnih odpadkov kot leta 2013.

Delež ločeno zbranih komunalnih odpadkov, glede na celotno količino nastalih komunalnih odpadkov je v regiji JV Slovenija nekoliko nižji, kot na nivoju Slovenije. V letu 2018 je bilo v regiji ločeno zbranih 64,1 % komunalnih odpadkov. Med ločeno zbrane komunalne odpadke prištevamo vse komunalne odpadke razen mešanih komunalnih odpadkov.

2.1.10.4 Lokalna energetska politika

Lokalni energetska koncept (LEK)

LEK predstavlja pripomoček pri načrtovanju strategije lokalne energetske politike. V njem najdemo rešitve za učinkovito, gospodarno in okolju prijazno energetske storitve v stanovanjih, podjetjih in javnih ustanovah na nivoju lokalnih skupnosti. Na podlagi LEK se načrtuje prostorski in gospodarski razvoj lokalne skupnosti, razvoj lokalnih energetskih gospodarskih javnih služb, učinkovita raba energije in njeno varčevanje, uporaba obnovljivih virov energije ter izboljšanje kakovosti zraka na območju lokalne skupnosti.

Pri pregledu analize stanja sprejetih LEK-ov ugotavljamo, da od vseh 21 občin regije JV Slovenija le 1 občina še nima sprejetega LEK-a. To je Občina Osilnica.

2.1.10.5 Poplavna območja

Poplave v RS so pogoste in mnogokrat povzročajo veliko škodo. Skupna površina poplavnih območij v Sloveniji znaša več kot 6 % površine državnega ozemlja (1.250 km²), če upoštevamo še hudourniška območja pa tudi do 10 % površine države (2.000 km²). Poplave se pojavljajo vse leto, najpogostejše so jeseni, ob obilnih in dolgotrajnih padavinah. Poleti so poplave povezane z neurji in so predvsem krajevne in hudourniške.

Poplavno območje	Redne poplave	Katastrofalne poplave	Skupen obseg poplav
Krka	5.167	1.012,2	6.179,2
Kolpa	659	1.387	2.046
Mirna	787,9	118,9	976,8

Preglednica 15: Poplavna območja na Dolenjskem in Beli Krajini v hektarih (Vir: Ministrstvo za obrambo, Ocena ogroženosti Dolenjske regije zaradi poplav, 2.10.2018)

2.1.10.6 Obmejna problemska območja

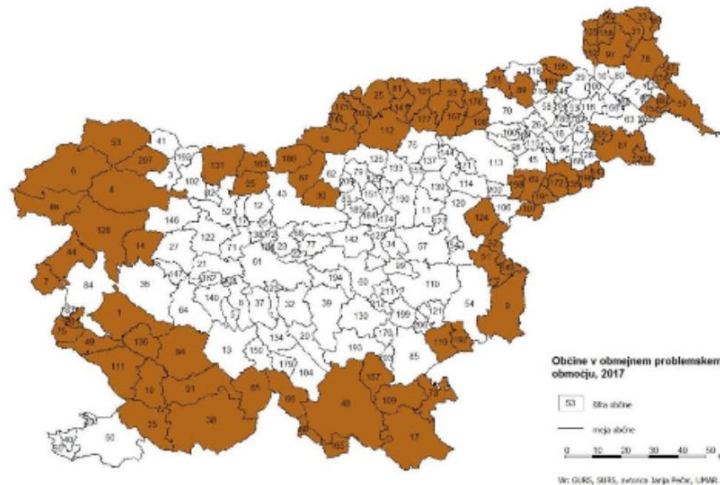
Posamezna območja regije se soočajo s posebnimi izzivi in večjim razvojnim zaostankom. Gre za tako imenovana problemska območja, za katera je značilna oddaljenost od gospodarskih centrov, skromno razvite prometne povezave, strukturna brezposelnost, podpopovprečna gospodarska razvitost, šibkejša pokritost s širokopasovnimi povezavami, trend izseljevanje in posledica starajoče se prebivalstvo ter s tem povečevanje razvojnih in socialnih razlik¹⁸.

Obmejne občine regije JV Slovenija so tiste občine, v katerih več kakor 50 % prebivalcev živi v 10-kilometrskem obmejnem pasu in imajo hkrati primanjkljaj delovnih mest ter podpopovprečno gostoto poselitve (število prebivalcev na km² je manjše od slovenskega povprečja). Med obmejna problemska območja spadajo tudi občine z visokim deležem površine, vključene v območje Natura 2000, kar pomeni, da predstavlja delež površine občine v območju Natura 2000, več kot 150 % slovenskega povprečja.

Občine regije JV Slovenija, ki se uvrščajo na seznam obmejnih problemskih območij so: Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Osilnica, Semič in Šentjernej¹⁹.

¹⁸ Vir: Pogled z meje, dr. Vladimir Prebilič, župan občine Kočevje, oktober 2019

¹⁹ Vir: Obmejna problemska območja 2017, UMAR, Janja Pečar, 2017

Slika 10: Občine v obmejnem problemskem območju (Vir: UMAR, 2019)

Kraji ob južni meji Slovenije, ki so del regije JV Slovenija, predstavljajo zunanjo mejo EU in tako se ta območja neposredno soočajo s Schengenskim varnostnim režimom in s tem povezanimi težavami z ilegalnimi prehodi državne meje.

V obdobju od 1.1. do 30.9.2019 se je število ilegalnih prehodov državne meje v Sloveniji glede na enako obdobje preteklega leta povečalo za 70,5%. Največ ilegalnih prehodov so obravnavale Policijska uprava Koper (dobro tretjino), Policijska uprava Novo mesto (27 %) in Policijska uprava Ljubljana (20 %).

2.1.10.7 Funkcionalna degradirana območja (FDO)

V regiji JV Slovenija je bilo v letu 2017 skupaj popisanih 76 FDO v skupni površini 500,56 ha. Najobsežnejša tipa FDO v regiji sta industrijska in infrastrukturna območja (37,9 % ali 190 ha). Največja ovira za obnovo degradiranih območij je v lastništvu. Lastniki bodisi nimajo dovolj finančnih sredstev za obnovo, bodisi gre za preveč razpršeno ali mešano lastništvo. Pomemben delež FDO predstavljajo tudi FDO prehodne rabe (Vir: Statistična regija Jugovzhodna Slovenija–funkcionalno degradirana območja in predstavitve delovanja ter vzdrževanja vzpostavljene evidence, priročnik, 2017).

Po površini prevladujejo v regiji JV Slovenija FDO mineralnih dejavnosti (18), sledijo FDO industrijskih dejavnosti (16) ter FDO prehodne rabe (9) in FDO kmetijske dejavnosti (8). Površinsko poleg FDO industrijskih območij (189,73 ha) izstopajo FDO infrastrukture (124,15 ha) in FDO prehodne rabe (72,62 ha). 183,49 ha FDO je delno opuščeni, 125,97 ha pretežno opuščeni in 191,10 ha povsem opuščeni območij. Na območju regije JV Slovenija je največ povsem opuščeni območij na FDO pridobivanja mineralnih surovin, dve povsem opuščeni območju pa sta tudi na FDO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti²⁰.

2.1.10.8 Spremljanje kakovosti okolja

Regija JV Slovenija nima ustrezno vzpostavljenih sistemov za spremljanje kakovosti vode, tal in zraka.

2.1.11 Kulturni potencial regije

Kulturna in arheološka dediščina

Kulturno dediščino predstavljajo stvari in vrednote, ki so pomembne kot viri in pomniki človeške zgodovine, razvoja in ustvarjalnosti, ki se ohranja v javnem interesu zaradi kulturnega, zgodovinskega, umetniškega, znanstvenega, vzgojnega, družbenega in simbolnega pomena.

²⁰ Vir: Statistična regija Jugovzhodna Slovenija–funkcionalno degradirana območja in predstavitve delovanja ter vzdrževanja vzpostavljene evidence, priročnik, 2017

Za regijo je značilna izjemna arheološka dediščina, ki še vedno ni v celoti raziskana in predstavlja možnost za interpretacijo in prezentacijo v naravnem okolju na mestu najdb ter za vzpostavitev arheoloških poti oz. območij. Številni gradovi so po večini v ruševinah, nekateri pa so revitalizirani ali v fazi obnove (grad Otočec, grad Metlika, grad Grm, grad Struga, grad Kostel, grad Žužemberk, Stari grad, Hmeljnik, grad Črnomelj, grad Ribnica). Pri gradovih (Soteska, Gradac, Grm, Otočec itd.) so zanimivi primeri vrtno arhitekturne dediščine, ki jo srečamo tudi drugod (pri samostanu Pleterje, Kettejev drevored v Novem mestu itd.) in je zanimiva za prezentacijo lokacij in objektov ob katerih se nahaja (parkovne zasnove in ureditve, drevesne in rastlinske vrte). Značilna so območja poselitve kočevarskih Nemcev (povečini zapuščene kočevarske vasi, ki jih drugje na območju Slovenije ni) na območju 6-tih občin, in sicer Črnomlja, Dolenjskih Toplic, Kočevja, Ribnice, Semiča in Žužemberka. Velik del te dediščine je uničen ali propada. Glede na to, da so Kočevjarji živeli na teh območjih 600 let je njihova zapuščina zanimiva za interpretacijo zgodovine, multikulturalnost in odkrivanje korenin izseljencev in diaspore.

Tradicionalne prireditve

Tradicionalne prireditve večinoma organizirajo turistična, kulturna, planinska, športna in druga društva in so pomemben del kulturnega dogajanja v regiji JV Slovenija.

Najbolj znane tradicionalne prireditve na dolenskem so Novomeški polmaraton, Dolenjsko martinovanje v Novem mestu, Skoki v Krko s Kandijskega mostu v Novem mestu, Straška jesen, Jernejevo v Šentjerneju, prireditvi Iz trebanjskega koš in Razhodnja (osrednja prireditev ob zaključku mednarodnega Levstikovega pohoda od Litije do Čateža) v občini Trebnje, Kresna noč v Mokronogu, Knobleharjevo v Škocjanu, Trški dnevi v Žužemberku in druge. Najbolj znane tradicionalne prireditve v Beli krajini so Vinska vigred v Beli krajini, Semiška ohcet in Jurjevanje v Beli krajini. Najbolj znan dogodek v kočevsko-ribniškem koncu pa je Ribniški semenj, Pranger Pregrad in druge.

Razstave, muzeji, knjižnice

Pri pregledu javno dostopnih podatkov ugotavljamo, da ni ustrezno vzpostavljenih javnih baz podatkov o številu muzejev, razstavišč in drugih kulturnih ustanov ter o številu obiskovalcev razstav in muzejev, ki bi omogočali analizo kulture kot pomembnega področja, pokazatelja kakovosti življenja.

Splošne knjižnice v regiji JV Slovenija so: Knjižnica Črnomelj, Knjižnica Kočevje, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Knjižnica Ribnica in Ljudska knjižnica Metlika²¹.

Muzeji in muzejske lokacije v regiji JV Slovenija so: Dolenjski muzej Novo mesto, Belokranjski muzej Metlika, Pokrajinski muzej Kočevje²², Tehniški muzej Slovenija - Ogladni depo v Soteski (občina Straža), Baragova rojstna hiša Trebnje, Muzej na prostem Jurjeva domačija pri Trebnjem, Dežela kozolcev Šentrupert, Jakčev dom Novo mesto, Kulturni dom Predgrad Kočevje, Mestna muzejska zbirka Črnomelj, Muzej na prostem pri Šentjerneju, Muzej Ribnica, Muzejska hiša v Semiču, Spominska hiša Otona Župančiča Vinica²³.

Galeriji v regiji JV Slovenija sta: Galerija Kambič v Metliki in Galerija likovnih samorastnikov Trebnje²⁴.

Pri pregledu števila muzejev in razstavišč na 10.000 prebivalcev je regija JV Slovenija ves čas nad slovenskim povprečjem.

Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca je izbran kot vodilni kazalnik za spremljanje kulture kot področja kakovosti življenja. Gre za kazalnik, ki se bo na regionalni ravni uporabljal tudi za spremljanje 14. cilja Strategije razvoja Slovenije 2030. Po podatkih SURS je regija glede na število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca in glede na število obiskovalcev na razstavo v muzejih in razstaviščih od leta 2013 pod slovenskim povprečjem.

²¹ Vir: Združenje splošnih knjižnic

²² Vir: Ministrstvo za kulturo

²³ Vir: www.muzeji-galerije.si

²⁴ Vir: www.muzeji-galerije.si

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	4,9	5,1	5	4,9	4,8	4,6
Jugovzhodna Slovenija	4,9	4,2	3,9	3,5	3,8	3,6

Preglednica 16: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca
(Vir: NUK, SURS 2018, preračuni UMAR)

2.1.12 Prostorsko načrtovanje

V regiji JV Slovenija ima 20 od 21 občin sprejet občinski prostorski načrt (OPN), s katerim občine določajo cilje in izhodišča prostorskega razvoja občine, določajo rabo prostora in pogoje za umeščanje posegov v prostor in načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena. Občina Kostel OPN za svoje območje še pripravlja.

Občinski prostorski načrti, ki so v veljavi:

- Občinski prostorski načrt Občine Črnomelj (datum sprejema: 4. 10. 2011)
- Občinski prostorski načrt Občine Dolenjske Toplice (datum sprejema: 29. 10. 2009)
- Občinski prostorski načrt Občine Kočevje (datum sprejema: 27. 10. 2016)
- Občinski prostorski načrt Občine Loški Potok (datum sprejema: 30. 09. 2010)
- Občinski prostorski načrt Občine Metlika (datum sprejema: 28. 03. 2013)
- Občinski prostorski načrt Občine Mirna (datum sprejema: 18. 03. 2014)
- Občinski prostorski načrt Občine Mirna Peč (datum sprejema: 09. 07. 2009)
- Občinski prostorski načrt Občine Mokronog-Trebelno (datum sprejema: 10. 12. 2013)
- Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto (datum sprejema: 24. 11. 2009)
- Občinski prostorski načrt Občine Osilnica (datum sprejema: 19. 3. 2021)
- Občinski prostorski načrt Občine Ribnica (datum sprejema: 16. 10. 2012)
- Občinski prostorski načrt Občine Semič (datum sprejema: 27. 06. 2013)
- Občinski prostorski načrt Občine Sodražica (datum sprejema: 19. 05. 2011)
- Občinski prostorski načrt Občine Straža (datum sprejema: 13. 12. 2012)
- Občinski prostorski načrt Občine Šentjernej (datum sprejema: 21. 04. 2010)
- Občinski prostorski načrt Občine Šentrupert (datum sprejema: 25. 09. 2013)
- Občinski prostorski načrt Občine Šmarješke Toplice (datum sprejema: 13. 11. 2012)
- Občinski prostorski načrt Občine Škocjan (datum sprejema: 25. 09. 2018)
- Občinski prostorski načrt Občine Trebnje (datum sprejema: 05. 06. 2013)
- Občinski prostorski načrt Občine Žužemberk (datum sprejema: 08. 07. 2014).

V regiji JV Slovenija so **veljavni naslednji državni prostorski akti**²⁵:

- Državni lokacijski načrt za avtocesto na odseku Pluska - Ponikve
- Državni lokacijski načrt za izvennivojsko križanje Zijavnica regionalne ceste I. reda R1-215/1162 Trebnje - Mokronog z železniško progo Sevnica – Trebnje
- Lokacijski načrt za smer avtoceste Karavanke - Obrežje, na odseku Bič – Korenitka
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Kronovo – Smednik
- Lokacijski načrt za odsek avtomobilske ceste Višnja Gora - Bič
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Korenitka – Pluska
- Državni lokacijski načrt za daljnovod 2 x 400 kV Beričevo – Krško
- Državni lokacijski načrt za avtocesto na odseku Lešnica – Kronovo
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod R45 za oskrbo Bele krajine
- Državni lokacijski načrt za avtocesto na odseku Ponikve – Hrastje
- Državni lokacijski načrt za daljnovod 2x110 kV RTP Grosuplje-RTP Trebnje
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Smednik - Krška vas

²⁵ MOP, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Jugovzhodna Slovenija – Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, februar 2019

- Državni prostorski načrt za del rekonstrukcije daljnovoda 2 × 110 kV Brestanica-Hudo
- Državni prostorski načrt za državno cesto od avtoceste A2 Ljubljana–Obrežje pri Novem mestu do priključka Malin
- Državni prostorski načrt za RTP 110/20 kV Dobruška vas
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Hrastje – Lešnica.

Seznam **državnih prostorskih aktov v pripravi**²⁶:

- Državni prostorski načrt za državno cesto med avtocesto A1 (Celje-Lopata) in avtocesto A2 (Novo mesto)
- Državni prostorski načrt za daljnovod 2x110 kV RTP Kočevje-RTP Črnomelj
- Državni prostorski načrt za daljnovod 2x110 kV Trebnje-Mokronog-Sevnica
- Državni prostorski načrt za daljnovod 2x110 kV Brestanica-Hudo, odsek Brestanica-Družinska vas
- Državni prostorski načrt za obvoznico glavne ceste G2-106 na območju Kočevja,
- Državni prostorski načrt za obvoznico glavne ceste G2-106 na območju Ribnice.

2.1.13 Položaj regije v mednarodnem prostoru

Regija JV Slovenija je obmejna regija z Republiko Hrvaško, s skoraj enako oddaljenostjo Novega mesta, kot središča nacionalnega pomena, do glavnega mesta Slovenije (Ljubljana) in sosednje Hrvaške (Zagreb). Novo mesto je pomembno storitveno, gospodarsko in inovacijsko središče z izrazito izvozno usmerjenostjo. Njegov položaj regionalnega prometnega vozlišča ob evropskem (mednarodnem) prometnem koridorju dodatno krepi lega na tretji razvojni osi, ki bo po njeni izgradnji krepila povezavo v smeri Karlovca (Hrvaška) in Bihaca (BiH).

V regiji JV Slovenija leži 8 občin od skupaj 21 občin ob meji z Republiko Hrvaško, kar zagotovo predstavlja pomemben razvojni potencial za čezmejno sodelovanje (programi čezmejnega sodelovanja Interreg Slovenija-Hrvaška). Prav tako regija išče in izkorišča globalne priložnosti v programih medregionalnega sodelovanja in v transnacionalnih programih v okviru programov Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS), ki so na voljo slovenskim prijaviteljem.

Mednarodno povezovanje in sodelovanje je tudi v programskem obdobju 2014-2020 pomembno za projektne partnerje iz regije JV Slovenija, ki imajo priložnost sodelovati in se vključevati v čezmejne programe (Slovenija-Hrvaška), transnacionalne programe (Območje Alp, Srednja Evropa, Mediteran, Podonavje in Jadransko-jonski program) in medregionalne programe (INTERREG EUROPE, INTERACTIII, ESPON 2020). Projektne partnerji, ki sodelujejo v okviru programov ETS so po statusu javni in zasebni (regionalni in lokalni javni organi in druge javne institucije, mala in srednje velika podjetja, univerze in druge raziskovalne institucije, nevladne organizacije idr.). V programskem obdobju 2014-2020 je do sedaj vključenih 10 projektov, v katerih sodelujejo partnerji iz regije JV Slovenija, 5 projektov je v okviru čezmejnega sodelovanja (Interreg Slovenija-Hrvaška) z 9 sodelujočimi projektnimi partnerji iz regije JV Slovenija, s skupno vrednostjo 5,8 milijona evrov in sofinanciranimi evropskimi sredstvi v skupni višini 4,9 milijona evrov. V okviru transnacionalnega programa Srednja Evropa se izvajata 2 projekta, v katerih sodelujeta dva projektna partnerja iz regije JV Slovenija, s skupno vrednostjo projektov 4,3 milijona evrov in sofinanciranim deležem evropskih sredstev v skupni višini 3,6 milijona evrov. Poleg tega potekata še dva projekta v transnacionalnem programu Podonavje, v katerih sodeluje en vodilni projektni partner iz regije JV Slovenija (skupna vrednost obeh projektov je 4,2 milijona evrov, sofinanciranje evropskih sredstev znaša v skupni vrednosti 3,6 milijona evrov). V okviru medregionalnega programa INTERREG EUROPE poteka 1 projekt z enim projektnim partnerjem iz regije JV Slovenija, z vrednostjo projekta 1,8 milijona evrov in s predvidenim sofinanciranjem evropskih sredstev v višini 1,5 milijona evrov²⁷.

²⁶ MOP, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Jugovzhodna Slovenija – Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, februar 2019

²⁷ Vir: Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Urad za evropsko teritorialno sodelovanje in finančne mehanizme, Sektor za upravljanje čezmejnih programov, november 2019

Izkoriščanje razvojnih potencialov, ki se nahajajo čez mejo (čezmejno sodelovanje) in globalnih priložnosti (transnacionalno in medregionalno sodelovanje) je pomembno za uresničevanje začrtanih razvojnih usmeritev regije JV Slovenija, hkrati pa se na ta način spodbudi mednarodno razvojno povezovanje in sodelovanje regij.

V obdobju od 2007 do danes (to je v programskem obdobju 2007-2013 in 2014-2020) je v regiji JV Slovenija v okviru programov ETS potekalo/poteka **skupaj 23 projektov**, v katerih je sodelovalo/sodeluje **159 partnerjev** iz vseh sodelujočih držav in regij. **Vključenost partnerjev iz regije JV Slovenija v projekte programov ETS je med najnižjimi v Sloveniji** in gre torej še za velik neizkoriščen potencial.

Statistična regija	Delež vključenosti partnerjev v projekte ETS (%)	
	Program. obd. 2007-2013	Program. obd. 2014-2020
Gorenjska	8	6
Goriška	14	8
Jugovzhodna Slovenija	2	1
Koroška	2	1
Obalno-kraška	13	11
Osrednjeslovenska	23	38
Podravska	13	18
Pomurska	13	11
Posavska	1	0
Primorsko-notranjska	1	1
Savinjska	6	4
Zasavska	1	1

Preglednica 17: Delež vključenosti partnerjev v projekte ETS v programskih obdobjih 2007-2013 in 2014-2020
(Vir: SVRK, Urad za evropsko teritorialno sodelovanje in finančne mehanizme / Sektor za ETS, Slovenski regionalni dnevi 2019, Dosedanji rezultati programov čezmejnega sodelovanja, Bovec, 24.10.2019)

2.2 SWOT analiza

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Dobro stoječe gospodarstvo - Dobro razvito osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje - Močna, velika, izvozno usmerjena podjetja - Dobro razvito podporno okolje za podjetništvo (zbornice, SIO, SPOT, SRIP, ...) - Najvišji delež izdatkov za razvojno-raziskovalno dejavnost v BDP med regijami v Sloveniji - Ohranjeno naravno okolje in raznolika naravna in kulturna dediščina ter bogata tradicija - Dobro razvita distribucijska mreža za trženje turistične ponudbe (največja slovenska incoming agencija) - Dobro razvita kmetijstvo in infrastrukturna opremljenost v ohranjeni krajini - Novo mesto kot močno središče nacionalnega pomena (storitveno, gospodarsko in inovacijsko središče) - Izdelane CPS v mestnih naseljih - Ugodna strateška lega - Pester nevladni sektor (NVO) - Povprečna starost prebivalstva regije se dviga počasneje kot v državi - Mreža izvajalcev zdravstvenih storitev - Širok nabor izobraževalnih oz. študijskih programov v regiji, kar omogoča povezovanje izobraževalnega programa z gospodarstvom ter tudi prilagoditev vsebine študijskih programov potrebam gospodarstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Velika odvisnost gospodarske moči regije od velikih podjetij - Zanemarljiv delež državnih virov za financiranje RRD v regiji; pomanjkanje javnih razvojno-raziskovalnih programov in javnih razvojno-raziskovalnih zavodov - Premalo malih razvojnih podjetij (slaba dinamika ustanavljanja takšnih podjetij) - Centraliziranje gospodarstva in ostalih aktivnosti okoli Novega mesta, kot regijskega središča - Nezagledano sodelovanje institucij znanja in podjetij - Prenizka stopnja razvitosti digitalnih kompetenc ljudi/zaposlenih (težava beg kompetentnih ljudi iz regije) - Visok delež nizkoizobraženih ljudi in pomanjkanje ustreznih delovne sile (25 % delovne sile je dnevnih emigrantov) - Pomanjkanje ustreznih bivalnih pogojev za mlade družine - Slaba odzivnost zdravstvenih storitev - Ni usmerjanja v izobraževanje na področju poklicnega usposabljanja - Neuporabni kadri za delodajalce - Zakonodajne omejitve na področju turističnih nastanitev na neobičajnih lokacijah/mestih; HACCP in manjši pridelovalci - Pomanjkljiva organiziranost turizma (upravljanje z destinacijami regije na več nivojih) - Nizka stopnja razvojnih ambicij vodilnega turističnega podjetja v regiji - Premajhna ozaveščenost prebivalstva o pomenu ohranjanja naravne in kulturne dediščine za trajnostni razvoj - Manko visokokakovostne interpretacije naravne dediščine - Nizka stopnja samooskrbnosti z lokalnimi pridelki - Slaba vključenost malih in srednjih kmetov v kmetijske organizacije - Razpršena poselitev (nezadostna vodooskrba in neurejeno odvodnjavanje komunalnih voda v manjših naseljih) - Nizek delež prečiščene vode pred izpustom - Pomanjkljiva in dotrajana družbena in gospodarska javna infrastruktura - Slabo razvita mreža kolesarskih povezav - Odsotnost visoke hierarhične cestne povezave med severnim in južnim delom regije - Vedno slabša prometna varnost - Neurejene obmejne in čezmejne cestne povezave - Slaba infrastruktura in storitve regionalnih železniških prog - Visoka odvisnost od osebnega avtomobila - Odsotnost zmogljivega IKT omrežja na podeželskih območjih - Neusklajeno upravljanje s prostorom na regijski ravni (ni regionalnega prostorskega plana) - Pomanjkljiva infrastruktura in storitvena urejenost letališč - Slaba funkcionalna izraba rek in obrečnega prostora - Velika raznolikost med subregijami

Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> - Krepitev izobraževalnih institucij, še posebej visokošolskih inštitucij (Univerza v Novem mestu, samostojni visokošolski zavodi) - Spodbujanje tehničnega znanja ter ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti med mladimi - Ustanavljanje novih centrov znanja in vlaganje v razvojno-raziskovalno infrastrukturo - Večje sodelovanje inštitucij znanja in gospodarstva - Izkoristiti znanje, izkušnje in povezave velikih podjetij - Razvoj prebojnih tehnologij na področju tehnologij 4.0 - Digitalizacija vseh sektorjev družbe - Turizem v zidanicah ima še veliko možnosti za razvoj - Prepoznane blagovne znamke - Dopolnilne dejavnosti kot dodana vrednost v kmetijstvu (inovativne in vitalne vsebine) - Ohranjena in bogata naravna in kulturna dediščina, naravni potenciali - Obnova objektov kulturne dediščine - Razvoj novih javno financiranih programov terciarnega izobraževanja, prilagojenih potrebam gospodarstva - Razvoj krožnega gospodarstva - Veliko gozdnih in podeželskih površin – trajnostna izraba gozdnolesnih virov - Vključevanje v mednarodni prometni sistem (cesta) - Razvoj kolesarskih omrežij - Ozaveščanje in razvoj trajnostne mobilnosti - Razbremenitev mestnih središč z izgradnjo obvoznic in optimizacijo prometa v mestnih središčih - Urejene obmejne in čezmejne ceste za razvoj turizma in gospodarstva - Povečanje funkcionalnosti rek - Dostopnost do kakovostnih in zelo zmogljivih širokopasovnih povezav - Povezovanje med izvajalci vseh storitev na področju zdravja, socialnega varstva - Spodbujanje poklicnega izobraževanja - Profesionalizacija NVO sektorja - Krepitev vseživljenjskega učenja in temeljnih kompetenc. - Razvoj izobraževalnih programov, ki so prilagojeni potrebam gospodarstva. - Oživitev degradiranih območij 	<ul style="list-style-type: none"> - Visoka gospodarska odvisnost od izvoza in velikih gospodarskih družb - Beg možganov; odliv kvalificiranega kadra - Opuščanje kmetovanja na območjih z omejenimi dejavniki in zaraščanje (izguba najboljših kmetijskih zemljišč) - Nezanimanje turističnih MSP za vključevanje naravne in kulturne dediščine v ponudbo. - Pomanjkanje interesa novih ponudnikov za vključevanje v turistično dejavnost - Onesnaževanje okolja in preobremenjevanje naravnih in dediščinskih danosti - Opuščanje vinogradov - Izkoriščanje okoljskih stroškov za poslovni uspeh - Neodzivnost na podnebne spremembe - Zmanjšanje ukrepov socialne države - Pomanjkanje državne podpore za spodbujanje gospodarskih dejavnosti - Neurejanje romske problematike - Povečanje vandalizma in kriminala - Ni kontinuitete programov in projektov - Premalo dela na terenu in z ljudmi ter utapljanje v birokraciji - Premalo zaposlenih v zdravstvu - Gospodarska centralizacija okoli Novega mesta in centralizacija v smislu selitve prebivalstva iz manjših krajev - Prevelika centralizacija državnih in javnih institucij v centrih izven regije (Ljubljana) - Premalo novih razvojnih podjetij - Onesnaženost okolja zaradi nezadostnega investiranja v varstvo okolja in neustrezne izbire prevoznega sredstva (predvsem nadaljnje opuščanje investicij v modernizacijo železniških povezav in javni potniški promet) - Počasen razvoj cestne in železniške infrastrukture na povezovalnih poteh do TEN-T omrežja - Izguba kulturne krajine in depopulacija na obmejnih in problemskih območjih - Prevelika »prepustnost« državnih (južne) meje (ilegalni prehodi meje, migranti) in slabšanje/omejevanje gospodarskih dejavnosti na obmejnih območjih

2.3 Ključni razvojni izzivi regije

1. Demografski in socialni izzivi

Prebivalstvo v regiji JV Slovenija se stara. Povprečna starost prebivalcev JV Slovenije raste in znaša 42,5 let (v Sloveniji 43,3 let). V primerjavi s Slovenijo se povprečna starost prebivalstva regije dviga počasneje. V regiji se od leta 2013 znižujejo stopnje tveganja socialne izključenosti, tveganja revščine in resne materialne ogroženosti in so v zadnjih treh letih precej pod slovenskim povprečjem.

Kljub temu ostaja izziv regije v **vzpostavitvi ustreznih mehanizmov kot odgovor na trend hitrega staranja prebivalstva** regije. Le-ta namreč vodi, ob hkratno pričakovani podaljšani delovni dobi, v spremembo trga dela in v povečano potrebo po nadgrajenih in dodatnih storitvah, povezanih z **zagotavljanjem primerne oskrbe starejših ter prilagajanju storitev in namestitev njihovim potrebam** (npr. arhitekturno prilagojene soseske, trgovine, zagotavljanje dostopa za gibalno ovirane osebe itd.). Hkrati je izziv regije tudi v **ohranjanju aktivne in zdrave populacije**, že v času njihovega delovno aktivnega življenja. Ob tem predstavljajo izziv v regiji dejavniki tveganja za zdravje (alkoholizem, prekomerna prehranjenost, nezdrava prehrana, skrb za ustno zdravje) in umrljivosti, ki je v regiji statistično značilno slabša od povprečja ostale Slovenije.

Sistem zdravstvenega varstva v regiji je glede na slovensko povprečje v slabšem položaju. V regiji je število zdravnikov na 100.000 prebivalcev pomembno nižje od slovenskega povprečja, podobno velja tudi za medicinske sestre/zdravstvene tehnike. Iz tega rezultira tudi višje število prebivalcev na posameznega zdravnika, medicinsko sestro ali zdravstvenega tehnika. Tudi število bolnišničnih postelj na 100.000 prebivalcev je v regiji pomembno nižje od slovenskega povprečja in vse to predstavlja poseben izziv za **vzpostavitev primerne sistema zdravstvenega varstva v regiji**, ki nenazadnje vpliva na kakovost življenja v regiji.

JV Slovenija se od leta 2015 dalje spopada tudi z migracijskim pritiskom. Sodobni migracijski tokovi so kompleksen in mnogovrsten pojav, ki potrebuje globalni pristop, v ospredju katerega sta boljše razumevanje vseh vidikov migracij in izboljšanje ukrepov za upravljanje migracij. Regija bo morala zagotoviti **varen in urejen način migracij** ter integracijske ukrepe oziroma **programe za vključevanje migrantov v družbo**. Le tako bodo migranti imeli možnost do enakopravnega sodelovanja v družbi in občutek pripadnosti ter sprejetosti.

2. Raziskave in razvoj

Jugovzhodna Slovenija ima najvišji delež izdatkov za razvojno-raziskovalno dejavnost (RRD) v bruto domačem proizvodu (BDP) med slovenskimi regijami in je več kot enkrat višji od slovenskega povprečja, vendar se delež izdatkov za RRD v BDP v zadnjih letih konstantno znižuje, kar zagotovo predstavlja izziv regije. Prav tako v regiji ni raziskovalnih programov, ni javnih raziskovalnih projektov, inštitutov oz. znanstveno tehnoloških parkov. V regiji je potrebno **krepiti razvojne oddelke** v podjetjih, vključno z razvojem inovacij in prebojnih tehnologij, ohraniti visoko inovacijsko aktivnost podjetij, ki tako aktivnost že izvajajo, hkrati pa spodbuditi tudi ostala podjetja, zlasti izvozno usmerjena, k večjemu deležu vlaganj v razvoj kompetenc zaposlenih. Izzivi regije so tako povezani s **povečevanjem vlaganj v javno razvojno-raziskovalno dejavnost, krepitvijo inovacijskega okolja in gospodarsko preobrazbo v dejavnosti z višjo dodano vrednostjo**. Ustvariti je treba trajnejšo povezavo med institucijami znanja, gospodarstvom, subjekti inovacijsko podpornega okolja, lokalnimi skupnostmi in drugimi deležniki skozi odprte inovacije in tehnologije.

3. Gospodarstvo in podjetništvo

Slabost regije, ki predstavlja izziv za prihodnje, je velika gospodarska odvisnost od velikih podjetij. Največ k pozitivnim gospodarskim rezultatom regije prispevajo ravno velike družbe. Teh je sicer najmanj, v letu 2018 jih je bilo 23, vendar pa so k skupnim čistim prihodkom od prodaje prispevale kar 64 %, k skupnemu neto čistemu dobičku 72 %, zaposlovale pa so 44 % vseh zaposlenih v družbah. Velike družbe imajo v regiji zagotovo večjo težo kot v državi. Po drugi strani pa v regiji beležimo veliko delovnih mest, ki so v povprečju slabše plačana kot drugje.

Izziv regije tako ostaja v **spodbujanju razvoja malih in srednje velikih podjetij, podpornih aktivnosti za spodbujanje podjetništva v regiji ter v zagotavljanju celovitega in učinkovitega inovacijsko podpornega okolja**. V tem okviru je treba vzpostaviti učinkovito koordinacijo subjektov inovacijsko podpornega okolja na regionalni ravni (podjetniški inkubatorji, pospeševalniki, tehnološki parki, gospodarske obrtne cone, kompetenčni centri, razvojne agencije, projektne pisarne, karierni centri, laboratoriji idr.), vsebinsko specializacijo, povezovanje in komplementarno sodelovanje in dopolnjevanje njihovih storitev. Zagotoviti je treba sistematično in dolgoročno financiranje inovacijsko podpornega okolja s strani države, to je vzpostaviti kontinuirane **mehanizme finančne in nefinančne podpore malim in srednje velikim podjetjem**.

V regiji je na razpolago (še nezasedenih) nekaj več kot polovica vseh zemljišč namenjenih za **ureditev gospodarsko poslovnih con**. Večina teh zemljišč je prostorsko že definiranih, za njihovo opremljenost pa je treba storiti še veliko korakov, kjer je neprecenljivega pomena sofinanciranje iz evropskih skladov. V povezavi z zagotavljanjem ustreznega opremljenega prostora za gospodarsko dejavnost je izziv regije tudi v prihodnje zagotoviti potrebno **podporo novim investicijam, bodisi domačega ali tujega kapitala ter vzpostaviti učinkovit sistem privabljanja investorjev v regijo**. Na ta način lahko regija hitro pridobi na kvaliteti delovnih mest z visoko dodano vrednostjo.

Izziv je v večji meri izkoristiti priložnosti, ki jih nudi **razvoj krožnega gospodarstva**. Na področju »pametnih tehnologij« oziroma omogočitvenih tehnologij za doseganje trajnostnega razvoja se razvojni fokus usmeri v **izkoriščanje pametnih tehnologij**, ki slonijo na konceptu IoT (internet stvari), umetne inteligence in strojnega učenja (AI/ML), tehnologije veriženja blokov (blockchain), ki omogočajo predvsem zbiranje, sledenje in analitiko različnih podatkov o življenju in delovanju skupnosti (mobilnost, sistemi za stik in postopke z občani, okoljska sensorika, energetika in upravljanje virov ...).

Izzivi regije na področju kmetijstva in razvoja podeželja so povezani z **ohranjanjem poseljenosti krajine in krepitevijo konkurenčnosti srednje velikih kmetij**. Hkrati so v regiji potenciali za povečanje lokalne samooskrbe, pridelavo in predelavo zdrave hrane ter za pametno rabo virov v kmetijstvu. Zelo velik izziv na področju kmetijstva v prihodnosti je **prilagajanje podnebnim spremembam**.

Na področju turizma so izzivi v nadaljnjem **učinkovitem organiziranju vodilne destinacije** in hierarhije turističnih produktov, razvoju vodilnih in podpornih turističnih proizvodov, ki temeljijo na povezovanju ponudnikov, inovativnih vsebinah in visoki kakovosti storitev ter omogočajo letoletno trženje. Povečati je treba **prepoznavnost destinacije v digitalnem svetu in zagotoviti ustrezno usposobljeno delovno silo**. Treba je zagotoviti **ustrezno turistično infrastrukturo**, ki je osnova za izvajanje vseh ukrepov na področju turizma.

4. Izobraževanje

Dostopnost formalnih oblik izobraževanja na vseh ravneh se z razvojem izobraževalnih programov v regiji ves čas povečuje. Vključenost v formalna izobraževanja v regiji je visoka. Dobro dostopne so tudi oblike neformalnega izobraževanja in različni programi vseživljenjskega učenja. Izobrazbena struktura prebivalstva v regiji se izboljšuje. Skladno s slovenskim povprečjem se povečuje delež višje in visoko izobraženih, vendar ima regija po podatkih za leto 2018 še vedno nadpovprečen delež najmanj izobraženih in podpovprečen delež najbolj izobraženih.

Izziv regije je v **večjem vlaganju v visoko šolstvo** v regiji, še posebej v tehniko (robotika, elektrotehnika) preko **novih javno financiranih programov terciarnega izobraževanja**. Ponudba študijskih programov v regiji se je v zadnjih desetih letih sicer močno okrepila, kar pomeni razvojno prednost regije in možnost večjega prilagajanja študijskih vsebin potrebam gospodarstva v regiji, vendar ostajajo izzivi na področju **zagotavljanja ustreznih znanj in kompetenc zaposlenih** na vseh ravneh.

5. Mobilnost in regionalna dostopnost

Del Jugovzhodne Slovenije je z dograditvijo kraka avtoceste slovenskega avtocestnega križa Ljubljana – Bregana dobil ustrezno cestno povezavo z Osrednjeslovensko regijo, Ljubljano, kot nacionalnim središčem in regijami ter regijskimi središči ob slovenskem avtocestnem križu ter z zahodno Evropsko

unijo. Območja v regiji, ki ne ležijo ob kraku avtoceste Ljubljana – Bregana, zaradi slabe dostopnosti in s tem višjih prevoznih stroškov ostajajo lokacijsko nekonkurenčna.

Izziv tako ostajajo **potrebe po izgradnji cestnih povezav v smeri sever - jug** (3. razvojna os), **povezave Kočevsko-ribniškega z osrednjo Slovenijo** (3. A razvojna os) in Ljubljano kot upravnim središčem tega dela regije in nacionalnim središčem ter **cestne povezave Bele krajine z regijskim in nacionalnim središčem in avtocesto Zagreb – Split (Reka)** na Hrvaškem.

Še vedno ostaja problem občinskih cest v ruralnih območjih, kjer se bo prebivalstvo brez ustreznih prometnih povezav še naprej izseljevalo v območja z boljšo prometno infrastrukturo in dostopnostjo.

Izziv prav tako predstavljajo **vlaganja v modernizacijo in nadgradnjo regionalnega železniškega omrežja**, ki lahko predstavljala hrbtenico trajnostne mobilnosti nekaterih območij in razvoj turizma. Potenciali in potrebe izboljšanja železniške infrastrukture so na vseh stranskih neelektrificiranih regionalnih progah.

Trenutno je še velik del podeželja v regiji brez širokopasovne povezave, zato je izziv **zgraditi omrežje, ki bo zagotavljalo povezovanje v novo dostopno omrežje**, ki bo omogočalo hitrosti, večje od 1 Gb/s, kar bi bistveno pripomoglo k zmanjšanju razvojnega razkoraka med različnimi območji regije. Poseben izziv predstavlja **uvajanje mobilne tehnologije 5G za zagotovitev brezžične povezljivosti z visoko podatkovno hitrostjo in majhno zakasnitvijo**, ki naj bi pospešila razvoj "pametnih" tehnologij, aplikacij in storitev v številnih sektorjih.

6. Ravnanje z naravnimi viri in skrb za okolje

Regija je v preteklih letih naredila precejšen napredek na področju vodooskrbe, odvajanja in čiščenja odpadnih voda ter upravljanja z odpadki. Izziv v regiji ostajajo **območja razpršene poselitve**, kjer je vodooskrba nezadostna in kjer je **v manjših naseljih pod 2000 PE** še vedno neurejeno odvodnjavanje komunalnih voda, sploh na občutljivih kraških tleh. Izzivi prav tako ostajajo na področju zagotavljanja kakovosti, ekonomičnosti in racionalne rabe naravnih virov ter varovanja okolja in uvajanja naprednih tehnologij za povečanje ponovne uporabe.

Ključni izziv v regiji JV Slovenija predstavlja **vzpostavitev ustreznih sistemov za spremljanje kakovosti, vode, tal in zraka ter potreben odziv nanje**. Potrebna je okrepitev sistemov za celovito upravljanje na območjih, opredeljenih po zakonu o ohranjanju narave.

7. Problemska območja in funkcionalno degradirana območja (FDO)

Posamezna območja regije (pretežno obmejna območja) se soočajo s posebnimi izzivi in večjim razvojnim zaostankom. Gre za tako imenovana problemska območja, za katera je značilna oddaljenost od gospodarskih centrov, skromno razvite prometne povezave, strukturna brezposelnost, podpovprečna gospodarska razvitost, šibkejša pokritost s širokopasovnimi povezavami, trend izseljevanje in posledica starajoče se prebivalstvo ter s tem povečevanje razvojnih in socialnih razlik. Poleg tega kraji ob južni meji predstavljajo zunanjo mejo EU in tako se ta območja neposredno soočajo s Schengenskim varnostnim režimom in s tem povezanimi težavami z ilegalnimi prehodi državne meje.

Ključni izzivi problemskih območij so predvsem v **zagotavljanju investicij v osnovno infrastrukturo**, ki je potrebna za zagotavljanje osnovnih pogojev življenja na teh območjih, **razvoju inovativnih in prilagojenih rešitev in ukrepov, ki prebivalcem omogočajo lažjo dostopnost do javnih in drugih storitev splošnega pomena** (poštne, bančne storitve, osnovna trgovinska dejavnost, itd.), v oblikovanju in sprejetju ustreznih **ukrepov varnosti na meji ter preprečevanju ilegalnih prehodov** ter v sprejemu ustreznih **sistemskih spodbud države kot pomoč gospodarskim subjektom**, ki jim je zaradi ukrepov izvajanja varnosti države na meji (postavitev ograj) in omejitev zaradi vzpostavljenega Schengenskega varnostnega režima povzročena gospodarska škoda.

Poseben potencial za razvoj regije predstavljajo tudi funkcionalno degradirana območja (FDO). Izziv je **čim hitrejša reaktivacija in revitalizacija obstoječih razvrednotenih površin**.

8. Povezovanje podeželja, mest in urbanih središč

Za dosego celostnega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja tako urbanih središč, mestnih in podeželskih območij regije JV Slovenija bo potrebno ukrepe in aktivnosti opredeliti s pomočjo **celostnih razvojnih strategij za posamezna funkcionalna območja**, ki izhajajo iz potreb in identificiranih razvojnih priložnosti posameznih območij ter naslavljaajo njihove specifične izzive na celosten in trajnosten način. Gre za trajnostne urbane strategije mestne občine, mestnih naselij in naselij mestnih območij (mehanizem CTN) na eni strani in strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (instrument CLLD). Obstoječe strategije, ki so že izdelane bo potrebno novelirati in uskladiti z novimi usmeritvami partnerskih povezovanj. Posebno pozornost bo potrebno dati tudi **razvoju problematskih območij**.

V mestnih središčih je potrebno zagotoviti **ustrezno prenovu javnih površin in objektov** tako, da bo v njih možna umestitev novih ustreznih storitvenih in drugih dejavnosti, ki bodo prostoru zagotovile dodano vrednost in s tem zagotavljale **oživitev starih mestnih jeder**.

Izziv regije je **zagotavljanje ustrezne dostopnosti storitev tako v urbanih središčih kot na podeželju**, ki morajo izkoristiti svoje prednosti in naravne danosti, v skladu z načeli **trajnostnega razvoja**.

2.4 Vizija razvoja regije

»Regija Jugovzhodna Slovenija je regija trajnostnega razvoja, ki v evropskem prostoru predstavlja kakovostno bivalno okolje s stabilnim in dolgoročnim sistemom ekonomske, družbene in okoljske vzdržnosti.«

Regija Jugovzhodna Slovenija je uspešna regija z vizijo doseganja ravnovesja med dosežki razvoja na vseh področjih in naravnim okoljem, s skrbnim in odgovornim načrtovanjem in udejanjanjem trajnostnega razvoja.

Gonilo razvoja je gospodarska moč in zato je in bo izpostavljeno prizadevanje regije h krepitvi gospodarskega potenciala v vseh gospodarskih panogah, tako v velikih kot v malih in srednje velikih podjetjih. Ob tem se bo spodbujala internacionalizacija ter vstop domačih in tujih investicij v regijo. Osrednja pozornost bo usmerjena v razvoj in krepitev raziskovalno-razvojnih dejavnosti in v spodbujanje inovacij, z osredotočanjem na višjo dodano vrednost ter krepitev podjetnosti in podjetništva. Ljudje z znanjem in kompetencami bodo gonilo razvoja regije.

Prihodnost regije je trajnostno odgovoren razvoj, ki omogoča zdravo in varno prihodnost. Regija se zavezuje k uravnoteženemu ekonomskemu, socialnemu in okoljskemu razvoju. Regija bo spodbujala energetska učinkovitost, varovanje naravnih virov, trajnostno mobilnost, blažila in reševala negativne vplive gospodarskega in urbanega razvoja ter zagotavljala dostop do storitev splošnega pomena. Ozaveščenost in odgovorno ravnanje z naravnimi viri bosta ključna pogoja za dolgoročno uspešnost regije.

2.5 Opredelitev in utemeljitev razvojne specializacije regije

Regija Jugovzhodna Slovenija je regija uspešnega gospodarstva, kar se odraža tudi v družbeno-ekonomskih kazalnikih. Vodilni panogi sta **farmacija** in **avtomobilska industrija**, ki sta opredeljeni kot slovenska primerjalna prednost, hkrati pa predstavljata visoko dodano vrednost.

Predelovalne dejavnosti v regiji predstavljajo pomemben gospodarski segment, ki zaposluje več kot polovico vseh zaposlenih in ustvarja skoraj tri četrtine vseh prihodkov regije v zadnjih letih. Predelovalne dejavnosti predstavljajo steber gospodarske rasti, razvojna priložnost regije pa je v **razvoju perspektivnih gospodarskih panog** z visoko stopnjo inovativnosti in dodane vrednosti. Poseben pomen za zagotavljanje stabilne gospodarske rasti je v **krepitvi malih in srednje velikih podjetij**.

Poleg naštetih, so potenciali za razvoj prepoznani še v:

- učinkoviti **izrabi lesa in lesne biomase**, pri čemer je potrebno izkoristiti domačo surovino in znanje, saj je lesna industrija v preteklosti že imela pomembno vlogo pri razvoju regije,
- nadaljnem razvoju **trajnostnega in vzdržnega turizma**, s posebnim poudarkom na spodbujanju in varovanju naravne in kulturne dediščine, učinkovitem in inovativnem trženju ter promociji turistične ponudbe,
- **kmetijstvu**, saj podeželje z naravnimi danostmi predstavlja pomemben del razvojnih potencialov regije v smeri zagotavljanja lokalne samooskrbe in dviga konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev v regiji.

Horizontalno bo v regiji dan poudarek **dvigu krepitve kompetenc** in **razvoju znanstveno raziskovalnih kadrov**, ki zagotavljajo razvoj (novih) obetavnih področij in tehnologij na vseh področjih specializacije regije. Poseben poudarek bo na spodbujanju **digitalne preobrazbe**, ki sledi potrebam uporabe naprednih digitalnih tehnologij v poslovanju podjetij, javnega sektorja, organizacij v poslovni in širši družbeni sferi.

2.6 Opredelitev in opis (strateških) razvojnih ciljev regije

Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast bosta v regiji dosežena s spodbujanjem podjetniškega razvoja in povečanjem konkurenčnosti v vseh gospodarskih panogah. Ključno za doseg tega cilja so tehnološki razvoj, izobraževanja in usposabljanja. Za doseg konkurenčnosti je potrebno v regiji zadržati kvalificirano delovno silo. Povečati je potrebno priliv razvojnih spodbud domačim in tujim naložbam, nuditi podporo internacionalizaciji gospodarstva in povečati konkurenčne sposobnosti storitev.

Trajnostni razvoj regije je družbena in okoljska odgovornost vseh. Izzivi prihodnosti so varovanje naravnih virov, podnebne spremembe, prehod v brezogljicho družbo in krožno gospodarstvo. Ključno za doseg tega cilja je, da je regija pravočasno pripravljena na spremembe in s pravilnimi ukrepi pristopi k izvajanju ustreznih ukrepov za sedanje in prihodnje generacije.

Kakovost življenja je ena osnovnih vrednot in odraža naše zadovoljstvo s svojim življenjem v okolju v katerem živimo. Vpliv na to ima življenjski standard, priložnosti in socialna varnost v vseh predelih regije, tudi tistih, ki so od glavnih zaposlitvenih središč odmaknjena. Da bomo v regiji lahko sledili temu cilju, je potrebno poskrbeti za zaposlitvene priložnosti, znanje, zdravje ter med prebivalci zadovoljiti potrebam po samouresničevanju, pripadnosti in varnosti.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2014	Ciljna vrednost 2027
Indeks razvojne ogroženosti (IRO)	UMAR	64,7	60
Indeks regionalne blaginje	UMAR	4,7 (2017)	5,5

Preglednica 18: Kazalniki stanja regije

2.7 Opredelitev in opis razvojnih regijskih prioritet

1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija

Regija JV Slovenija je poznana po dobro stoječem gospodarstvu, za katerega so značilni pozitivni trendi rasti BDP, izvozna usmerjenost, donosnost kapitala in sredstev ter najvišja dodana vrednost na zaposlenega v Sloveniji.

Prednosti regije zaznavamo v globalni usmerjenosti gospodarstva, visoki stopnji industrializacije, visokem prispevku predelovalne industrije v ustvarjeni dodani vrednosti regije, v dobri geografski legi in naravnih danosti.

V regiji se kaže velika gospodarska odvisnost od velikih podjetij, še dokaj nerazvito tehnološko podporno okolje ter razmeroma nizka vlaganja v razvoj in raziskave predvsem v javnem sektorju (pomanjkanje javnih razvojno raziskovalnih programov), zato so **ključne usmeritve in cilji prioritete** sledeče:

- Krepitev ekosistema za izvozno usmerjeno podjetniško okolje – podporne službe, zagotavljanje prostorskih in infrastrukturnih pogojev, povezava med univerzami in srednjimi šolami, internacionalizacija, vključenost v evropske raziskovalne programe in projekte.
- Prestrukturiranje izbranih predelovalnih dejavnosti in dejavnosti kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva.
- Vzpostavitev tehnološkega parka Jugovzhodne Slovenije kot raziskovalno-inovacijskega središča regije – povečati število podjetij na področjih pametne specializacije v regiji.
- Podpora malim in srednjim podjetjem z zagotavljanjem kadrov preko izobraževalnega sistema, razvoja kompetenc zaposlenih in upravljanjem s sredstvi za inovacije.
- Sposobnost prilagajanja regije na razmere na globalnem trgu z izdelanimi scenariji razvoja.
- Krepitev trajnostnih pristopov v perspektivnih dejavnostih in razvoj zelenih delovnih mest.
- Zagotoviti kakovostne dobrine kmetijstva in gozdarstva, povečanje števila raznolikih dejavnosti na podeželju ter ohranitev identitete podeželja.

Predlagani ukrepi:

Ukrep 1.1.: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji

Namen ukrepa je dvigniti obseg inoviranja v raziskovalni in gospodarski sferi ter izboljšanje povezav med deležniki (mladi raziskovalci, podjetja ter izobraževalne ustanove) s ciljem več realiziranih uporabnih inovacij na trgu. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- razvoj in spodbujanje kulture inoviranja, vključno s prenovo sistema nagrajevanja najbolj inovativnih predlogov, produktov in nosilnih prebojnih projektov,
- razvoj in izvajanje obstoječih ter novih oblik finančnih inštrumentov/podpor za raziskave, razvoj in inovacije in za prenos znanja iz raziskovalnega okolja v gospodarstvo, s poudarkom na izvajanju S4,
- razvoj podpornih okolij za prijavo patentov in zaščito intelektualne lastnine,
- ustanovitev razvojno-raziskovalnih centrov/inštitutov/centrov odličnosti/demonstracijskih centrov v regiji, ter raziskovalnih jeder z 10+ zaposlenimi, ki bodo tesno povezani z gospodarstvom, in vlaganje v osnovna sredstva ter v programe teh centrov,
- razvoj univerzitetnega raziskovalnega prostora in vzpostavitev novih javno financiranih raziskovalnih programov na prednostnih področjih S4,

- javna investicijska vlaganja v raziskovalno infrastrukturo v regiji in spodbujanje uporabe le-te za podjetja in druge organizacije po načelu odprtega dostopa,
- krepitev mreženja, povezovanja in sodelovanja na področju razvoja, raziskav in inovacij med gospodarstvom, izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami, občinami, javno upravo, civilno družbo in drugimi deležniki, na prednostnih področjih S4,
- podpora vključevanju mikro in malih ter srednje velikih podjetij v razvojne projekte z velikimi podjetji iz regije ter v konzorcije za prijavo na različne javno financirane domače in mednarodne programe za podporo raziskovalno-razvojnim in inovacijskim projektov,
- vzpostavitev mreže start-up inkubatorjev kreativnih industrij z mentorsko podporo,
- spodbujanje izobraževalnih ustanov na vseh stopnjah v regiji za izvajanje izobraževalnih programov s področja tehnologij, pomembnih za gospodarski razvoj regije,
- spodbude za naložbe v osnovna in neopredmetena sredstva mikro, malih in srednjih podjetij, ki so neposredno povezana z razvojno raziskovalnimi in inovacijskimi dejavnostmi.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2019	Ciljna vrednost 2027
Bruto domači izdatki za RRD (1000 EUR) v regiji Jugovzhodna Slovenija, letno	SiStat	146.656	193.100
Bruto domači izdatki za RRD v regiji (% glede na Slovenijo)	SiStat	4,39	4,54
Število raziskovalcev v statistični regiji	SiStat	779	895
Število javno financiranih raziskovalnih programov v JVS	ARRS	1	3
Število javnih raziskovalnih organizacij v JVS	MIZŠ	0	1
Delež državnih virov (v %) v BIRR (bruto domači izdatki za RRD) v JVS	SURS	3,4	8

Preglednica 19: Kazalniki ukrepa Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji

Ukrep 1.2.: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije

Namen ukrepa je krepitev podpornega okolja in aktivnosti z namenom dviga podjetniške kulture, hitrejšega razvoja podjetij, njihove konkurenčnosti in prodora na nove trge. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- urejanje in upravljanje temeljne infrastrukture za ustvarjanje podjetniško inovacijskega podpornega okolja (gospodarske obrtne cone, tehnološki parki, podjetniški inkubatorji ...),
- krepitev povezovanja in delovanja subjektov inovacijsko podpornega okolja (podjetniški inkubatorji, pisarne za prenos znanja, investicijski skladi, razvojne agencije, karierni centri, projektne pisarne itd.) ter dopolnjevanja njihovih storitev,
- razvoj specializiranih podpornih storitev za podjetništvo na področjih kot so npr. turizem, kultura, kreativne industrije, nizkoogljično krožno gospodarstvo, srebrna ekonomija idr.,
- zagotavljanje podpornega okolja za spodbujanje in privabljanje investicij,
- programi in finančne spodbude za razvoj podjetništva in gospodarstva (garancijske sheme, subvencija obrestne mere, SPS, vavčerski sistemi),
- promocija podjetnosti in podjetništva med vsemi ciljnimi skupinami (osnovna šola in dalje),

- zagotavljanje podpornega okolja za prenos pametnih tehnologij iz razvojno raziskovalne v gospodarsko sfero,
- ohranjanje obrti, podpora za modernizacijo obrtnih dejavnosti ter razvoj podpornih storitev za napredek proizvodnih, infrastrukturnih in servisnih storitev,
- vzpostavitev upravljanja z obrtno-industrijskimi conami,
- spodbude za nove podjetniške podjeme in novonastala podjetja z namenom prehoda v fazo hitrejše rasti (start-up in podjetja v prehodu v naslednjo fazo rasti) in za hitrorastoča podjetja za prehod na globalne trge (scale-ups),
- spodbujanje konkurenčnosti in internacionalizacije preko močnejšega makro regionalnega sodelovanja,
- sistemske in druge spodbude za medgeneracijski prenos lastništva, za spodbujanje ponovnega začetka in ohranjanje delovnih mest v MSP.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2019	Ciljna vrednost 2027
Število novonastalih podjetij v regiji na 10.000 prebivalcev	SiStat	58,89	63
Delež pet let preživelih podjetij med novonastalimi podjetji (v %)	SiStat	52,79	55
Bruto domači proizvod na prebivalca (EUR) v Jugovzhodni Sloveniji	SiStat	23.096	31.600
Neto dodana vrednost na zaposlenega (EUR) v Jugovzhodni Sloveniji	Ajpes	63.754	79.000
Število izvoznikov (podjetja) v Jugovzhodni regiji	SiStat	1.193	1.400

Preglednica 20: Kazalniki ukrepa Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije

Ukrep 1.3.: Digitalna preobrazba regije

Ukrep za spodbujanje digitalne preobrazbe vsebuje aktivnosti, ki spodbujajo uporabo naprednih digitalnih tehnologij v poslovanju vseh sektorjev družbe. To bo zahtevalo predvsem vlaganja v povečevanje znanja in kompetenc zaposlenih na tem področju. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- podpora projektom povezovanja občin JV Slovenije v pametne občine/pametno regijo, ki bodo vključevali oblikovanje sodelovalnih platform za neposredno komunikacijo in dostop do trga ter skupnosti in optimizacijo poslovnih tokov in procesov z uporabo novih tehnologij,
- podpora uvajanju robotizacije in digitalizacije v industrijo, s hkratnim povečevanjem znanja in kompetenc zaposlenih na področju digitalnih tehnologij, s posebnim poudarkom na industrijskih panogah, kjer je stopnja digitalizacije nizka,
- digitalizacija in uvedba novih tehnologij v sektor kmetijstva,
- spodbujanje ustanavljanja razvojno-raziskovalnih centrov za ključne omogočitvene tehnologije (robotika, pametne tovarne, IoT, umetna inteligenca, tehnologije veriženja blokov),
- digitalizacija in digitalna transformacija podjetniškega, inovacijskega, finančnega in raziskovalnega okolja, vključno z zbornicami in združenji,
- financiranje infrastrukture v regiji, potrebne za razvoj in uvedbo novih digitalnih storitev za širše prebivalstvo.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2019	Ciljna vrednost 2027
Število demonstracijskih centrov za ključne omogočitvene tehnologije (IoT, umetna inteligenca, tehnologije veriženja blokov, robotika idr.)	CRR1	0	3
Število občin vključenih v projekte pametnih mest	RC NM	2	11

Preglednica 21: Kazalniki ukrepa Digitalna preobrazba regije

Ukrep 1.4.: Razvoj kadrov in kompetenc

Pravočasna in ustrezna obravnava izzivov, ki jih prinašajo tehnološke in netehnološke spremembe, tako v poslovnem sektorju kot v širši družbi, zahteva ustrezna znanja in kompetence. Spremembe, ki se dogajajo, zahtevajo učinkovito upravljanje z znanjem, aplikacijo novih tehnologij, procesov in metod dela na različnih delovnih mestih, tako v javnem kot zasebnem sektorju. S predlaganimi ukrepi se želi doseči celovit pristop v povezovanju izobraževalnih in študijskih programov s potrebami gospodarstva in spodbujanje ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti v sistemu izobraževanja na njegovi celotni vertikali. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- dvig podjetniške kulture (razvoj kompetenc podjetnosti, inovativnosti, ustvarjalnosti),
- programi za dvig kompetenc mladih in zaposlenih,
- pospešen razvoj tehničnih kompetenc (robotika, strojništvo ipd.) in razvoj tehničnih ter inženirskih kadrov,
- finančne spodbude za izobraževanje poklicev za potrebe gospodarstva (npr. regijske štipendijske sheme),
- spodbujanje podjetij za zaposlovanje mladih raziskovalcev in krepitev razvojnih oddelkov v podjetjih na področjih pametne specializacije,
- novi programi izobraževanj, oblikovanje t. i. »Talent centrov«, oživitev poklicnega izobraževanja in izvajanja vajeništva v regiji,
- podpora vzpostavitvi in implementaciji sistemov izobraževanja in usposabljanja za transverzalne kompetence, potrebe za izvedbo pametne specializacije, industrijske tranzicije in podjetništva, s posebnimi programi za delo z nadarjenimi dijaki in študenti,
- krepitev kompetenc ljudi z učinkovito implementacijo odprtih inovacijskih metod v podjetjih in oblikovanjem sodelujočih poslovnih modelov za optimizacijo in vitko poslovanje,
- vzpostavitev poslovnega modela podpornih storitev za pametno specializacijo (model mora vključevati tudi podporne inštrumente za inoviranje v MSP),
- krepitev in nadgradnja kompetenčnih centrov za razvoj kadrov (KOC) kot osrednjega podpornega instrumenta razvoja kadrov na prednostnih področjih uporabe pametne specializacije.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2020	Ciljna vrednost 2027
Delež prebivalcev, starih 25 do 64 let, z višjo ali visoko izobrazbo	SiStat	28	32
Število diplomantov	SiStat	1.020	1.150
Število kompetenčnih centrov za razvoj kadrov	GZDBK	2	4
Mrežni talent centrov	GZDBK	0	1
Število podjetij vključenih v programe KOC za razvoj kompetenc	GZDBK	20	50

Preglednica 22: Kazalniki ukrepa Razvoj kadrov in kompetenc

Ukrep 1.5.: Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji

Namen ukrepa je zagotoviti učinkovito strateško upravljanje s turističnimi destinacijami, urediti dostop do informacij za odločanje in načrtovanje turizma ter izvajanje promocije. Ukrep predvideva načrtno vlaganje v človeške vire in razvoj kakovostne turistične ponudbe za zahtevnega gosta ter vključevanje primarne turistične ponudbe v inovativne produkte. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- vzpostavitev učinkovitega destinacijskega managementa v vodilnih destinacijah Dolenjska, Bela krajina in Kočevsko,
- zagotavljanje pogojev za razvoj ponudbe trajnostnega turizma in spodbujanje novih MSP za turistično dejavnost,
- dvig kompetenc in znanj lastnikov, upravljalcev in zaposlenih v gostinski in turistični dejavnosti,
- razvoj inovativne, zelene, butične turistične ponudbe z višjo dodano vrednostjo,
- digitalizacija, inoviranje ter implementacija naravne in kulturne dediščine v turistične produkte,
- vzpostavljen sistem za spremljanje dnevnih gostov.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščno stanje 2018	Ciljna vrednost 2027
Vzpostavljen odbor/organizacija za destinacijski management	Destinacije (DMMO)	0	3
Turistični produkti z digitalizirano in inovirano naravno in kulturno dediščino	Destinacije (DMMO) RRA	0	8
Število nočitev domačih in tujih gostov	SURS	469.060 (2017)	
Število novih MSP v dejavnosti gostinstvo in turizem	Destinacije (DMMO) RRA AJPES	0	30
Vzpostavljen sistem za spremljanje dnevnih gostov	DMMO	0	1

Preglednica 23: Kazalniki ukrepa Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji

Ukrep 1.6.: Identiteta naravne in kulturne dediščine

Bistvo trajnostno naravnega gospodarskega/turističnega razvoja je v tem, da ima minimalen vliv na okolje, družbo in kulturo, obenem pa povečuje družbene in gospodarske koristi za lokalne skupnosti. Naravna in kulturna dediščina predstavlja pomemben potencial gospodarskega in predvsem turističnega razvoja, vendar z zahtevo po ustrezni valorizaciji naravne in kulturne dediščine. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- vzpostavitev sinergije med gospodarstvom in varstvom naravne in varstvom kulturne dediščine,
- ureditev pogojev za valorizacijo zaščitene/nezaščitene naravne in kulturne dediščine,
- sodobna in inovativna interpretacija naravne in kulturne dediščine,
- razvoj konkurenčne turistične ponudbe ter zagotavljanje pogojev za delovanje in spodbujanje turističnih MSP za vključevanje naravne in kulturne dediščine v ponudbo,
- ustrezna opredelitev območij dostopa do kulturne in naravne dediščine za obisk (obnova in označitev tematskih poti in spremljajoče infrastrukture, plovni režimi na rekah, turisti, strokovna javnost).

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Število podprtih objektov oz. enot za obisk	RRA	0	20
Št. novih interpretacijskih doživetij dediščine	RRA	0	10

Preglednica 24: Kazalniki ukrepa Identiteta naravne in kulturne dediščine

Ukrep 1.7.: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja

Za skladen in enakomeren razvoj regije je potrebno pozornost poleg mestnih in ostalih urbanih naselij nameniti tudi podeželju, kjer večinoma prevladuje kmetijska raba zemljišč in gozdnatost. Podeželsko območje predstavlja protiutež mestnemu in urbanemu okolju, s pomembno vlogo pri razvoju kmetijstva kot gospodarske panoge, pri ohranjanju narave in okolja in pri ohranjanju vitalnosti podeželja.

Podukrep 1.7.1.: Konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva

Namen podukrepa je povečati konkurenčnost v različnih panogah kmetijstva, gozdarstva in drugih perspektivnih dejavnostih na podeželju, ki bodo prebivalcem omogočila večjo stopnjo zaposlenosti in izboljššan družbeno ekonomski in socialni položaj. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- razvoj infrastrukture za kmetijsko pridelavo in predelavo (s poudarkom na zemljiških operacijah),
- različne oblike finančnih podpor za tehnološke posodobitve na kmetijskih gospodarstvih,
- ohranjanje finančnih nadomestil za okoljsko sprejemljivo kmetovanje in kmetovanje na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo,
- spodbujanje specializacije kmetij po panogah in povečanje obsega/količin pridelave sadja in zelenjave ter (okoljsko sprejemljive) živinoreje na kmetijskih površinah,
- zagotavljanje primerne dohodkovnega položaja in stabilnosti dohodka na kmetijskih gospodarstvih,
- izobraževanje pridelovalcev in predelovalcev, prenos znanja iz univerz/inštitutov v prakso,
- spodbujanje samozaposlovanja na kmetijah ter spodbujanje prenosa kmetij na mlade gospodarje,
- dvig izobrazbene strukture nosilcev kmetijskih dejavnosti,
- povečanje informiranosti pridelovalcev in predelovalcev o tehnoloških, trženjskih in ekoloških znanjih v povezavi s kmetijstvom in s kmetijstvom povezanih dejavnosti,
- zagotavljanje visokih standardov varne in kakovostne hrane in vključevanje širokega kroga v pridelavo hrane višje kakovosti,
- promocija samooskrbe, kratkih lokalnih oskrbnih verig, povezovanje pridelovalcev, predelovalcev hrane in končnih ponudnikov, posodobitev pravil javnega naročanja za povečanje lokalne samooskrbe, spodbujanje lokalnih proizvodov na tržnicah in razvoj drugih oblik prodaje, ureditve manjših lokalnih tržnic z navezavo na centralne tržnice,
- zbiralnice za predelavo, hladilnice ter ostala potrebna infrastruktura,
- spodbujanje predelave, podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti, zlasti razvoju trajnostnega turizma, predelavi in storitvam,
- tržno povezovanje za učinkovito gospodarjenje v kmetijstvu in gozdarstvu (npr. združništvo, lesno-predelovalni centri,...),
- vzpostavitev učinkovitih sistemov za prilagajanje kmetovanja na podnebne spremembe,
- vzpostavitev učinkovitejših sistemov za tveganja v kmetijski pridelavi,
- intenziviranje komunikacije z lastniki gozdov, izobraževalne dejavnosti, obveščanja in ozaveščanja lastnikov gozdov,
- spodbujanje lastnikov gozdov k boljši realizaciji načrtovanih del in s tem povečanju prihodkov iz lastnih gozdov,
- pri individualnem in skupinskem svetovanju lastnikom vključevanje novih spoznanj prilagajanja gozdov na klimatske spremembe ter ohranjanja in izboljšanja biodiverzitete,
- uvajanje novih tematik ter oblik izobraževanja in usposabljanja lastnikov gozdov,
- krepitev pomoči lastnikom pri medsebojnem sodelovanju in povezovanju, pri postopkih pridobivanja sredstev sofinanciranja za izvajanje del in nabave opreme ter pri sodelovanju z ostalimi institucijami,
- omogočanje zaposlitve in zaslužka ljudem na podeželju z delom v gozdovih in v dejavnostih, povezanih z lesom in gozdom,

- usmerjanje lastnikov gozdov v profesionalizacijo gozdarskih del, kjer bodo lastniki bodisi uporabniki, bodisi ponudniki storitev,
- spodbujanje razvoja gozdno-lesnih verig v lokalnem okolju v povezavi z lokalno lesno predelavo in v povezavi s potencialnimi lesnimi centri,
- uvajanje modelov in konceptov razvoja krožnega gospodarstva in razvoja novih izdelkov oz. materialov na osnovi lesa,
- zagotavljanje celostnega odpiranja gozdov z gozdnimi cestami in gozdnimi vlakami.

Podukrep 1.7.2.: Skrb za ohranjanje narave in okolja

Namen podukrepa je skrb za ohranjanje narave in okolja, za ohranjanje vitalnega in konkurenčnega podeželja. Predlagane aktivnosti v okviru podukrepa so:

- prostorsko (trajnostno) načrtovanje ter ohranitev in razvoj najbolj kakovostnih kmetijskih zemljišč,
- spodbujanje trajnostno naravnega razvoja kmetijstva za ohranjanje naravne in biotske raznovrstnosti območja (Natura 2000, zavarovano območje, varovana območja narave...),
- ohranjanje in razvoj obstoječih notranjih možnosti podeželja (naravne in kulturne dediščine), varstvo tradicionalne krajine in stavb ter ohranjanje identitete podeželja,
- preusmerjanje v ekološko kmetovanje,
- ukrepi za zmanjšanje zaraščanja kmetijskih zemljišč,
- ohranjanje, spodbujanje vzgoje in promocija avtohtonih vrst in sort,
- ohranjanje/vzpostavljanje mejic (pasovi dreves in grmov, ki razmejujejo zemljišča),
- ohranjanje/bogatenje obrežnega pasu ob vodotokih,
- spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi,
- uporaba obnovljivih virov energije v kmetijstvu, ozaveščanje o ukrepih za varovanje tal in vode (odgovorno ravnanje z odpadki, zmanjšanje oz. nadomeščanje uporabe fitofarmaceutskih sredstev z naravnimi sredstvi...).

Podukrep 1.7.3.: Podporno okolje in dostopnost storitev

Namen ukrepa je okrepiti podporno okolje za povečanje učinkovitosti razvoja podeželja. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- krepitev pristojnosti svetovalne službe na terenu,
- povečanje dostopnosti sredstev Programa razvoja podeželja za širši krog kmetijskih gospodarstev,
- učinkovitejše reševanje ovir, ki onemogočajo razvoj in rast kmetij,
- spodbujanje/ohranjanje dostopnosti lokalne infrastrukture na podeželju (kulturna, izobraževalna, rekreativna...) za ohranjanje vitalnega podeželja.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Povprečna velikost KZU na KMH	SURS	6,0 (2016)	6,1
KMG z registrirano dejavnostjo DD/kmetiji	AJPES		

Preglednica 25: Kazalniki ukrepa Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja

2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija

Občine regije JV Slovenija so imele v preteklosti obsežna vlaganja v zagotavljanje infrastrukture in storitev za varstvo in ohranjanje okolja, vendar cilji niso bili doseženi v celoti. Opremljenost aglomeracij po standardih Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (št. 91/271/EGS) še vedno ni zadostna. Prihodnji izzivi regije bodo tako usmerjeni v zagotovitev dostopa do čiste in kakovostne pitne vode za vse prebivalce, zmanjševanje vodnih izgub, učinkovito rabo energije ter trajnostno ravnanje z odpadnimi vodami v večjih območjih, kakor tudi v aglomeracijah pod 2000 PE, kjer so investicije v infrastrukturo nujno potrebne za zagotavljanje nacionalnih ciljev čiščenja odpadnih voda.

Na področju energetske učinkovitosti stanovanjskih in nestanovanjskih stavb ostaja potreba po nadaljnjem urejanju stavb v skladu z zahtevami iz Direktive o energetske učinkovitosti stavb (št. 2010/31/EU). V okviru nacionalnega energetskega in podnebne načrta bomo izvajali ukrepe za spodbujanje rabe nizkoogljične energije s poudarkom na rabi električne energije. V sodelovanju z državo in sosednjimi regijami bomo izvajali načrt za ravnanje z odpadki. V mestnih okoljih bomo spodbujali zeleno infrastrukturo in zmanjšanje onesnaženja.

Nadaljevali in krepili bomo ozaveščanje prebivalstva o učinkoviti rabi energije in uporabi trajnostnih oblik mobilnosti. Za intenzivnejši prehod v nizkoogljično družbo bo potrebno vlagati sredstva v bolj učinkovito rabo energije, proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, aktivnosti na področjih krožnega gospodarstva in trajnostne mobilnosti.

V okviru prioritete 2 naslavljamo tudi izzive trajnostnega upravljanja z naravnimi viri. Negativne posledice podnebnih sprememb zahtevajo ukrepanje proti posledicam naravnih nesreč – poplav, suše, toče, erozije ter ostalih. Z učinkovitim ohranjanjem ter upravljanjem varovanih območij bomo izboljšali biotsko raznovrstnost ter spodbudili razvoj trajnostnih oblik turizma.

Da se bo v regiji zagotovila visoka kakovost in ohranjenost naravnih virov, prilagajalo podnebnim spremembam ter spodbudilo prehod na nizkoogljično družbo, **so ključne usmeritve in cilji prioritete** sledeči:

- Urejeno kanalizacijsko omrežje.
- Dostopnost do kakovostne oskrbe z zdravstveno neoporečno vodo vsem prebivalcem regije.
- Znižanje količine vseh vrst odpadkov in spodbujanje njihove ponovne uporabe, predelave.
- Večja energetska učinkovitost regije in povečanje rabe energije iz obnovljivih virov.
- Spodbuditi prehod na krožno gospodarstvo čim več subjektom v regiji.
- Trajnostno upravljanje z naravnimi viri.
- Ohranitev in izboljšanje stanja varovanih območij in biotske pestrosti.
- Prilagajanje podnebnim spremembam.
- Spodbujanje trajnostne mobilnosti.

Predlagani ukrepi:

Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov

Namen ukrepa je zaščita, varovanje in trajnostna raba naravnih virov v regiji.

Podukrep 2.1.1.: Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanja z vodotoki

Namen podukrepa je zagotoviti vsem prebivalcem regije kakovostno oskrbo s pitno (zdravstveno neoporečno) vodo ter nadalje posodabljati infrastrukturo in izboljšati upravljanje z vodotoki. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- sanacija obstoječih in izgradnja novih vodovodnih sistemov za oskrbo prebivalcev s pitno vodo, vključno z manjšimi sistemi za oskrbo do 10.000 prebivalcev,

- uvedba novih tehnologij za optimizacijo porabe vodnih virov (vključno s senzoriko in pametnimi merilnimi napravami ter trajnimi zapisi – sledljivimi evidencami porabe),
- ozaveščanje o trajnostnem upravljanju z vodo (kot omejenem naravnem viru),
- izdelava manjkajočih strokovnih podlag (hidrološko-hidravličnih študij),
- iskanje novih naravnih in umetnih vodnih virov,
- izvajanje investicij za izboljšanje kakovosti vode naravnih vodotokov in podtalnice,
- izgradnja novih objektov in obnova malih vodnih virov za črpanje neoporečnih vodnih virov,
- zagotoviti usklajenost glede rabe prostora na območjih vodnih virov in zagotoviti take rešitve (ustrezni vodovarstveni režimi),
- renaturacija in revitalizacija vodnih virov, vodotokov, mokrišč in ostalih vodnih habitatov,
- spodbujanje ponovne uporabe vode (spodbujanje rabe deževnice, predvsem v enostanovanjskih objektih, v kmetijstvu ...)
- podpora uvajanju kmetijskih praks, ki manj ogrožajo vodne vire.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Ekološki odtis	MOP	še ni na voljo	
Delež vodovarstvenih območij po posameznih vodnih telesih podzemne vode in delež kmetijske in urbane rabe tal znotraj vodovarstvenih območij	ARSO	še ni na voljo	
Delež površinskih in podzemnih vodnih teles, ki dosega dobro stanje voda	ARSO	še ni na voljo	
Št. Izvedenih revitalizacij vodnih virov			
Sredstva, namenjena za investicije v varstvo okolja kot % od regionalnega BDP	SURS	0,4	1

Preglednica 26: Kazalniki podukrepa Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanje z vodotoki

Podukrep 2.1.2.: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod

Namen podukrepa je nadgraditi sistem odvajanja in čiščenja odpadnih voda na vseh območjih poselitve v regiji. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- izgradnja in obnova infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod in priključitev novih uporabnikov na to infrastrukturo (kanalizacija, ČN, MČN in individualne rešitve izven aglomeracij). Poudarek je potrebno nameniti tudi aglomeracijam pod 2.000 PE in za območja razpršene poselitve,
- podpora pri vzpostavljanju MČN in individualnih rešitvah (strokovno informiranje, zagotovitev finančnih virov...),
- podpora pri vzpostavljanju čistilnih naprav za industrijo,
- z uporabo kmetijskih praks, ki ne ogrožajo vodnih virov, povečati zanesljivost oskrbe z neoporečno vodo (izobraževanje in večji monitoring),
- vzpostavitev zelenih metodologij za čiščenje odpadne vode,
- izgradnja infrastrukture za učinkovito odvajanje meteorne vode.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje ali/in na komunalne čistilne naprave	MOP	65,6	70
Delež prečiščene odpadne vode s sekundarnim in terciarnim čiščenjem v izpuščeni odpadni vodi	SURS	93,9	95

Preglednica 27: Kazalniki podukrepa Čiščenje in odvajanje odpadnih vod

Podukrep 2.1.3.: Ravnanje z odpadki

Namen podukrepa je nadaljnja krepitev ozaveščanja prebivalcev regije o nastalih odpadkih, pravilnem ravnanju z odpadki in povečati raven ponovne uporabe. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- spodbude za ustrezno ravnanje z odpadki (povečanje kakovosti zbranih odpadkov, ločevanje pri izvoru, davčne spodbude, subvencije in svetovanje za razvoj novih tehnologij, izboljšanje zbiranja in ločevanja na ekoloških otokih),
- ozaveščati javnost glede pravilnega ravnanja z nevarnimi odpadki,
- aktivnosti za povečanje ponovne uporabe in rabe sekundarnih virov in uvajanje koncepta krožnega gospodarstva,
- sanacija divjih odlagališč odpadkov,
- ukrepi za spodbujanje rabe sekundarnih surovin,
- vzpostavitev centrov ponovne uporabe.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Nastali komunalni odpadki (kg/na prebivalca)	SURS	430	430
Ločeno zbrani komunalni odpadki (% od nastalih)	SURS	64,1	80

Preglednica 28: Kazalniki podukrepa Ravnanje z odpadki

Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije

Namen ukrepa je nadalje spodbujati naložbe v večjo energetska učinkovitost in povečanje rabe energije iz obnovljivih virov ter pametne energetske sisteme in omrežja. Previdene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- izgradnja/nadgradnja ustreznega prenosnega in distribucijskega elektro omrežja za prihajajoče okoljske izzive ter zagotovitev infrastrukture v območjih, kjer ni zagotovljene zadostne oskrbe,
- spodbujanje naložb v povečanje energetske učinkovitosti javnih in zasebnih stavb ter gospodarstva (energetske prenove, gradnja skoraj ničenergetskih stavb, posodabljanje kurišč, energetska prenova stavb kulturne dediščine),
- izgradnja in/ali širitev sistemov daljinskega ogrevanja v vseh urbanih središčih z visoko gostoto poselitve in energetske potreb po ogrevanju,
- krepitev usposobljenosti kadrov za uporabo novih tehnologij pri izvedbi energetske sanacij in povečanju energetske učinkovitosti,
- podpora upravičencem pri koriščenju nepovratnih sredstev za energetske prenove, gradnje idr. ter podpora ranljivim skupinam pri zmanjšanju energetske revščine,
- ozaveščanje in spodbujanje prehoda na OVE in uporabo v javni in zasebni infrastrukturi,
- podpora investicijam v raziskave in razvoj za izkoriščanje OVE,
- spodbujanje in podpora proizvodnji in distribuciji energije iz OVE,
- prenove javne razsvetljave, pametne rešitve (razvoj pametnega električnega omrežja),
- spodbujanje lokalnih energetske skupnosti,
- podpora uvajanju sistemov za celostno upravljanje z energijo, ki vključujejo vire, hranilnike in porabnike energije,
- podpora povezovanju sistemov za upravljanje z energijo stavb, tovarn ali skupnosti v sisteme za upravljanje z energijo mest ali regije.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Regionalni energetska in podnebni načrt	RRA	0	1

Preglednica 29: Kazalniki ukrepa Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije

Ukrep 2.3.: Prehod na krožno gospodarstvo

Namen ukrepa je spodbuditi aktivnosti krožnega gospodarstva v regiji. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- spodbude za raziskave in razvoj na področjih, ki podpirajo prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo,
- dvig snovne in energetske učinkovitosti in/ali produktivnosti,
- ozaveščanje in spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo,
- spodbujanje ukrepov vladnega in nevladnega sektorja za krožno gospodarstvo ter aktivnosti na področju zero-waste (nič odpadkov) skupnosti,
- izgradnja in nadgradnja infrastrukture in storitev za recikliranje in obdelavo odpadkov,
- davčne spodbude, subvencije, svetovanje za razvoj novih tehnologij.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Število izvedenih regijskih projektov in investicij iz programa krožnih in pametnih skupnosti	RRA	0	3

Preglednica 30: Kazalniki ukrepa Prehod na krožno gospodarstvo

Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam

Namen ukrepa je ozaveščanje o podnebnih spremembah in upravljanje s tveganji ter opredelitev naložb v prilagajanje podnebnih sprememb in krepitev odpornosti regije proti morebitnim naravnim nesrečam. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- osveščanje o vzrokih in posledicah podnebnih sprememb,
- priprava načrtov tveganja in vlaganje v posodobitev sistemov za spremljanje in obveščanje,
- vlaganje v okrepitev odpornosti lokalnih skupnosti in ciljnih skupin o pravilnem ukrepanju ob s podnebjem nastalih tveganjih,
- gradnja zelene infrastrukture, ki bo pomagala omiliti posledice podnebnih sprememb,
- priprava dokumentacije in investicij v zagotavljanje poplavne varnosti s poudarkom na vzpostavljanju naravnih retenzijskih površin, renaturacija vodovodov in mokrišč,
- dejavnosti za zmanjšanje vpliva podnebnih sprememb na kmetijsko pridelavo (protitočna zaščita, namakanje, uvajanje novih kmetijskih tehnik),
- dejavnosti za povečanje odpornosti gozdnih in vodnih ekosistemov,
- nadzor nad prisotnostjo ter upravljanje z invazivnimi tujerodnimi vrstami za preprečevanje gospodarske škode (preprečevanje/zmanjšanje prisotnosti in vpliva invazivnih tujerodnih vrst),
- zagotavljanje rezervnih vodnih virov za intervencije ob naravnih nesrečah,
- izgradnja podzemeljskih daljnovodnih sistemov, da zagotovimo zanesljivejšo oskrbo z električno energijo tudi v primerih naravnih nesreč (žled, vetrolom, požar).

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Regionalni načrt za obvladovanje tveganja nesreč, ki je skladen s strategijami za prilagajanje podnebnim spremembam	RRA	0	1
Okrepitev naravnih ekosistemov s ciljem boljšega prilagajanja podnebnim razmeram	ZRSVN	0	50ha

Preglednica 31: Kazalniki ukrepa Prilagajanje podnebnim spremembam

Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja

Namen ukrepa je prispevati k ohranjanju in izboljšanju stanja naravovarstveno pomembnih območij, biotske raznovrstnosti in krepitvi zelene infrastrukture. Ukrep je razdeljen na dva podukrepa:

Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture

Namen ukrepa je izboljšati stanje varovanih območij ter revitalizirati razvrednotena območja. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- izboljšanje stanja (obnova, zaščita in trajnostna uporaba) biotske raznovrstnosti na območjih Natura 2000 in na drugih območjih varstva narave,
- vzpostavitev pogojev za kakovostno trajnostno obiskovanje in ogledovanje naravnih vrednot,
- izboljšanje upravljanja območij Natura 2000, ekološko pomembnih območij, zavarovanih območij in naravnih vrednot,
- vzpostavitev celovitega upravljanja na območjih, ki so opredeljena po Zakonu o ohranjanju narave (Gorjanci, Kočevski rog, Krka, Kolpa),
- revitalizacija površin v mestih (obnova, rušitev in gradnja novih objektov, ureditev okolice, ureditev novih zelenih površin),
- revitalizacija razvrednotenih območij in sanacija okoljsko degradiranih območij, vzpostavitev posodobitve zelene ter modre infrastrukture na lokalni in regionalni ravni in v urbanih območjih,
- omejitev vpliva nesmotrne rabe prostora na suburbanih območjih,
- trajnostna raba funkcionalno degradiranih območij.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost
Izboljšanje stanja ohranjenosti kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov območij Natura 2000	ZRSVN	0	50ha
Izboljšanje stanja naravnih vrednot	ZRSVN/MOP	0	50ha
Vzpostavitev kakovostne interpretacije	RC	0	2
Število načrtov upravljanja naravovarstveno pomembnih območij	ZRSVN	0	2

Preglednica 32: Kazalniki podukrepa Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture

Podukrep 2.5.2.: Zmanjševanje onesnaženja

Namen ukrepa je izboljšati stanje obremenjevanje okolja. Predvidene aktivnosti v okviru podukrepa so:

- ukrepi za zmanjšanje vplivov hrupa,
- vzpostavitev sistemov za spremljanje kakovosti zraka v mestih,
- ukrepi za zmanjševanje obremenjenosti okolja s trdimi delci PM 10 (opremljanje tudi manjših kurišč na lesno biomaso s filtri za trde delce),
- vzpodbujanje trajnostnih praks,
- zamenjava starih neustreznih malih kurilnih naprav na trdo gorivo in namestitvev filtracij dimnih plinov.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2019	Ciljna vrednost 2027
Število dni s preseženo dnevno mejno koncentracijo PM10 50 µg/m3 (merilno mesto Novo mesto)	ARSO	10 dni	

Preglednica 33: Kazalniki podukrepa Zmanjševanje onesnaženja

Ukrep 2.6.: Trajnostna mobilnost

Namen ukrepa je spodbujanje trajnostne mobilnosti v regiji z vzpostavitvijo infrastrukture in spremembo načina potovalnih navad prebivalstva. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- mehki ukrepi trajnostne mobilnosti, ozaveščanje javnosti o trajnostni mobilnosti in spodbujanje bolj trajnostnih oblik mobilnosti,
- upravljanje mobilnosti (npr. mobilnostni načrti za ustanove in dogodke, parkirna politika in upravljanje mirujočega prometa, mestna logistika, digitalizacija upravljanja, digitalizacija informiranja – Mobility as a Service),
- celostno prometno načrtovanje (uresničevanje ukrepov celotnih prometnih strategij, novelacije in izdelave lokalnih celostnih prometnih strategij, priprava regionalnih celostnih prometnih strategij),
- infrastruktura za trajnostno mobilnost, kar vključuje hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in alternativne oblike mobilnosti ter njihovo povezovanje,
- ureditev (vzpostavitev/dopolnitev) kolesarskih površin in spremljajoče infrastrukture,
- zagotavljanje infrastrukture za spodbujanje multimodalnih načinov potovanja (npr. združevanje infrastrukture za prestopanje med različnimi potovalnimi načini javnega potniškega in drugega prometa, pokrite kolesarnice, varne pešpoti, parkirišča za P&R in sopotništvo),
- izvajanje ukrepov Strategije za alternativna goriva, kjer so predvideni ukrepi za zagotovitev ustrezne polnilne infrastrukture za vozila na električni pogon, na stisnjen in utekočinjen zemeljski plin ter drugi ukrepi, s katerimi se bo spodbujalo povečanje števila vozil na alternativna goriva,
- izboljšanje sistema javnega potniškega prometa in integrirane vozovnice,
- izboljšanje kakovosti storitev mestnih in medkrajevnih linijskih prevozov potnikov v avtobusnem prometu,
- vzpostavitev in/ali nadgradnja oblik mobilnosti na podeželju (npr. prevozi na klic),
- pametno upravljanje mest – vzpostavitev IT platform za upravljanje procesov v mestih na podlagi zajema in obdelave realnih podatkov.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa z zadovoljivo in primerno frekvenco	MZI	še ni na voljo	
Osebna vozila na 1000 prebivalcev	SURS	560	550
Delež prebivalcev regije v 5 km radiju dostopnosti do središč II. in III. ravni v strukturi policentričnega urbanega sistema	MOP	36,5	40
Delež prebivalcev regije v 15 km radiju dostopnosti do središč II. in III. ravni v strukturi policentričnega urbanega sistema	MOP	75,3	80

Preglednica 34: Kazalniki ukrepa Trajnostna mobilnost

3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija

Del regije JV Slovenija je z izgradnjo avtocestnega kraka dobil ustrezno povezavo s preostalim delom Slovenije in navezavo na TEN-T omrežje, pri čemer imata subregiji Bela krajina in Kočevsko–Ribniško še vedno pomanjkljivo navezavo. Zaradi razpršene poselitve in razvejenega prometnega omrežja v regiji, so poleg glavnih razvojnih cestnih koridorjev v regiji potrebne obnove in izboljšave dostopnosti tudi na drugih omrežjih. Regija je tudi zelo podhranjena s sodobno železniško infrastrukturo. V prihodnje je v regiji JV Slovenija prioriteta modernizacija in nadgradnja čezmejne regionalne železniške povezave Zagreb-Karlovec-d.m.-Metlika-Ljubljana, pri čemer bo potrebno opredeliti nabor ukrepov, ki morajo izhajati iz ugotovljenih potreb z namenom povečanja atraktivnosti železniškega prometa v okviru IJPP.

Sodobni globalni razvojni trendi izpostavljajo izziv razvoja družbe znanja, ki temelji na vsesplošni uporabi informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Zaradi tega sta prioriteta tudi razvoj elektronskih komunikacij ter ureditev hitrih širokopasovnih povezav.

Zaradi izboljšanja povezanosti regije znotraj in navzven **so ključne usmeritve in cilji prioritete** sledeči:

- Izboljšana povezanost in dostopnost regije.
- Dostopnost regije do jedrnega TEN-T omrežja.
- Dvig kakovosti ponudbe javnega železniškega potniškega in tovornega prometa.
- Zagotovljena digitalna pokritost z mobilnimi in širokopasovnimi povezavami.

Predlagani ukrepi:

Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture

Namen ukrepa je povečati kakovost in varnost prometne infrastrukture ter s tem dostopnost do vseh območij v regiji. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- projektiranje in izgradnja hitre ceste na odseku A2-Novo mesto-Metlika-Črnomelj-Vinica (3. razvojna os – južni del),
- priprava prostorsko-planskih dokumentov za 3. razvojno os na osrednjem delu (Novo mesto–Celje),
- projektiranje in izgradnja povezav na 3. A razvojni osi (Ljubljana–Kočevje –Petrina),
- projektiranje in izgradnja mestnih obvoznic (Mirna, Ribnica, Kočevje, Žužemberk, Birčna vas ...),
- posodobitev in izgradnja objektov na cestni infrastrukturi,
- modernizacija in rekonstrukcija obmejnih in čezmejnih cest in objektov za razvoj gospodarstva in turizma (npr. Petrina – Stari trg, Kočevje – Črnomelj, Vinica...),
- uvajanje pametnih tehnologij za optimizacijo procesov v cestnem prometu,
- ozaveščanje o varnosti v cestnem prometu.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Dolžina izgrajenih cestnih povezav na 3. razvojni osi – južni del (km)	DARS	0	21
Dolžina izgrajenih cestnih povezav na 3. A razvojni osi (km)	MzI	0	2,5
Izgrajene obvozne ceste (km)	DRSI	0	15,45

Dolžina obnov, rekonstrukcij in prometno-varnostnih izboljšav na državnih cestah (km)	DRSI	0	120
Število prostorsko-planskih dokumentov za državne povezave (3. razvojna os, 3. A razvojna os, mestne obvoznice) (število)	MZI, DRSI	2	7

Preglednica 35: Kazalniki ukrepa Razvoj cestne infrastrukture

Ukrep 3.2.: Razvoj železniške infrastrukture

Namen ukrepa je spodbuditi vlaganje v modernizacijo regionalnih železniških prog, ki se navezujejo na jedrno TEN-T omrežje, s ciljem doseganja boljših in hitrejših povezav za regijo. Ob tem je potrebno izboljšati storitve za prevoz potnikov in tovora.

Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- modernizacija in nadgradnja čezmejne regionalne železniške povezave Zagreb-Karlovac-Metlika-Novo mesto-Trebnje-Ljubljana,
- modernizacija železniške povezave Kočevje–Ljubljana,
- obnova voznega parka za potniški promet,
- povečanje zmogljivosti in nosilnosti železniških tirov,
- obnova in izgradnja železniških postaj in postajališč,
- ureditve ali ukinitve nivojskih prehodov med železnico in cestami,
- obnova in izgradnja premostitvenih objektov, opornih in podpornih zidov,
- nadgradnja signalno varnostnih naprav (SV in TK naprave),
- aktivnosti in projekti za elektrifikacijo železniškega prometa,
- vgradnja sistema ERTMS (*European Rail Traffic Management System*),
- optimizacija voznih redov potniškega prometa,
- digitalizacija prometa z vozovnicami, vključno z uvedbo IJPP,
- ureditev in vzpostavitev multimodalnih točk ob postajah in postajališčih (zagotavljanje pogojev za kolesarnice, kartomate, parkirišča P+R, sisteme za izposojlo koles),
- spodbujanje tovarnega prometa iz cest na železnico.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Nivojski prehodi (število)	SŽ infrastr.	151	141
Prostorsko-planskih dokumenti za posodobitev železniške infrastrukture (število)	RRA	0	5
Dolžina posodobljenih železniških povezav (km)	Program omrežja	0	20,4
Potovalni čas potniškega vlaka med Metliko in Ljubljano (povprečen čas vožnje vseh potniških vlakov na dan ponedeljek) (min)	Slovenske železnice	167	140
Potovalni čas potniškega vlaka med Kočevjem in Ljubljano (povprečen čas vožnje vseh potniških vlakov na dan ponedeljek) (min)	Slovenske železnice	93	73
Število multimodalnih logističnih centrov za tovarni promet ob železniških povezavah	RRA	0	2

Število obnovljenih železniških postaj in postajališč	Slovenske železnice	0	10
Število P+R parkirišč ob železniških postajah in postajališčih	Slovenske železnice	0	5

Preglednica 36: Kazalniki ukrepa Razvoj železniške infrastrukture

Ukrep 3.3.: Razvoj letališke infrastrukture in storitev

Namen ukrepa je vzpostaviti konkurenčne pogoje za razvoj letališč in njihove infrastrukture za povečanje zmogljivosti večmodalnega omrežja. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- podpora izvajanju dejavnosti letališč, predvsem letališču Novo mesto, ki ima status letališča lokalnega pomena,
- za letališča državnega in lokalnega pomena in tista izven sistema javnih letališč je potrebno pripraviti oz. novelirati načrte upravljanja,
- uvajanje pametnih tehnologij za optimizacijo procesov v letalskem prometu.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Število podjetij, ki imajo v regiji registrirano dejavnost zračni promet (SKD H51)	AJPES	17	20
Število zaposlenih v podjetjih, ki imajo registrirano dejavnost zračni promet (SKD H51)	AJPES	173,76	180
Število prostorsko-planskih dokumentov za multimodalne centre za potniški promet in logistiko ob letališčih	RRA	0	2

Preglednica 37: Kazalniki ukrepa Razvoj letališke infrastrukture in storitev

Ukrep 3.4.: Razvoj rečnega prometa

Namen ukrepa je vzpostaviti ustrezne pogoje za izvajanje različnih dejavnosti na rekah, kar zahteva ureditev režima ob rekah. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- povečanje večfunkcionalnosti izrabe obrečnega prostora,
- priprava plovnih režimov in določitev največje možne obremenitve rek,
- definiranje vstopno-izstopnih točk na rekah s površinsko vodo.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Št. plovnih režimov v izvajanju (npr. Novo mesto, Straža, Kočevje, Ribnica, Črnomelj)	občine	1	5

Preglednica 38: Kazalniki ukrepa Razvoj rečnega prometa

Ukrep 3.5.: Razvoj širokopasovnih povezav

Namen ukrepa je na celotnem območju regije omogočiti dostop do kakovostnih in zmogljivih širokopasovnih povezav. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- zagotavljanje pogojev za dostop do povezav, ki omogočajo hitrosti prenosa podatkov vsaj 100 Mb/s,
- zagotavljanje pogojev za dostop do povezav, ki omogočajo hitrosti prenosa podatkov vsaj 1 Gb/s (5G signal v mestnih središčih in na pomembnejših prometnicah),

- zagotovitev dostopa do zelo zmogljivih povezav za vse glavne spodbujevalce družbeno-ekonomskega razvoja (šole, univerze, raziskovalna središča), prometna vozlišča, ponudnike javnih storitev (npr. bolnišnice in javne uprave) in za podjetja, ki slonijo na digitalnih tehnologijah.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Delež gospodinjstev, ki imajo dostop do omrežja, ki omogoča hitrost prenosa vsaj 30 Mb/s	AKOS	85,47	90
Delež gospodinjstev, ki imajo dostop do omrežja, ki omogoča hitrost prenosa vsaj 100 Mb/s	AKOS	80,2	90
Število ustanov javne uprave, ki imajo dostop do omrežja, ki omogoča hitrosti prenosa vsaj 1 Gb/s	AKOS	0	5
Dolžina pomembnih prometnih povezav s signalom 5G (km)	AKOS	0	10
Delež pokritosti mestnih naselij s signalom 5G	AKOS	0	25
Delež gospodinjstev s širokopasovnim dostopom do interneta	AKOS	93,69	95

Preglednica 39: Kazalniki ukrepa Razvoj širokopasovnih povezav

4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija

Demografski trendi kažejo, da naša regija **postaja »gospa zrelih let«**, kar kliče po urejanju trga dela, izobraževanja, socialne zaščite, bivalnega in delovnega okolja. Da se staranje prebivalstva dogaja priča že podatek prvega polletja 2019, ko je **število starejših od 64 let v regiji kar trikratno preseglo število otrok do petega leta starosti**. Kljub temu se regija uvršča med slovenske regije z **bolj ugodno demografsko sliko, število prebivalcev v regiji pa se zvišuje**. Demografske spremembe vodijo v **relativno hitro zmanjševanje zmogljivosti aktivnega prebivalstva**, kar zaradi pomanjkanja ustrezne delovne sile lahko tudi pomembno zmanjša sposobnost za hitrejši gospodarski napredek, ki je pogoj za **nadaljnje izboljšanje življenjskega standarda prebivalstva**. Ob spreminjanju starostne strukture prebivalstva, naraščanju izdatkov za pokojnine, zdravje in dolgotrajno oskrbo ter ob naraščajočem obsegu negotovih oblik zaposlitev bo te potrebe še težje zadovoljiti in jih brez spremembe sedanje ureditve ne bo mogoče vzdržno financirati. **Zdravstveni sistem potrebuje korenitejšo prenovo**. Slovenija je glede na zdrava leta življenja v vseh starostnih skupinah pri obeh spolih **pod povprečjem EU**. Kazalniki zdravja so se v zadnjih letih sicer izboljševali, poslabšali pa so se nekateri kazalniki življenjskega sloga, ki se zrcalijo v stopnji prezgodnje umrljivosti in stopnji izostajanja od dela. Dolgotrajna oskrba v Sloveniji še ni urejena v enovit sistem, razdrobljenost v financiranju pa povzroča nepregledno in neučinkovito izrabo virov.

Stopnja **delovne aktivnosti** se je od leta 2011 zvišala in je nad **državnim povprečjem**. Izobrazbena struktura prebivalstva se z leti zvišuje, a ponudba in povpraševanje na trgu delovne sile nista usklajena. **Več kot 10%** prebivalcev živi v tveganju revščine (Romi, starejši, migranti, begunci, etnične skupine,

brezposelni ipd.). Zaradi naraščanja materialnih stisk so v porastu tudi težave v duševnem zdravju, povečuje se število primerov nasilja v družini in veriženje različnih stisk. V predelih regije, ki so umaknjeni od večjih središč, zaradi slabe dostopnosti ustreznih storitev prihaja do socialne izključenosti. Delovna mesta bo potrebno **prilagajati tehnološkemu razvoju**, za kar bo potrebno izboljšanje znanj in spretnosti usklajenih s potrebami družbe in gospodarstva. Regija mora posameznikom ponuditi možnosti za **prilagajanje in aktivno vključevanje v družbo** tekom celotnega življenjskega obdobja, hkrati pa se povečuje povpraševanje **po digitalnih kompetencah**.

V zadnjih letih se je na področju migracij zgodilo nekaj prelomnih dogodkov; **migracijski pritiski in novi varnostni izzivi, povezani z migracijami**. JV Slovenija je del globalnih migracijskih trendov, na kar se moramo celovito pripraviti. Dejstvo je, da parcialni ukrepi brez konteksta ne vodijo do zelenega cilja. Migracije je treba obravnavati **večplastno, celostno in dolgoročno**. Družba je zaradi preseljevanja **čedalje bolj raznolika**. Spreminjajoča se medgeneracijska razmerja zahtevajo tesnejšo povezanost med ljudmi, kar bo vplivalo na boljše družbene odnose in osredotočenost na skupno dobro.

Cilji in izzivi regije so temeljno povezani z Evropskim stebrom socialnih pravic, saj želimo v prihodnje zagotavljati, da naša regija spodbuja **visoko stopnjo zaposlenosti, socialno pravičnost in varstvo, boj proti socialni izključenosti, visoko stopnjo izobraževanja in varovanje človekovega zdravja**. Hkrati pa mora biti regija privlačna za bivanje **s trajnostnim okoljem za življenje (kultura, šport ipd.) in delo**, zato so **ključne usmeritve in cilji prioritete** sledeči:

- Zagotavljanje zdravega in aktivnega življenja skozi celotni življenjski cikel.
- Zagotavljanje primerne zdravstvene oskrbe za vedno večji obseg prebivalstva.
- Zadržanje mlade populacije v regiji z zagotavljanjem storitev, ki omogočajo lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.
- Nove investicije v vzgojno-izobraževalno in zdravstveno infrastrukturo ter omogočanje uporabe javnih površin in objektov vsem skupinam prebivalstva.
- Zmanjševanje tveganja revščine.
- Vključevanje etničnih manjšin, beguncev in migrantov ter odpravljanje diskriminacije in anticiganizma.
- Zagotavljanje ravnotežja med povpraševanjem in ponudbo na trgu dela s pomočjo strokovnega in poklicnega izobraževanja, promocijo deficitarnih in perspektivnih poklicev.
- Zagotavljanje pogojev za izvajanje športno- rekreativnih in kulturnih dejavnosti.
- Spodbujanje informacijske pismenosti in uporabe IKT.
- Več zaposlitvenih možnosti za mlade brez izkušenj, starejše in trajno brezposelne.
- Zagotavljanje ponudbe socialno-varstvenih programov, spodbujanje medgeneracijskih oblik solidarnosti.
- Podpora razvoju in profesionalizaciji nevladnih organizacij.

Predlagani ukrepi:

Ukrep 4.1.: Zdravo in aktivno življenje ter kakovost življenja

Namen ukrepa je vzpostaviti pogoje in infrastrukturo za zdravo in aktivno ter kakovostno življenje skozi celotni življenjski cikel. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- izobraževanje kadrov v zdravstvu za namen optimalnega delovanja zdravstvenega sistema,
- opolnomočenje kadrov v institucijah socialne varnosti za kakovostno izvajanje nalog in nudenja storitev,
- ukrepi na področju dolgotrajne in paliativne oskrbe,
- ukrepi za zagotavljanje kakovostnih in varnih zdravstvenih storitev za paciente,

- ukrepi za podporo prehodu iz institucionalne oskrbe na oskrbo na domu z zagotavljanjem socialno varstvenih storitev in storitev v skupnosti, vključno z razvojem storitev, vezanih na dolgotrajno oskrbo,
- zmanjšanje neenakosti v zdravju - izboljšati zdravstveno stanje prebivalstva v vseh občinah JV statistične regije RS, zlasti med starejšimi, socialno šibkejšimi in manj izobraženimi,
- izboljšati prehranjevalne in gibalne navade otrok in mladine ter vzpostaviti učinkovit sistem dolgotrajne oskrbe ljudi, ki ne morejo sami opravljati življenjskih aktivnosti,
- vzpostavitev mobilnih timov za izvajanje socialnih in zdravstvenih storitev na geografsko oddaljenih območjih,
- integracija preventivnih aktivnosti v primarnem zdravstvenem varstvu,
- ukrepi za promocijo, integrirano obravnavo, varstvo in krepitev duševnega zdravja,
- športno-rekreacijski in preventivni programi za krepitev zdravja in aktiviranje vseh generacij,
- ukrepi za oblikovanje podpornega okolja za življenje otrok in mladih s posebnimi potrebami izven časa, ko so vključeni v vzgojno-izobraževalne institucije in niso vključeni v celodnevno institucionalno varstvo,
- razvoj kakovosti storitev/programov za naslavljanje izzivov dolgožive družbe, tudi na podlagi prostovoljstva,
- zagotavljanje ustrezne infrastrukture za izvajanje celovitih ukrepov, specialnih obravnav in socialnih ter zdravstvenih storitev za zaprte osebe in osebe v probaciji,
- več promocije obstoječih programov,
- zagotavljanje mediacije v zdravstvu,
- skrb za duševno zdravje,
- zagotavljanje celovite ponudbe programov socialnega varstva.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Leta pričakovanega zdravega življenja ob rojstvu	NIJZ	55,5	60
Standardna stopnja umrljivosti zaradi samomora	NIJZ	14,95	10

Preglednica 40: Kazalniki ukrepa Zdravo in aktivno življenje ter kakovost življenja

Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.

Namen ukrepa je aktivno vključevanje ranljivih skupin v družbo. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- pogoji za uspešno integracijo migrantov v družbo z vzpostavitvijo institucionalnega okolja, ki bo upoštevalo kompleksnost procesa integracije in obravnavalo integracijo kot področje delovanja različnih deležnikov tako z različnih področij (izobraževanje, zaposlovanje, družbena participacija) kot na različnih ravneh (državna, lokalna, civilnodružbena),
- urejanje romskih naselij - sanacija in vzpostavljanje legitimnih pravnoposestnih stanj romskih naselij, komunalno urejanje, prelokacije oz. spremembe lokacij, integracija romskih naselij v naselbinski sistem, sistem javne razsvetljave, kot preprečevanje kriminalitete ipd.. Pri tem je nujno potrebno v same aktivnosti vključiti Rome, ki naj pri tem aktivno sodelujejo - pri izgradnji, načrtovanju in vzdrževanju,
- izboljšati izobrazbeno strukturo etničnih skupin, beguncev in migrantov – aktivno sodelovanje s pristojnimi CSD, NVO ipd.,
- vzpostavitev kriznih namestitev in varovanih stanovanj (brezdomci, starejši na robu družbe, posamezniki, ki se jih prehitro spušča iz bolnic, žrtve nasilja, povzročitelji nasilja, ipd.),
- podpora funkcionalnih družin,
- skrb za starejše: zagotavljanje dostojnega preživljanja starosti s storitvami, ki jih starejši potrebujejo (domovi za starejše, enakost v dostopu do storitev, zmanjševanje revščine starejših ipd.),
- kadrovske okrepitev institucije, ki delajo na teh področjih (CSD, NVO ipd.),

- povečati zaposlenost pripadnikov etničnih skupin, beguncev in migrantov - programi javnih del, ki so namenjeni in prilagojeni le-tim,
- pomoč lokalnim skupnostim pri izboljšanju položaja etničnih skupin, beguncev in migrantov – aktivacija in kompleksni pristop k reševanju problematike – vzgoja, socialno varstvo, prostorsko urejanje, trg dela ipd.,
- osveščanje in izobraževanje glede zgodnjih porok, nasilja v družini, kontracepcije, ekonomske rabe denarja ipd. (fokus predvsem na Rome),
- delo z mladostniki v predkazenskih in kazenskih postopkih, da se mladostnike usposobi za življenje brez izvrševanja kaznivih dejanj in prepoznavanje družbeno sprejemljivih vrednot,
- programi za psihosocialno pomoč in pomoč pri integraciji predvsem beguncev in migrantov,
- tečajji slovenščine za priseljence,
- programi za otroke migrantov za lažjo in hitrejšo vključitev v družbo,
- spodbujanje posebnih ciljnih skupin v podjetništvu (ženske, starejši, mladi...),
- spodbujanje socialnega vključevanja in preprečevanja zdrsa v revščino ranljivih ciljnih skupin (socialna vključenost invalidov, večgeneracijski centri, programi socialnega vključevanja, večnamenski romski centri, integracija invalidov v šport, opolnomočenje družin, ukrepi za aktivno socialno vključevanje zaprtih oseb in mladoletnikov z izrečenim ukrepom oddaje v prevzgojni dom in oseb v probaciji v družbo ter uvedba kompetenčnega modela za zaposlene v zaporskem sistemu in probaciji, ...),
- programi za izboljšanje življenjskih pogojev brezdomnih oseb,
- zagotavljanje pomoči v obliki hrane in/ali osnovnih materialnih pripomočkov (npr. šolske potrebščine, higienski pripomočki) najbolj ogroženim in
- izvajanje spremljevalnih ukrepov (npr. finančno opismenjevanje, individualna psihosocialna pomoč, opolnomočenje za premagovanje revščine, pomoč pri oblikovanju zdravega življenjskega sloga, krepitev socialnih mrež).

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Stopnja tveganja socialne izključenosti	SURS	12,4 %	9%

Preglednica 41: Kazalniki ukrepa Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.

Ukrep 4.3.: Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij

Namen ukrepa je zmanjševanje brezposelnosti in izboljšanje učinkovitosti trga dela ter hkrati razviti podpirajoč sistem za vse delovno aktivne. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- aktivna politika zaposlovanja za učinkovito in hitro spodbujanje dostopa do zaposlitve za ciljne skupine starejših, nižje izobraženih, invalidov in neaktivnih v njihovem obdobju delovne aktivnosti ter preprečevanje njihove dolgotrajne brezposelnosti,
- programi za ohranitev na trgu dela tistih skupin, katerih zaposlitev oziroma samozaposlitev je ogrožena ali začasna, zmanjševanje in preprečevanje prekarnosti ter preprečevanje prehoda nazaj v brezposelnost za ciljne skupine, ki se soočajo z atipičnimi oblikami dela,
- modernizacija storitev in povezovanje institucij trga dela, ki bodo omogočili hitrejše, bolj učinkovito in ciljno izvajanje ukrepov na področju ukrepov aktivne politike zaposlovanja in aktivacije težje zaposljivih skupin (vključno z migranti, Romi) za lažji dostop do zaposlitev,
- razvoj in nadgradnja platforme za napovedovanje kompetenc oziroma znanj in spretnosti potrebnih na trgu dela,
- razvoj podpornega okolja za NVO z namenom krepitev njihove zmogljivosti in profesionalizacije (NVO sektor predstavlja neizkoriščen potencial za zaposlovanje),
- dvig kvalitete delovnega okolja in pogojev za delo (kakovostna delovna mesta, prilagoditev delovnih mest in procesov, spodbujanje družbene odgovornosti ipd.) s ciljem podaljševanja obdobja delovne aktivnosti predvsem pri starejših, vključno z javnim sektorjem,

- razvoj in modernizacija sistema izobraževanja in usposabljanja ter vlaganje v šolsko infrastrukturo,
- zvišanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter njihove relevantnosti za potrebe trga dela,
- razvoj kompetenc, znanja in spretnosti šolajoče mladine,
- izboljšanje usposobljenosti in karierni razvoj strokovnih delavcev vzgoji in izobraževanju.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Stopnja delovne aktivnosti	SURS	56,7 %	58%

Preglednica 42: Kazalniki ukrepa Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij

Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture

Namen ukrepa je zmanjševanje brezposelnosti in izboljšanje učinkovitosti storitev izobraževanja v vseh starostnih obdobjih. Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- programi in centri za dvig vseživljenjskega učenja, splošnih in temeljnih kompetenc ter dvig pismenosti,
- promocija poklicev, ki izginjajo,
- ukrepi za spodbujanje žensk in moških k izbiri netradicionalnih poklicev, v katerih izrazito prevladuje eden od spolov ter krepitev žensk na trgu dela, vključno s spodbujanjem ženskega podjetništva,
- zagotavljanje podpornih storitev za lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja žensk in moških, spodbujanje enakovrednejše skrbi za otroke in starejše ter spodbujanje dejavnega očetovstva,
- spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja s poudarkom na prenosu znanja in usposobljenosti med generacijami (v obe smeri),
- podpora ukrepom, namenjenim prilagoditvi delovnih okolij starejšim in invalidom, vključno z javnim sektorjem,
- uvajanje financiranja posebnih ciljnih skupin prek koncepta t.i. »Social impact bonds«,
- prenos znanja in veščin ter medgeneracijsko sodelovanje (Mentorske sheme), tudi v javnem sektorju.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Vključenost odraslih v izobraževanje	SURS	11,4	15

Preglednica 43: Kazalniki ukrepa Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture

Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti

Namen ukrepa je zagotavljanje kvalitete življenja na področju družbenih dejavnosti: Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- krepitev socialnih in državljskih kompetenc - spodbujanje aktivnega državljanstva ter krepitev kompetenc preko neformalnega usposabljanja,
- aktivacija mladih – urejanje delovanja mladinskega sektorja (mladinski centri) - prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje mladih; za krepitev pozitivnih osebnih vrednot,

- dostop mladih do kulturnih dobrin in spodbujanje ustvarjalnosti ter inovativnosti mladih in sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev v družbi; z namenom resničnega dialoga z mladimi pri reševanju vprašanj, ki se nanašajo na mladinsko delo in mladinsko politiko,
- spodbujanje usposabljanj in izobraževanj ranljivih skupin na področju kulture,
- vključevanje civilne družbe v kreiranje družbenih dejavnosti,
- kakovostna kulturna produkcija (vzdrževanje in nadgradnja obstoječe kulturne infrastrukture, vzpostavitev tradicionalnih kulturnih projektov, prireditev, medsebojno sodelovanje deležnikov),
- razvoj podpornega okolja za NVO in ureditev prostorskih pogojev za njihovo delovanje.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Družbena blaginja	NIJZ	še ni na voljo	

Preglednica 44: Kazalniki ukrepa Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti

5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom, s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud

Mesta, okoliška funkcionalna in podeželska območja v regiji se soočajo z različnimi izzivi, ki jih je potrebno obravnavati in reševati s pristopom od spodaj navzgor. Potrebno je poudariti, da se posamezna območja regije (pretežno obmejna območja) soočajo s posebnimi izzivi in večjim razvojnim zaostankom. Gre za tako imenovana problemska območja, za katera je značilna oddaljenost od gospodarskih centrov, skromno razvite prometne povezave, skromna oziroma neurejena komunalna in druga javna infrastruktura, strukturna brezposelnost, podpopovprečna gospodarska razvitost, šibkejša pokritost s širokopasovnimi povezavami, trend izseljevanje in posledica starajoče se prebivalstvo ter s tem povečevanje razvojnih in socialnih razlik. Poleg tega kraji ob južni meji predstavljajo zunanjo mejo EU in tako se ta območja neposredno soočajo s Schengenskim varnostnim režimom in s tem povezanimi težavami z ilegalnimi prehodi državne meje.

V okviru posameznih ciljev oziroma opredeljenih razvojnih prioritet regije (v okviru ciljev 1 do 4) se bodo obravnavale določene regionalne (sektorske) razlike in oblikovali ukrepi za preseganje le-teh, s tem da bo potrebno zagotoviti zadostno upravno zmogljivost na nivoju regije za pripravo, izbiro in izvedbo regijskih projektov.

Za doseg celostnega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja tako mestnih in podeželskih območij regije JV Slovenija bo potrebno določene ukrepe in aktivnosti zasnovati horizontalno, kar je najlažje opredeliti s pomočjo celostnih razvojnih strategij za posamezna funkcionalna območja, ki izhajajo iz potreb in identificiranih razvojnih priložnosti posameznih območij ter naslavljajo njihove specifične izzive na celosten in trajnosten način. Gre za trajnostne urbane strategije mestne občine, mestnih naselij in naselij mestnih območij (mehanizem CTN) na eni strani in strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (instrument CLLD). Celostne razvojne strategije za posamezna funkcionalna območja se pripravi na podlagi prepoznanih razvojnih izzivov, opredeljenih v okviru obstoječih, že izdelanih strategij. Posebno pozornost je treba nameniti razvoju podeželskih občin, ki morajo izkoristiti svoje prednosti in naravne danosti, v skladu z načeli trajnostnega razvoja.

Na področju prostorskega načrtovanja, komunalnega opremljanja, upravljanja z nepremičninami in graditve se prepletajo procesi in prostorske informacije med lokalno, regionalno in državno ravno. Razdrobljenost pristojnosti načrtovanja in upravljanja s prostorom, kot tudi vzpostavljanje ter vzdrževanje mreže gospodarske javne infrastrukture še vedno otežuje optimalno upravljanje in izrabo finančnih virov in kadrov, ki so za to na voljo v javnih institucijah. Zakon o urejanju prostora (Ur. l. RS, št. 61/17, ZUreP-2), sprejet v letu 2017, je predvidel izdelavo regionalnih prostorskih planov, vendar se združevanje razvojnega in prostorskega načrtovanja v praksi še ni udejanjilo. Regionalni razvojni program regije JV Slovenija predstavlja izhodišče za prostorsko načrtovanje na regionalni ravni, to je za pripravo regionalnega prostorskega plana.

Pri spodbujanju trajnostnega in celostnega razvoja urbanih in podeželskih območij ne smemo zanemariti pomena nevladnih organizacij in organizacij socialne ekonomije, ki so pomembne nosilke razvoja in življenja na lokalni ravni. Njihova pestrost delovanja je pomembna prednost regije, saj so že sedaj s svojimi aktivnostmi na mnogih področjih prave nosilke lokalnega in posledično tudi regionalnega razvoja. Kot pomembni akterji na lokalni in regionalni ravni so prav nevladne organizacije tiste, ki s svojimi aktivnostmi doprinesejo k uresničevanju ključnih strateških usmeritev razvoja, kot so vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba, učenje za in skozi vse življenje, ohranjeno zdravo naravno okolje in visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Ključne usmeritve in cilji prioritete so sledeči:

- Spodbuditi celostni socialno-ekonomski razvoj v mestnih in podeželskih območjih z izvajanjem ukrepov, opredeljenih v **lokalno vodenih razvojnih strategijah**, pripravljenih na ravni, ki je najbližje državljanom: to so lokalne strategije v obliki obstoječih orodij »celotnih teritorialnih naložb« (CTN) in »lokalnega razvoja pod vodstvom skupnosti« (CLLD).
- Zagotoviti racionalen in učinkovit prostorski razvoj, povečati kakovost življenja in povezanosti urbanih in podeželskih območjih v regiji ter krepitev prostorske identitete regije s pomočjo izdelave **regionalnega prostorskega plana**.
- Okrepiti **razvojna prizadevanja na problemstkih območjih** regije z zagotovitvijo investicij, ki bodo naslavljale infrastrukturni manko in ostale prepoznane razvojne potrebe teh območjih, vključno s problemom odseljavanja in praznjenja območij.
- **Izkoristiti potencial za razvoj, ki ga predstavljajo funkcionalno degradirana območja (FDO)**, ki obsegajo nezadostno izkoriščeno ali zapuščeno območje z vidnim vplivom predhodne rabe in zmanjšano uporabno vrednostjo (ukrepi za celovito ravnanje in upravljanje s FDO). Gre za usmerjeno pripravo niza povezanih sistemskih in drugih ukrepov, ki bodo spodbujali oživitve in nove investicije na območja FDO.

Predlagani ukrepi:

Ukrep 5.1: Trajnostni razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij

Namen ukrepa je celovit razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij. Pri teh ukrepih se naslavljajo potrebe s področja spodbujanja celostnega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulturne dediščine in družbene infrastrukture v urbanih območjih v mestnih naseljih in naseljih mestnih območjih.

Podukrep 5.1.1: Pametna mesta

- Zagotovitev pogojev za delovanje sodobnih podjetij, konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij in podpornega okolja za rast gospodarskih subjektov.
- Zvišanje izobraževalnih možnosti na področju poklicnih znanj in vseživljenjskega učenja.
- Spodbude za razvoj novih, inovativnih rešitev, ki jih mesta in urbana naselja potrebujejo za nadaljnji razvoj (krepitev razvojno raziskovalne dejavnosti pri iskanju pametnih rešitev in uvajanju naprednih tehnologij v vse sfere ekonomsko-socialnega življenja v mestih in urbanih območjih).
- Pametno upravljanje mest – vzpostavitev IT platform za upravljanje procesov v mestih in urbanih območjih na podlagi zajema in obdelave realnih podatkov.
- Vzpostavitev in nadgradnja podpornega okolja za digitalizacijo in digitalno transformacijo v mestih in urbanih območjih.
- Razvoj in vzpostavitev inovativnih in kakovostnih storitev e-uprave v najširšem smislu ter ukrepov za njihovo večjo, učinkovitejšo in varno uporabo ter boljše dostopnost za vse občane mest in urbanih naselij.

Podukrep 5.1.2: Zelena mesta:

- Izboljšanje kakovosti zraka v mestih in urbanih okoljih (investicije v merilne naprave za merjenje kakovosti zraka, izvajanje meritev, spremljanje in analiza meritev ter oblikovanje in izvajanje potrebnih ukrepov za znižanje vseh vrst onesnaževanj zraka).
- Učinkovito upravljanje z odpadki ter zmanjševanje količin industrijskih in gospodinjskih odpadkov v mestih in urbanih okoljih (izvedba potrebnih investicijskih vlaganj in izvajanje programov ozaveščanja prebivalcev o ločevanju odpadkov in skrbi za čisto okolje).
- Energetska prenova stavb in javnih objektov ter pametno upravljanje sistemov v in na stavbah vključno z javnimi objekti.
- Energetska prenova posebnih stavb v mestih in urbanih okoljih (stavbe kulturne dediščine, potresno in požarno problematične stavbe, stavbe posebnega pomena – policija, vojska, zapori, sodišča, infrastruktura na področju zaščite in reševanja).

- Učinkovito energetska upravljanje mest in urbanih okolij (izvajanje energetskega managementa, vzpostavitev pametnih rešitev v informacijskih komunikacijskih tehnologijah in digitalizacija na področju energetike in trajnostnega razvoja v mestih in urbanih okoljih).
- Energetska prenova stanovanjskih stavb, še posebej v energetske revnih gospodinjstvih (finančne spodbude, energetska svetovanje, ozaveščanje, itd.).
- Dvig kvalitete obstoječega stanovanjskega fonda in zagotovitev ponudbe ustreznih stanovanj (gradnja novih stanovanj za povečanje javnega stanovanjskega fonda ter prenova obstoječega fonda stanovanj, infrastrukturno opremljanje območij predvidenih za gradnjo večstanovanjskih objektov in območij predvidenih za individualno stanovanjsko gradnjo).
- Prenova in oživitev javnih površin in prostorov, na in v katerih se bodo občani mest in urbanih okolij med seboj srečevali in se družili (prenova javnih urbanih površin v mestnih središčih oz. jedrih, programi za oživljanje mestnih jeder, krepitev funkcij središč sosek).
- Ohranjanje in načrtno upravljanje s sistemom zelenih javnih površin v mestih in urbanih okoljih za kvalitetno preživljanje prostega časa (parki, mestni gozd, sprehajalne in kolesarske poti, tematske poti v mestih in urbanih naseljih, parkirišča za avtodome, kopališča in druge rekreacijske površine, prostori za piknike in druga infrastruktura ter skupnostne javne površine za oddih, rekreacijo in šport).
- Spodbujanje prehoda na obnovljive vire energije (OVE) v mestih in urbanih okoljih, vključno z ukrepi ozaveščanja javnosti o pomenu prehoda na OVE ter spodbujanje daljinskih sistemov na OVE (ogrevanje in hlajenje).
- Revitalizacija razvrednotenih območij in sanacija okoljsko degradiranih območij, vzpostavitev in posodobitev zelene ter modre infrastrukture v mestih in urbanih območjih.

Podukrep 5.1.3: Mobilna in povezujoča mesta:

- Celostno načrtovanje mobilnosti za kakovostnejšo mobilnost občanov mest in urbanih območij (izvajanje celostnih prometnih strategij, izdelava mobilnostnih načrtov večjih ustanov v mestih in urbanih območjih – vrtci, šole, javne ustanove, večje gospodarske družbe, ...).
- Spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti (infrastruktura za trajnostno mobilnost, kar vključuje hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in alternativne oblike mobilnosti ter njihovo povezovanje).
- Razvoj mobilnosti kot storitve v mestih in urbanih območjih, kar pomeni integrirano, celovito in multimodalno potovanje, prilagojeno posameznikovim potrebam, z možnostjo kombiniranja na poti uporabljenih prometnih sredstev, njihovo rezervacijo in plačevanje z uporabo enotne digitalne platforme.
- Izboljšanje sistema javnega potniškega prevoza z informatizacijo delovanja in s tem povezane infrastrukture.

Podukrep 5.1.4: Družbeno aktivna mesta:

- Zagotovitev kakovostnih pogojev za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti.
- Krepitev razvojnih programov na področju kulturne in naravne dediščine.
- Socialna vključenost vseh meščanov (delovanje centrov oz. programov za socialno vključenost vseh meščanov, reševanje romske tematike, migrantov in drugih ranljivih skupin).
- Zagotavljanje ustrezne infrastrukture (novogradnje, prenove, investicijsko vzdrževanje) za izvajanje predšolskih in šolskih programov na vseh stopnjah izobraževanja.
- Vlaganja v zdravstveno infrastrukturo, opremo in zagotavljanje kakovostnih zdravstvenih storitev.
- Zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev za krepitev zdravja in za povečanje socialne vključenosti ter zagotavljanje zdravega staranja (bivalne enote za starejše občane ter za odrasle osebe z duševnimi motnjami, oskrbovana oz. varovana stanovanja, dnevni centri, razvoj preventivnih programov za krepitev in ohranjanje zdravja občanov, za preprečevanje vseh vrst odvisnosti, za predčasno odkrivanje demence, itd.)
- Co – housing in stanovanjske kooperative.
- Razvoj socialnega podjetništva.

- Vseživljenjsko vključujoča in starostnikom prijazna mesta.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Št. podprtih in izvedenih projektov	RRA	0	40

Preglednica 45: Kazalniki ukrepa Trajnostni razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij

Ukrep 5.2: Zeleno, podjetno in radoživo podeželje (CLLD)

Namen ukrepa je razvoj podeželja in povezava z urbanimi središči.

Podukrep 5.2.1: Pametno podeželje:

- Razvoj primernih orodij za aktivacijo (pametno podjetništvo na podeželju, inovativnost, raziskave).
- Vzpostavitev neformalnih mrež za spodbujanje podjetništva, tudi s pomočjo coworking prostorov znotraj manjših urbanih naselij (občinskih središč).
- Razvoj ponudbe lokalnih proizvodov in storitev v upravičenih območjih LAS, vključno z oblikovanjem mreže lokalnih ponudnikov. Ohranjanje tradicionalnih rokodelskih znanj tudi s pomočjo kreativnih industrij.
- Spodbujanje povezovanja turističnih ponudnikov preko skupnih blagovnih znamk in komunikacijskih kanalov. Povezave turističnih ponudnikov tudi s pomočjo »razpršenega hotela«.
- Spodbujanje investicij v alternativne oblike turističnih nastanitvenih kapacitet (prilagojene za posebne ciljne skupine), zlasti na podeželju.

Podukrep 5.2.2: Zeleno podeželje:

- Smotno izkoriščanje obnovljivih virov energije.
- Zmanjševanje gospodinjskih odpadkov: preventiva, sortiranje, recikliranje.
- Urejanje površin (rekreativnih, parkovnih in drugih površin znotraj urbanih naselij), s ciljem dviga življenjskega standarda prebivalcev.
- Infrastruktura na podeželju: čistilne naprave, ureditev območij s pomočjo ekoremediacij
- Razvoj manjše turistične infrastrukture z naravi prijaznimi ureditvami (urejanje tematskih poti, javnih površin, postavitve urbane opreme..).
- Oživljanje stavbne dediščine na podeželju z umestitvijo vsebin povezanih z izboljšanjem življenja na podeželju, medgeneracijskega druženja in povečanja turističnega obiska.
- Izboljšanje stanja naravovarstveno pomembnih območij.

Podukrep 5.2.3: Mobilno podeželje

- Večja mobilnost na podeželju (poveza podeželskih naselij z večjimi mestnimi središči).
- Organizirani prevozi za starostnike in ostale predstavnike ranljive ciljne skupine (tudi oblike prevozov, ki vključujejo prostovoljstvo; Tudi z razvojem različnih oblik povezav (organizirane oblike prevoza, ki vključuje prostovoljstvo).
- Razvoj alternativnih oblik mobilnosti na podeželju.

Podukrep 5.2.4: Socialno podeželje /ljudem prijazno podeželje:

- Večja dostopnost do zdravstvenih in socialnih storitev na podeželju in ostalih storitev (poštne storitve, bančne storitve, trgovine).
- Spodbujanje socialne vključenosti ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna vključenost z najbolj ogroženih ciljnih skupin.
- Izboljšana dostopnost do dolgotrajne oskrbe.
- Podpore pri izvajanju programov bivalnih enot in drugih zaposlitvenih programov na podeželju (socialno podjetništvo, zaposlitveni centri).

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027

Št. podprtih in izvedenih projektov	LAS	0	100
-------------------------------------	-----	---	-----

Preglednica 46: Kazalniki ukrepa Zeleno, podjetno in radoživo podeželje (CLLD)

Ukrep 5.3: Izdelava regionalnega prostorskega plana

Namen ukrepa je dogovor o prostorskem razvoju regije JV Slovenija. Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja usmerjajo, da se regionalni razvoj naveže na tiste prostorske potencialne, ki nudijo podporo lokalnemu gospodarskemu in socialnemu razvoju, povečujejo odpornost na podnebne spremembe, zmanjšujejo ranljivost prostora, krepijo vzdržno in trajnostno rabo virov, omogočajo vzpostavljanje pogojev za večjo zaposljivost v lokalnem okolju in ne povečujejo dnevnih migracij ali izseljevanja.

Cilj izdelave in sprejema regionalnega prostorskega plana je ustvariti pogoje za racionalen in učinkovit prostorski razvoj v regiji, ki izkorišča notranje potencialne naselij in razvrednotenih območij v regiji, se prilagaja prostorskim in okoljskim omejitvam ter preudarno ravna z naravnimi viri, zlasti s pitno vodo, energijo in zemljišči.

Previdene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- usmeritve za razvoj mest, drugih urbanih naselij in drugih naselij pomembnih za razvoj regije,
- usmeritve in prostorske potrebe za razvoj in zagotavljanje primerne družbene infrastrukture, potrebne za razvoj in izvajanje družbenih dejavnosti od vzgoje in izobraževanja, zdravstvenih objektov, športnih in kulturnih zavodov, javnoupornih služb in zavodov do delovanja civilnih društev, ki se ukvarjajo z družbenimi dejavnostmi,
- usmeritve za razvoj gospodarske javne infrastrukture,
- usmeritve za prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, ki so pomembna za razvoj regije (območja opredeljena na ključnih razvojnih potencialih regije),
- usmeritve za razvoj prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo in
- usmeritve za povezave s sosednjimi območji.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Regionalni prostorski plan	RRA	0	1

Preglednica 47: Kazalniki ukrepa Izdelava regionalnega prostorskega plana

Ukrep 5.4: Razvoj problemskih območij

Problemska območja regije, kamor spadajo občine: Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Osilnica, Semič, Šentjernej so potrebna posebne obravnave z načrtovanjem razvojnih aktivnosti, ki naslavlja izzive, s katerimi se območja soočajo. Namen ukrepa je usmeriti razvoj obmejnih problemskih območij upoštevajoč:

- specifične prednosti teh območij ter povezave s funkcionalnim zaledjem,
- dostopnost do storitev splošnega pomena za občane (določitev osnovne ravni storitev) ter ob tem prilagoditev normativov določenih splošnih in javnih storitev za premagovanja slabše ekonomike poslovanja (pomoč države v primerih, kjer zasebna dejavnost pri zagotavljanju osnovne ravni storitev ne najde tržnega interesa),
- trajnostno mobilnost,
- učinkovite navezave na prometne koridorje oziroma do središč v zaledju.

Predvidene aktivnosti razvoja na problemskih območjih so usmerjene v:

- zagotavljanje investicij v osnovno infrastrukturo, ki je potrebna za zagotavljanje osnovnih pogojev življenja na teh območjih,
- razvoj inovativnih in prilagojenih rešitev in ukrepov, ki prebivalcem omogočajo lažjo dostopnost do javnih (zlasti na področju osnovnih vzgojno-izobraževalnih, zdravstvenih in lokalno javno upravnih funkcij) in drugih storitev splošnega pomena (poštne, bančne storitve, osnovna trgovinska dejavnost, itd.),
- organizacijo socialnih stičišč, digitalno pismenost in ozaveščenost med prebivalstvom,

- oblikovanje ustreznih ukrepov varnosti na meji in preprečevanja ilegalnih prehodov,
- sprejem ustreznih sistemskih spodbud države kot pomoč gospodarskim subjektom, ki jim je zaradi ukrepov izvajanja varnosti države na meji (postavitve ograd) in omejitev zaradi vzpostavljenega Schengenskega varnostnega režima povzročena gospodarska škoda (na primer zmanjševanje turističnega obiska),
- sprejem ustreznih sistemskih spodbud javnim ustanovam (lokalnim skupnostim) za urejanje (obnove) vseh prometnih poti in cest zaradi povečane obremenitve le-teh zaradi nadzora državne meje,
- nadaljnji razvoj podpornega okolja in ustrezne spodbude institucijam na obmejnih območjih pri implementaciji aktivnosti v okviru programa problemskih območij.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Št. prebivalcev na obmejnem območju	MGRT	55.506	55.506

Preglednica 48: Kazalniki ukrepa Razvoj problemskih območij

Ukrep 5.5: Revitalizacija razvrednotenih/degradiranih območij

Namen ukrepa je, da se pripravijo in izvedejo načrti za prenovu in ponovno rabo območij, ki so funkcionalno razvrednotena oz. degradirana. MGRT je v sodelovanju z MOP zagotovil izhodiščno bazo podatkov, ki se letno obnavlja. Zaradi potreb po ohranjanju prostora in dobremu okoljskemu stanju, je potrebno prioritarno, če je to smiselno, prostor za namensko rabo širiti na tovrstnih območjih.

Predvidene aktivnosti v okviru ukrepa so:

- zagotavljanje ažurnega stanja podatkov o degradiranih območjih,
- iskanje in motiviranje potencialnih investitorjev oz. pobudnikov oživitve degradiranih območij,
- priprava zakonodajnega okvira za revitalizacijo degradiranih območij,
- revitalizacija degradiranih območij.

KAZALNIK	VIR	Izhodiščna vrednost 2018	Ciljna vrednost 2027
Število degradiranih območij	MGRT	76 (2017)	70
Površina funkcionalno degradiranih območij, ha	MGRT	500,56 (2007)	450

Preglednica 49: Kazalniki ukrepa Revitalizacija razvrednotenih/degradiranih območij

3. PROGRAMSKI DEL REGIONALNEGA RAZVOJNEGA PROGRAMA REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA ZA OBDOBJE 2021-2027

3.1. Opredelitev in opis ukrepov v okviru posamezne razvojne prioritete

1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija

Usmeritve in cilji prioritete so sledeči:

- Krepitev ekosistema za izvozno usmerjeno podjetniško okolje – podporne službe, zagotavljanje prostorskih in infrastrukturnih pogojev, povezava med univerzami in srednjimi šolami, internacionalizacija, vključenost v evropske raziskovalne programe in projekte.
- Prestrukturiranje izbranih predelovalnih dejavnosti in dejavnosti kmetijstva in lova, gozdarstva in ribištva.
- Vzpostavitev tehnološkega parka Jugovzhodne Slovenije kot raziskovalno-inovacijskega središča regije – država mora povečati število podjetij na področjih pametne specializacije v regiji.
- Podpora malim in srednjim podjetjem z zagotavljanjem kadrov preko izobraževalnega sistema, razvoja kompetenc zaposlenih in upravljanjem s sredstvi za inovacije.
- Sposobnost prilagajanja regije na razmere na globalnem trgu z izdelanimi scenariji razvoja.
- Krepitev trajnostnih pristopov v perspektivnih dejavnostih in razvoj zelenih delovnih mest.
- Zagotoviti kakovostne dobrine kmetijstva in gozdarstva, povečanje števila raznolikih dejavnosti na podeželju ter ohranitev identitete podeželja.

Ukrep 1.1: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Krepitev mreženja, povezovanja in sodelovanja na področju razvoja, raziskav in inovacij med gospodarstvom, izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami, občinami, javno upravo, civilno družbo in drugimi deležniki. Gre za razvoj in spodbujanje kulture inoviranja in razvoj podpornih okolij za razvojno raziskovalno dejavnost v regiji.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- **Gospodarsko-podjetniško podporno okolje - INFRASTRUKTURA:**
 - Dopolnitev in urejanje **poslovnih con**
 - Izgradnja oz. dopolnitev infrastrukture **podjetniškega podpornega okolja**
 - Tehnološki park Novo mesto (TP NM)
 - Podjetniški inkubator Bela Krajina
 - Podjetniški inkubator Podbreznik 2
 - Podjetniški inkubator Kočevje 2
 - Podjetniško (kreativni) inkubator Trebnje
 - Makerspace Novo mesto
 - Kreativni lab Ribnica
 - Središče tehnološkega napredka
 - Univerzitetni kampus Novo mesto
- **Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – PROGRAMI:**
 - Investicije, internacionalizacija in tuji trgi (Regionalno skrbništvo, REGION INVEST, internacionalizacija GZDBK)
 - Inovativna JV Slovenija
 - Investicijska platforma

- Mrežni talent center KRVS - Kohezijska regija Vzhodna Slovenija
- Spodbujanje mladih za delo v obrtnih-tehničnih poklicih in spodbujanje podjetništva
- Podjetništvo mladih in razvoj startupov
- Regijski kompetenčni center za razvoj kadrov
- Center razvoja, raziskav in inovacij (CRRI), robotika, inštitut
- Spodbujanje konkurenčnosti gospodarstva obmejnega problemskega območja ter celostna podpora za privabljanje investicij, internacionalizacijo (obmejnem problemskem območju)
- Vzpostavitev ekosistema socialne/družbene ekonomije na območju JV Slovenije
- E-demokracija
- Inovativno in pametno gospodarsko preoblikovanje JV Slovenije
- **Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – FINANČNE SPODBUDE:**
 - Garancijska shema za Dolenjsko,
 - Shema subvencije obrestne mere,
 - Inovacije (finančne spodbude),
 - Regijska štipendijska shema,
 - »REGIJSKE GARANCIJSKE SHEME (»RGS«) IN NJIHOVO DELOVANJE PO L. 2022
 - »PODJETNO NAD IZZIVE – PONI«
 - »SPOT SVETOVANJE« IN NJEGOVO NADALJEVANJE PO L. 2022
 - SIO – SUBJEKTI INOVATIVNEGA OKOLJA

Ukrep 1.2: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivnosti, usmerjene v krepitev podpornega okolja in aktivnosti z namenom dviga podjetniške kulture, hitrejšega razvoja podjetij, njihove konkurenčnosti in prodora na nove trge. Pomemben del aktivnosti je usmerjeno v izgradnjo dodatno potrebne poslovne infrastrukture v regiji (poslovne cone, podjetniški inkubatorji, tehnološki park) za nove in obstoječe MSP-je s potencialom rasti.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje - INFRASTRUKTURA
- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – PROGRAMI
- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – FINANČNE SPODBUDE

Ukrep 1.3: Digitalna preobrazba regije

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivnosti, ki spodbujajo uporabo naprednih digitalnih tehnologij v poslovanju vseh sektorjev družbe. Gre predvsem za aktivnosti usmerjene v povečevanje znanja in kompetenc zaposlenih na tem področju.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje - INFRASTRUKTURA
- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – PROGRAMI
- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – FINANČNE SPODBUDE

Ukrep 1.4: Razvoj kadrov in kompetenc

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Nadgradnja obstoječih in vzpostavitev novih programov za dvig podjetniške kulture, razvoj kompetenc podjetnosti, inovativnosti, ustvarjalnosti, razvoj tehničnih kompetenc (robotika, strojništvo,...) tako pri mladih, zaposlenih, odraslih, ki se vključujejo na trg dela. Vzpostavitev in nadgradnja sistema za prepoznavanje potreb po izobraževanju, razvoju kompetenc in razvoju kariere ter načrtovanje ustreznih dejavnosti, njihovo izvedbo ter spremljanje učinkov.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – PROGRAMI
- Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – FINANČNE SPODBUDE

Ukrep 1.5: Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivnosti, ki bodo zagotovile učinkovito strateško upravljanje s turističnimi destinacijami, dostop do informacije za odločanje in načrtovanje turizma ter izvajanja promocije. Pomemben del aktivnosti je usmerjeno v dvig kompetenc in znanj v turistični dejavnosti ter v razvoj inovativne, zelene, butične turistične ponudbe z višjo dodano vrednostjo.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Trajnostno upravljanje in razvoj vodilnih destinacij Bela krajina, Dolenjska in Kočevsko

Ukrep 1.6: Identiteta naravne in kulturne dediščine

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Vzpostavitev sinergije med gospodarstvom in varstvom naravne in varstvom kulturne dediščine, ureditev pogojev za valorizacijo zaščitene/nezaščitene naravne in kulturne dediščine, sodobna in inovativna interpretacija naravne in kulturne dediščine ter ustrezna opredelitev območij dostopa do kulturne in naravne dediščine za obisk (obnova in označitev, spremljajoča infrastruktura, ...).

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Sodobna interpretacija in digitalno inoviranje naravne in kulturne dediščine JV Slovenije
- Ohranjanje območja in razvoj ponudbe Kočevskega Roga
- Zeleni turizem kot dejavnik trajnostnega razvoja JV regije
- Vzpostavitev pilotnega primera regionalnega muzeja na prostem JV Slovenije

Ukrep 1.7: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivnosti, ki bodo prispevale k povečanju konkurenčnosti kmetijstva v različnih panogah in perspektivnih dejavnosti na podeželju, k dvigu izobrazbene strukture nosilcev kmetijskih dejavnosti, k prenosu znanj iz univerz/inštitutov v prakso, k promociji samooskrbe, kratkih oskrbnih verig, povezovanje pridelovalcev, predelovalcev hrane in končnih ponudnikov, k ureditvi lokalnih tržnic in razvoju drugih oblik prodaje.

Prav tako se v okviru ukrepa naslavlja potrebe izobraževanja, obveščanja in ozaveščanja lastnikov gozdov, vključevanje novih spoznanj prilagajanja gozdov na klimatske spremembe ter ohranjanje in izboljšanje biodiverzitete, uvajanje novih tematik ter oblik izobraževanja in usposabljanja lastnikov gozdov, krepitev pomoči lastnikom pri medsebojnem sodelovanju in povezovanju, spodbujanje razvoja gozdno-lesnih verig v lokalnem okolju v povezavi z lokalno lesno predelavo in v povezavi s

potencialnimi lesnimi centri, uvajanje modelov in konceptov razvoja krožnega gospodarstva in razvoja novih izdelkov oz. materialov na osnovi lesa.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Regijski center za trajnostni razvoj kmetijstva
- Ustanovitev konzorcija »LES GO« (gozdno lesne verige - GLV) v kočevsko ribniški subregiji
- Prehranska samooskrba v javnih ustanovah v Sloveniji

2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija

Usmeritve in cilji prioritete so sledeči:

- Urejeno kanalizacijsko omrežje.
- Dostopnost do kakovostne oskrbe z zdravstveno neoporečno vodo vsem prebivalcem regije.
- Znižanje količine vseh vrst odpadkov in spodbujanje njihove ponovne uporabe, predelave.
- Večja energetska učinkovitost regije in povečanje rabe energije iz obnovljivih virov.
- Spodobiti Spodbuditi prehod na krožno gospodarstvo čim več subjektov v regiji.
- Trajnostno upravljanje z naravnimi viri.
- Ohranitev in izboljšanje stanja varovanih območij in biotske pestrosti.
- Prilagajanje podnebnim spremembam.
- Spodbujanje trajnostne mobilnosti.

Ukrep 2.1: Varovanje naravnih virov

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivnosti povezane s ciljem zagotoviti vsem prebivalcem regije kakovostno oskrbo s pitno vodo, nadgraditi sistem odvajanja in čiščenja odpadnih voda na vseh območjih poselitve v regiji (s poudarkom na urejanju aglomeracij pod 2000 PE in območij razpršene poselitve) ter aktivnosti, ki bodo omogočile večjo kakovost sistemov ravnanja z odpadki.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

Podukrep 2.1.1.: Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanje z vodotoki

- Hidrološko hidravlična študija porečja reke Krke in porečja reke Kolpe
- Obnova obstoječih in izgradnja novih vodovodnih sistemov
- Optimizacija sistemov s pitno vodo

Podukrep 2.1.2.: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod

- Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v aglomeracijah pod 2000 PE in nad 2000 PE

Podukrep 2.1.3.: Ravnanje z odpadki

- Projekt Mehanska in biološka obdelava odpadkov
- Zbirni centri za ravnanje z odpadki
- Obdelava odvečnega biološkega blata iz čistilnih naprav na trstični gredi v regiji JV Slovenija

Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Energetske prenove ter adaptacije objektov v lasti lokalnih skupnosti, lokalnih in regijskih kulturnih ustanov, večstanovanjskih stavb, gospodarskih objektov, stavb kulturne dediščine in zamenjave ali vgraditve učinkovitejših svetil.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Energetsko učinkovita regija
- Daljnovod 2 x 20 kV na območju Elektro Ljubljana d.d., DE Novo mesto in DE Kočevje
- Daljnovod 2 x 110 kV RTP Kočevje – RTP Črnomelj

Ukrep 2.3.: Prehod na krožno gospodarstvo

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Spodbujanje aktivnosti, usmerjene v krožno gospodarstvo.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Centri ponovne uporabe

Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Ozaveščanje o podnebnih spremembah in upravljanje s tveganji ter naložbe v krepitev odpornosti regije proti naravnim nesrečam. Gre za zagotovitev pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev kompetenc prostovoljnih članov sil zaščite in reševanja v okviru regijskih centrov za zaščito in reševanje.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Regijski center za zaščito in reševanje (Novo mesto)
- Izboljšanje infrastrukture enot ZRP na območju Bele krajine
- Nacionalni podcenter za usposabljanje za ukrepanje ob žledu in ujmah na Kočevskem (PUŽUK)

Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivnosti, ki bodo prispevale k ohranjanju in izboljšanju stanja naravovarstveno pomembnih območij, biotske raznovrstnosti in krepitvi zelene infrastrukture.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

Podukrep 2.5.1: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture

- Celovito upravljanje na območju Gorjancev
- Celovito upravljanje na območju Kočevskega Roga
- Celovito upravljanje na območju porečja reke Kolpe
- Celovito upravljanje na območju porečja reke Krke
- Zagotavljanje ugodnih življenjskih pogojev za človeško ribico na Belokranjskem kraškem ravniku
- Revitalizacija suhih travnišč v regiji
- Revitalizacija vodnih virov v regiji

Ukrep 2.6.: Trajnostna mobilnost

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Spodbujanje trajnostne mobilnosti v regiji z vzpostavitvijo infrastrukture, spodbujanjem bolj trajnostnih oblik mobilnosti in potovalnih navad prebivalstva ter učinkovito upravljanje mobilnosti (parkirna politika, upravljanje mirujočega prometa, digitalizacija upravljanja, digitalizacija informiranja, ...).

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Vzpostavitev regionalnih kolesarskih povezav v JV Sloveniji
- Regionalna celostna prometna strategija
- Ureditev kolesarskih površin (kolesarske poti, kolesarske povezave, kolesarnice,...)
- Ureditev površin za pešce v urbanih okoljih
- Parkirišča za sopotništvo
- Ureditev con P+R (parkiraj in prestopi)
- Ureditev infrastrukture za električna vozila, izgradnja mreže polnilnic.

3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija

Usmeritve in cilji prioritete so sledeči:

- Izboljšana povezanost in dostopnost regije in s tem zagotovljen skladen regionalni razvoj.
- Dostopnost regije do TEN-T omrežja.
- Dvig kakovosti ponudbe javnega železniškega potniškega in tovornega prometa.
- Zagotovljena uporaba mobilnih in hitrih širokopasovnih povezav.

Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Projektiranje in izgradnja ustrezne prometne infrastrukture, ki je pomembna za izboljšanje kakovosti in varnosti cestnega prometa v regiji in ki hkrati prispeva k večji prometni povezljivosti vseh območij regije.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Projektiranje in izgradnja 3. razvojne osi – južni del
- Posodobitev in izgradnja prometnih povezav ob 3. A razvojni osi med Ljubljano in Petrino
- Izvedba ukrepov na nekdanji H1 (R2-448 in R1-215)

Ukrep 3.2.: Razvoj železniške infrastrukture

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Vlaganje v modernizacijo regionalnih železniških prog, ki napajajo TEN-T omrežje, s ciljem doseganja boljših in hitrejših povezav.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejša regijska projekta:

- Modernizacija in nadgradnja dolenske regionalne železniške povezave med Ljubljano in Karlovcem

- Modernizacija železniške povezave med Kočevjem in Grosupljem

Ukrep 3.3.: Razvoj letališke infrastrukture in storitev

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Razvoj letališč in njihove infrastrukture.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Letališče Prilozje
- Letališče Novo mesto

Ukrep 3.4.: Razvoj rečnega prometa

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Vzpostaviti ustrezne pogoje za izvajanje različnih dejavnosti na rekah, s ciljem povečanje večfunkcionalnosti izrabe obrečnega prostora. Gre za pripravo plovnih režimov za reke, definiranje vstopno izstopnih točk, ipd..

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Ukrep 3.5.: Razvoj širokopasovnih povezav

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Izgradnja potrebne infrastrukture na celotnem območju regije z namenom omogočiti dostop do kakovostnih in zelo zmogljivih širokopasovnih povezav na celotnem območju regije JV Slovenija.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Razvoj širokopasovnih povezav na območju celotne regije

4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija

Usmeritve in cilji prioritete so sledeči:

- Zagotavljanje zdravega in aktivnega življenja skozi celotni življenjski cikel.
- Zagotavljanje primerne zdravstvene oskrbe za vedno večji obseg prebivalstva.
- Zadržanje mlade populacije v regiji z zagotavljanjem storitev, ki omogočajo lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.
- Nove investicije v vzgojno-izobraževalno in zdravstveno infrastrukturo ter omogočanje uporabe javnih površin in objektov vsem skupinam prebivalstva.
- Zmanjševanje tveganja revščine.
- Vključevanje etničnih manjšin, beguncev in migrantov ter odpravljanje diskriminacije in anticiganizma.
- Zagotavljanje ravnotežja med povpraševanjem in ponudbo na trgu dela s pomočjo strokovnega in poklicnega izobraževanja, promocijo deficitarnih in perspektivnih poklicev.
- Zagotavljanje pogojev za izvajanje športno- rekreativnih in kulturnih dejavnosti.
- Spodbujanje informacijske pismenosti in uporabe IKT.
- Več zaposlitvenih možnosti za mlade brez izkušenj, starejše in trajno brezposelne.

Ukrep 4.1.: Zdravo in aktivno življenje ter kakovost življenja

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Vzpostavitev pogojev in ustrezne infrastrukture ter opreme za zagotavljanje učinkovite zdravstvene oskrbe za občane regije JV Slovenija.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Vzpostavitev pogojev in infrastrukture za kakovostne preventivne in kurativne programe zdravstvenega varstva
- Razvoj integrirane in paliativne oskrbe v JV Sloveniji
- Mreža mobilnih socialno-varstvenih programov
- Varstvo in oskrba starejših

Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Aktivno vključevanje ranljivih skupin v družbo. Urejanje romskih naselij – komunalno urejanje, integracija romskih naselij v naselbinski sistem, sistem javne razsvetljave, ipd, ter programi za vključevanje romske skupnosti v družbo.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Urejanje romskih naselij
- Romski izobraževalni inkubator
- Center za brezdomce
- Mreža večgeneracijskih centrov JV Slovenije

Ukrep 4.3.: Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Vzpostavitev ustrezne infrastrukture (izobraževalni in karierni centri za odrasle s podpornimi dejavnostmi) in izvajanje programov s ciljem zmanjševanja brezposelnosti in izboljšanje učinkovitosti trga dela.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Izobraževalni in karierni centri za odrasle (IKC)

Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Ureditev ustrezne izobraževalne infrastrukture (vzgojno in izobraževalni zavodi na vse stopnjah izobraževanja) za izboljšanje učinkovitosti storitev izobraževanja v vseh starostnih obdobjih.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Obnova izobraževalne infrastrukture

Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Ureditev, obnova in gradnja nujno potrebne kulturne infrastrukture na področju JV Slovenije; naložbe v javno kulturno infrastrukturo v lasti občin ter posledično odpiranje novih delovnih mest na področju kulturne ustvarjalnosti in storitvenega sektorja ter ureditev potrebne infrastrukture za dejavnosti mladih, za neformalno in priložnostno učenje ter socialno kohezijo mladih v lokalnem in regionalnem okolju.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Kulturna infrastruktura JV Slovenije
- Mladinski centri JV Slovenije
- Podporne storitve za nevladne organizacije (NVO)

5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom, s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud

Usmeritve in cilji prioritete so sledeči:

- Spodbuditi celostni socialno-ekonomski razvoj v mestnih in podeželskih območij z izvajanjem ukrepov, opredeljenih v **lokalno vodenih razvojnih strategijah**, pripravljenih na ravni, ki je najbližje državljanom: to so lokalne strategije v obliki obstoječih orodij »celotnih teritorialnih naložb« (CTN) in »lokalnega razvoja pod vodstvom skupnosti« (CLLD).
- Zagotoviti racionalen in učinkovit prostorski razvoj, povečati kakovost življenja in povezanosti urbanih in podeželskih območij v regiji ter krepitev prostorske identitete regije s pomočjo izdelave **regionalnega prostorskega plana**.
- Okrepiti **razvojna prizadevanja na problemskih območjih** regije z zagotovitvijo investicij, ki bodo naslavljalale infrastrukturni manko in ostale prepoznane razvojne potrebe teh območij, vključno s problemom odseljavanja in praznjenja območij.
- **Izkoristiti potencial za razvoj, ki ga predstavljajo funkcionalno degradirana območja (FDO)**, ki obsegajo nezadostno izkoriščeno ali zapuščeno območje z vidnim vplivom predhodne rabe in zmanjšano uporabno vrednostjo (ukrepi za celovito ravnanje in upravljanje s FDO). Gre za usmerjeno pripravo niza povezanih sistemskih in drugih ukrepov, ki bodo spodbujali oživitvev in nove investicije na območja FDO.

Ukrep 5.1: Trajnosten razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Za doseg celostnega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja mest in mestnih naselij se izdelajo in/ali novelirajo celostne razvojne strategije za posamezna funkcionalna območja mest in mestnih naselij, ki izhajajo iz potreb in razvojnih priložnosti posameznih območij ter naslavlajo njihove specifične izzive na celosten in trajnosten način. V okviru projekta gre za izdelavo in/ali novelacijo trajnostnih urbanih strategij za mesta in mestna naselja in za izdelavo ter izvedbo izvedbenih načrtov (projektov) za uresničitev ciljev teh strategij.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

Trajnostni razvoj mest in mestnih naselij:

- Sistem pametnih skupnosti SITIUM
- Pametno mesto-Digitalizacija zbirke podatkov
- Ureditev mesta Črnomelj za trajnostno mobilnost
- Ureditev mestnega jedra Kočevje s prometno infrastrukturo
- Prenova starega mestnega jedra v Metliki
- Ureditev Golievega trga
- Ureditev starega mestnega jedra Ribnica
- Prenova Narodnega doma Novo mesto
- Prenova kulturnega doma Črnomelj
- Kulturni dom Metlika
- Kulturni center Trebnje
- Konzum – oživitev kulturnega spomenika
- Grad Metlika – celovita prenova
- Grajski kompleks s celotno prenovo muzejskih prostorov in ureditvijo letnega gledališča Ribnica
- Ureditev stavbe Dijaškega doma
- Prenova urbanih in obvodnih površin v mestnem jedru Črnomlja
- Športni park Črnomelj
- Športni park Metlika
- Športni park Ribnica
- Rekonstrukcija bazena v Športnem centru Ribnica
- OC Bazenski kompleks
- Obnova prostorov poročne dvorane Kočevje
- Stanovanjska soseska Metlika
- Stanovanjska soseska Črnomelj
- Stanovanjska soseska Hrastje (Ribnica)
- Varovana stanovanja Kočevje
- Center Grmada
- Galerija likovnih samorastnikov Trebnje - energetska sanacija, opremljanje in digitalizacija zbirke
- Sprehajalna in vodna učna pot ob Temenici
- Medgeneracijska točka Temenica
- Strelišče in kegljišče Trebnje
- Epidemiološko diagnostični center Trebnje
- Center zdravja Ribnica
- Digitalni (turistični) center Ribnica
- Medgeneracijski center (Ideal) Ribnica
- Stadion na Ugarju
- Digitalizacija ter e-medicinska oskrba

Ukrep 5.2: Zeleno, podjetno in radoživo podeželje (CLLD)

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Gre za izvajanje celostne razvojne strategije »od spodaj navzgor«, ki omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev (LAS) aktivno odloča o prioritetnih in razvojnih ciljih lokalnega območja, vključno z viri financiranja za doseganje ciljev lokalnega območja. CLLD na lokalnem nivoju nudi reševanje razvojnih izzivov s pomočjo multiplikativnih učinkov pri povezovanju ukrepov in sredstev iz več strukturnih skladov. Aktivnosti vključujejo pripravo razvojnih strategij po pristopu »od spodaj navzgor«, animacija okolja za pripravo projektov za realizacijo zastavljenih ciljev v sklopu 4 tematskih področij:

- Ustvarjanje novih delovnih mest,
- Razvoj osnovnih storitev na podeželju,

- Varstvo okolja in ohranjanje narave,
- Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih ciljnih skupin.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- CLLD – Community led local development

Ukrep 5.3: Izdelava regionalnega prostorskega plana

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Regionalni prostorski plan je prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi Strategije prostorskega razvoja Slovenije, njenega akcijskega programa, drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev EU dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju razvojne regije in določijo bistvene razvojne priložnosti. Regionalni prostorski plan vsebuje usmeritve za prostorski razvoj regije, predvsem usmeritve za razvoj poselitve, za razvoj gospodarske javne infrastrukture in za urejanje krajine s poudarkom na ohranjanju krajinske identitete. Izdelava regionalnega prostorskega plana regije JV Slovenija bo potekala po predpisanem posotpku, ki ga bo vodil Razvojni center Novo emsto in v katerem bodo sodelovale občine ter nosilci razvoja prostora.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Regionalno prostorsko planiranje (izdelava Regionalnega prostorskega plana regije JV Slovenija)

Ukrep 5.4: Razvoj problemstkih območij

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

- Spodbujanje konkurenčnosti gospodarstva na obmejnih področjih, kar vključuje program ukrepov: subvencije za spodbujanje investicij in za raziskave in razvoj, ugodni razvojni krediti za investicije, subvencije za zagon podjetij, mikrokrediti, davčne olajšave in druge ugodnosti za gospodarske subjekte.
- Za uspešno promocijo, strokovno pomoč, svetovanje podjetnikom ter izvajanje aktivnosti promocije za privabljanje investicij je pomembna mreža podpornih institucij za izvajanje programov razvojnih spodbud za obmejna problemska območja, zato so aktivnosti usmerjene tudi v nadaljevanje in nadgradnjo storitev podpornih institucij na problemstkih območjih.
- Oblikovanje sistema spodbud za mlade družine, ki vključujejo dodatno državno pomoč ob rojstvu otroka, dodatno subvencioniranje cen programov varstva otrok v vrtcih za I. in II. starostno skupino ter urejanje stanovanjskega vprašanja mladih in mladih družin na tem območju.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2027

Najpomembnejši regijski projekti:

- Program problemstkih območij: Spodbujanje konkurenčnosti gospodarstva obmejnega območja in celostna podpora podpornih institucij za privabljanje investicij, internacionalizacijo in podporo MSP
- Program problemstkih območij: Spodbude za mlade družine na obmejnem območju
- Zagotavljanje boljšega nadzora državne meje

Ukrep 5.5: Revitalizacija razvrednotenih/degradiranih območij

Povzetek aktivnosti v okviru ukrepa:

Priprava in izvedba načrtov za prenavo in ponovno rabo območij, ki so funkcionalno razvrednotena oz. degradirana.

Časovni načrt ukrepa:

Programsko obdobje 2021-2034

Najpomembnejši regijski projekti:

- Spodbude za oživitev degradiranih vasi

3.2 Skupna okvirna finančna ocena vrednosti regionalnega razvojnega programa

Št.	Razvojna regijska prioriteta	Ukrep	Podukrep	Naziv projekta	Nosilec projekta/Partnerji	Ocenjena vrednost projekta (v EUR)
1	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.1: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji Ukrep 1.2: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije Ukrep 1.3: Digitalna preobrazba regije		Gospodarsko-podjetniško podporno okolje - INFRASTRUKTURA	RC Novo mesto, RIC Bela krajina, RC Kočevje Ribnica, Občine JV Slovenije / RIC BELA KRAJINA, RC Kočevje Ribnica, Občine JV Slovenija	130.438.110,66
2	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.1: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji Ukrep 1.2: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije Ukrep 1.3: Digitalna preobrazba regije Ukrep 1.4: Razvoj kadrov in kompetenc		Gospodarsko-podjetniško podporno okolje - PROGRAMI	RC Novo mesto, RIC Bela krajina, RC Kočevje Ribnica, CIK Trebnje, Podjetniški inkubator Kočevje, OE LU Kočevje, ZIK Črnomelj, RIC Novo mesto, OOO Novo mesto, OOO Metlika, OOO Črnomelj, OOO Trebnje, Občine in podjetja iz regije JV Slovenija	168.819.000,00
3	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.1: Raziskave, razvoj in inovativna dejavnost v regiji Ukrep 1.2: Podporno okolje za rast in konkurenčnost gospodarstva regije Ukrep 1.3: Digitalna preobrazba regije Ukrep 1.4: Razvoj kadrov in kompetenc		Gospodarsko-podjetniško podporno okolje – FINANČNE SPODBUDE	RC Novo mesto / Občine JV Slovenija, MGRT, MDDSZ, ZRSZ, GZS, RC Kočevje Ribnica, RIC Bela krajina, podjetja iz regije JV Slovenije	50.883.800,00
4	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.5.: Trajnostno upravljanje, razvoj in promocija turistične ponudbe destinacij v regiji		Trajnostno upravljanje in razvoj vodilnih destinacij Bela krajina, Dolenjska in Kočevsko	RC Novo mesto, RIC Bela krajina, Zavod Kočevsko / Občine JV Slovenija	1.950.000,00

5	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.6.: Identiteta naravne in kulturne dediščine		Sodobna interpretacija in digitalno inoviranje naravne in kulturne dediščine JV Slovenije	več nosilcev/ZRSVN, ZVKDS, ZGS, KP Kolpa, TICI, Občina Kočevje, Občina Škocjan, Občina Trebnje, Mestna občina Novo mesto, Občina Metlika, Občina Črnomelj, Občina Semič, Galerija likovnih samorastnikov, Narodni muzej Slovenije, Slovenski etnografski muzej, Pokrajinski muzej Kočevje, Knjižnica Kočevje, Zavod Historium, FilRouge, Občina Šmarješke Toplice, Karlovček d.o.o., lokalne in regijske kulturne organizacije in ustanove.	11.370.689,71
6	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.6.: Identiteta naravne in kulturne dediščine		Ohranjanje območja in razvoj ponudbe Kočevskega Roga	Občina Semič, Gače d.o.o., Občina Kočevje / Občine JV Slovenija, Zavod za gozdove Slovenije, Gače d.o.o., Občina Semič, Občina Kočevje, Zavod Kočevsko, SIDG, Pokrajinski muzej Kočevje, Knjižnica Kočevje, Zavod za varovanje kulturne dediščine, Društvo Kočevarskih Nemcev, Zavod za varovanje narave	40.500.000,00
7	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.6.: Identiteta naravne in kulturne dediščine		Zeleni turizem kot dejavnik trajnostnega razvoja JV regije	Občina Črnomelj, Konzorcij turizem v zidanicah, RIC Bela krajina, RC Novo mesto / Občina Metlika, Občina Semič, Kmetijski inštitut Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto, EKO kmetijske zadruge v regiji, Eno od Združenj ekoloških kmetov oz. društev Društvo Proteus, gibanje za naravo in okolje Bela krajina, Društvo za biološko - dinamično gospodarjenje Lan, Bela krajina, Turistično društvo Črnomelj in druga turistična društva v regiji, Zupančič Črnomelj d.o.o., ponudniki turizma v zidanicah Dolenjske in Bele krajine.	3.500.000,00

8	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.6.: Identiteta naravne in kulturne dediščine		Vzpostavitev pilotnega primera regionalnega muzeja na prostem JV Slovenije	Občina Šentjernej / vse Občine v subregiji Dolenjska, Podjetniško-obrtna zbornica, ZVKDS, RC Novo mesto, Dolenjski muzej Novo mesto	5.000.000,00
9	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.7.: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja		Regijski center za trajnostni razvoj kmetijstva	Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma / Kmetijske zadruga, Kmetijski zavod, kmetijski pridelovalci z območja JV Slovenija, dobavitelji repromateriala, trgovski sistemi, razvojne institucije, izobraževalne institucije	33.900.000,00
10	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.7.: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja		Ustanovitev konzorcija »LES GO« (gozdno lesne verige - GLV) v kočevsko ribniški subregiji	FESTIVAL LESA z.o.o.; soc.p / In situ, Rokodelska zadruga Sodražica, z.o.o., socialno podjetje, g. družba Kočevski les, Podjetniški inkubator Kočevje, Gimnazija in srednja šola Kočevje, Rokodelski center Ribnica	1.950.000,00
11	1. Gospodarska, pametna in trajnostna regija JV Slovenija	Ukrep 1.7.: Razvoj kmetijstva, gozdarstva in ohranjanje vitalnega podeželja		Prehranska samooskrba v javnih ustanovah v Sloveniji	RC Novo mesto in ostale RRA v vseh 12 razvojnih regijah / Lokalne akcijske skupine, lokalni pridelovalci, javne ustanove	2.904.000,00
12	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.1.: Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanje z vodotoki	Hidrološko hidravlična študija porečja reke Krke in porečja reke Kolpe	RC Novo mesto / Občine ob reki Krki in Kolpi	500.000,00
13	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.1.: Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanje z vodotoki	Obnova obstoječih in izgradnja novih vodovodnih sistemov	Občine JV Slovenija / komunalna podjetja v regiji JV Slovenija	50.000.000,00
14	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.1.: Izboljšanje oskrbe s pitno vodo in upravljanje z vodotoki	Optimizacija sistemov s pitno vodo	Občina Trebnje / Občina Mokronog – Trebelno, Občina Mirna in ostale Občine JV Slovenija, komunalna podjetja v regiji JV Slovenija	3.000.000,00
15	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.2.: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod	Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v aglomeracijah pod 2000 PE	Konzorcij občin JV Slovenija / Komunalna podjetja (Komunala Novo mesto, Komunala Trebnje, Komunala Metlika, Komunala Črnomelj, Komunala Kočevje, Komunala Ribnica)	150.000.000,00
16	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.2.: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod	Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v aglomeracijah nad 2000 PE	Konzorcij občin JV Slovenija / Komunalna podjetja (Komunala Novo mesto, Komunala Trebnje, Komunala	50.000.000,00

					Metlika, Komunala Črnomelj, Komunala Kočevje, Komunala Ribnica)	
17	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.3.: Ravnanje z odpadki	Projekt MBO	Cero-DBK d.o.o., MO Novo mesto / Občine Dolenjske Toplice, Mirna Peč, Škocjan, Žužemberk, Straža, Šmarješke Toplice, Črnomelj, Metlika in Semič	7.850.000,00
18	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.3.: Ravnanje z odpadki	Zbirni centri za ravnanje z odpadki	Občine JV Slovenija	2.000.000,00
19	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.1.: Varovanje naravnih virov	Podukrep 2.1.3.: Ravnanje z odpadki	Obdelava odvečnega biološkega blata iz čistilnih naprav na trstični gredi v regiji JVS	Občina Metlika, Komunala Metlika, Zavod Metlika Zavod RS za varstvo narave – OE Novo mesto Direkcija za vode – OE Novo mesto Ribiška družina Metlika Ostale Občine JV Slovenija ostale komunalna podjetja v regiji JV Slovenija	1.000.000,00
20	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije		Energetsko učinkovita regija	Občine JV Slovenija	15.000.000,00
21	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije		Daljnovid 2 x 20 kV na območju Elektro Ljubljana d.d., DE Novo mesto in De Kočevje	Elektro Ljubljana d.d. / pripadajoče občine	3.500.000,00
22	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.2.: Večja energetska učinkovitost in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije		Daljnovid 2 x 110 kV RTP Kočevje – RTP Črnomelj	Elektro Ljubljana d.d. / Občina Kočevje, Občina Črnomelj, MZL	15.000.000,00
23	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.3.: Prehod na krožno gospodarstvo		Centri ponovne uporabe	Občine JV Slovenija / komunalna podjetja v regiji JV Slovenija	500.000,00
24	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam		Regijski center za zaščito in reševanje (Novo mesto)	MO Novo mesto / Gasilska zveza Slovenije, Gasilska zveza Novo mesto	9.340.421,91

25	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam		Izboljšanje infrastrukture enot ZRP na območju Bele krajine	Občina Metlika / URSZR (Uprava RS za zaščito in reševanje) Občina Črnomelj Občina Semič Gasilska zveza Metlika Gasilska zveza Črnomelj Gasilska zveza Semič Gasilska zveza Slovenije Rdeči križ Slovenije OO RK Metlika OO RK Črnomelj Društvo reševalnih psov Bela krajina	13.100.000,00
26	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.4.: Prilagajanje podnebnim spremembam		Nacionalni podcenter za usposabljanje za ukrepanje ob žledu in ujmah na Kočevskem (PUŽUK)	Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje / Občina Kočevje, Slovenski državni gozdovi, Zavod za gozdove Slovenije, Elektro gospodarstvo Slovenije, Slovenske železnice, Gasilska zveza Slovenije in Gasilska zveza Kočevje	8.000.000,00
27	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Celovito upravljanje na območju Gorjancev	MO Novo mesto / RC Novo mesto, občine, ZGS, ZRSVN, PD, upravljalci	1.500.000,00
28	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Celovito upravljanje na območju Kočevskega Roga	Konzorcij Občin z območja Kočevskega Roga / ZRSVN, ZGS, ZVKDS, nevladne organizacije	3.500.000,00
29	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Celovito upravljanje na območju porečja reke Kolpe	Občina Črnomelj / RIC Bela krajina, KP Kolpa, ZRSVN, DRSV, Občine na območju porečja Kolpe, društva, sektor turizma	2.000.000,00
30	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Celovito upravljanje na območju porečja reke Krke	RC Novo mesto / ZRSVN, DRSV, Občine na območju porečja Krke, društva	2.200.000,00

31	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Zagotavljanje ugodnih življenjskih pogojev za človeško ribico na Belokranjskem kraškem ravniku	ZRSVN / Konzorcij občin Črnomelj, Metlika, Semič, MOP, KGZS, IZRK SAZU, UL BF, Jamski laboratorij Tular, društvo Proteus	3.000.000,00
32	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Revitalizacija suhih travnišč v regiji	ZRSVN / KGZS, KP Kolpa, posamezne kmetije, ZGS, LD, Občine	1.500.000,00
33	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.5.: Izboljšanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja	Podukrep 2.5.1.: Zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti v varovanih območjih narave in zagotavljanje zelene infrastrukture	Revitalizacija vodnih virov v regiji	RC Novo mesto / ZRSVN, DRSV, Občine JV Slovenija	2.000.000,00
34	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.6.: Trajnostna mobilnost		Vzpostavitev regionalnih kolesarskih povezav v JV Sloveniji	RC Novo mesto/MZI, Občine regije JV Slovenija, Eko sklad	150.000.000,00
35	2. Zelena in nizkoogljična JV Slovenija	Ukrep 2.6.: Trajnostna mobilnost		Regionalna celostna prometna strategija	RC Novo mesto/Občine regije JV Slovenija, MZI, DRSI, izvajalci javnega prometa, združenja pešcev in kolesarjev, razvojno-raziskovalne institucije	500.000,00
36	3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture		3. razvojna os – južni del	DARS / MZI, DRSI, Mestna občina Novo mesto, Občina Metlika, Občina Črnomelj in Občina Semič	150.000.000,00
37	3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture		Posodobitev in izgradnja prometnih povezav ob 3. A razvojni osi med Ljubljano in Petrino	Ministrstvo za infrastrukturo/ Občine Škofljica, Dobropolje, Velike Lašče, Ribnica, Kočevje	750.000.000,00
38	3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	Ukrep 3.1.: Razvoj cestne infrastrukture		Izvedba ukrepov na nekdanji H1 (R2-448 in R1-215)	DRSI / Občina Trebnje, Občina Mirna Peč, MO Novo mesto	30.000.000,00
39	3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	Ukrep 3.2.: Razvoj železniške infrastrukture		Modernizacija in nadgradnja dolenske regionalne železniške povezave med Ljubljano in Karlovcem	Ministrstvo za infrastrukturo/DRSI, RC Novo mesto, Mestna občina Novo mesto in ostale Občine	1.000.000.000,00
40	3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	Ukrep 3.3.: Razvoj letališke infrastrukture in storitev		Letališče Prilozje	Atar d.o.o. / Flycom Aviation d.o.o., Občina Metlika	6.000.000,00

41	3. Mobilna in bolj povezana JV Slovenija	Ukrep 3.5.: Razvoj širokopasovnih povezav		Razvoj širokopasovnih povezav	MJU / občine JV Slovenija	30.000.000,00
42	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.1.: Kakovostni preventivni in kurativni programi zdravstvenega varstva dostopni za vse		Vzpostavitev pogojev in infrastrukture za kakovostne preventivne in kurativne programe zdravstvenega varstva	Občina Metlika / Občina Trebnje Občina Kočevje Občina Črnomelj Občina Semič Občina Šentrupert Občina Ribnica zdravstvene ustanove na območju regije JV Slovenija	11.880.000,00
43	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.1.: Kakovostni preventivni in kurativni programi zdravstvenega varstva dostopni za vse		Razvoj integrirane in paliativne oskrbe v JV Sloveniji	Splošna bolnišnica Novo mesto / Občine JV Slovenija Univerza v Novem mestu, Fakulteta za zdravstvo Zdravstveni dom Novo mesto v sodelovanju z ostalimi zdravstvenimi domovi v regiji NIJZ CSD Slovensko društvo Hospic OE NM in BK Ostali zainteresirani partnerji	7.000.000,00
44	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.1.: Kakovostni preventivni in kurativni programi zdravstvenega varstva dostopni za vse		Mreža mobilnih socialno-varstvenih programov	Rdeči križ Slovenije – območno združenje Novo mesto / Ozara Slovenija nacionalno združenje za kakovost življenja (enota Novo mesto), Društvo življenje brez nasilja Novo mesto, Slovensko društvo Hospic, Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, zainteresirane Občine (predvidoma Črnomelj, Semič, Metlika, Šentjernej, Straža)	450.000,00

45	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.1.: Kakovostni preventivni in kurativni programi zdravstvenega varstva dostopni za vse, Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.		Varstvo in oskrba starejših	Konzorcij občin / Občine regije JV Slovenija, domovi starejših občanov na območju regije JV Slovenija	25.000.000,00
46	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.		Urejanje romskih naselij	Občina Kočevje / Center za socialno delo Dolenjska in Bela krajina Center za socialno delo – enota Kočevje MO Novo mesto Občina Mirna Peč Občina Šentjernej Občina Škocjan Občina Dolenjske Toplice Občina Metlika Občina Črnomelj Občina Semič Občina Ribnica Občina Trebnje	13.000.000,00
47	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.		Romski izobraževalni inkubator	Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto / CSD Dolenjska in Bela krajina, zainteresirane Občine s stalno poselitvijo Romov (npr. Črnomelj, Semič, Metlika, Šentjernej, Novo mesto, Trebnje ...)	3.300.000,00
48	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd.		Center za brezdomce	OZ RKS Novo mesto / 15 Občin v regiji JV Slovenija, CSD DBK	3.000.000,00

49	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.2.: Socioekonomska integracija marginaliziranih skupnosti, migrantov in ranljivih skupin preko programov, ukrepov, socialnih storitev ipd. Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture		Mreža večgeneracijskih centrov JV Slovenije (MVC JV)	CIK Trebnje, RIC Novo mesto / CIK Trebnje, LU Kočevje, ZIK Črnomelj, RIC Novo mesto, DRPD Novo mesto, Slovenska filantropija (HSD Metlika in Črnomelj)	1.400.000,00
50	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.3.: Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij. Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture.		Izobraževalni in karierni centri za odrasle (IKC)	CIK Trebnje / Podjetniški inkubator Kočevje, Organizacijska enota-Ljudska univerza Kočevje ZIK Črnomelj RIC Novo mesto	4.800.000,00
51	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.4.: Izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev v izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskem učenju preko programov in infrastrukture.		Obnova izobraževalne infrastrukture	Konzorcij občin / Občine regije JV Slovenija	70.000.000,00
52	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti		Kulturna infrastruktura JV Slovenije	Konzorcij občin / ZIK Črnomelj RIC Bela krajina Občine regije JV Slovenija Zavod Novo mesto – Kulturni center Janeza Trdine	40.000.000,00

53	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti		Mladinski centri JV Slovenije	Konzorcij občin / Mladinski center BIT Črnomelj Podjetniški inkubator Kočevje, Zavod Kočevsko, Knjižnica Kočevje, Klub Kočevskih študentov Občine regije JV Slovenija Zavod Novo mesto, MC Oton	9.000.000,00
54	4. Socialna, solidarna in privlačna regija JV Slovenija	Ukrep 4.5.: Zagotovitev kakovostnih pogojev in infrastrukture za razvoj in krepitev programov družbenih dejavnosti Ukrep 4.3: Izboljšanje učinkovitosti trga dela in dostopa do kakovostne zaposlitve preko infrastrukture, programov in socialnih inovacij		Podporne storitve za nevladne organizacije (NVO)	Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto / Zainteresirane Občine (predvidoma tiste s sedeži upravnih enot)	1.000.000,00
55	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.1.: Trajnostni razvoj mest, mestnih naselij in naselij mestnih območij		Trajnostni razvoj mest in mestnih naselij	MO Novo mesto Občina Kočevje Občina Ribnica Občina Trebnje Občina Metlika Občina Črnomelj / RC Novo mesto RC Kočevje Ribnica RIC Bela krajina javni zavodi javna podjetja	30.000.000,00
56	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.2.: Zeleno, radoživo in podjetno podeželje		CLLD – Community led local development	LAS DBK, LAS PPD, LAS STIK / RC Novo mesto RC Kočevje Ribnica CIK Trebnje	10.800.000,00

57	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.3.: Izdelava regionalnega prostorskega plana		Regionalno prostorsko planiranje	RC Novo mesto / nosilci urejanja prostora	1.000.000,00
58	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.4.: Razvoj problemstkih območij		Spodbujanje konkurenčnosti gospodarstva obmejnega območja in celostna podpora podpornih institucij za privabljanje investicij, internacionalizacijo in podporo MSP	MGRT, RC Novo mesto / RIC Bela krajina, RC Kočevje Ribnica	1.260.000,00
59	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.4.: Razvoj problemstkih območij		Program problemstkih območij: spodbude za mlade družine na obmejnem območju	MDDSZ, stanovanjski sklad / Občina Črnomelj Občina Kočevje Občina Kostel Občina Loški Potok Občina Metlika Občina Osilnica Občina Semič	1.000.000,00
60	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.4.: Razvoj problemstkih območij		Zagotavljanje boljšega nadzora državne meje	MNZ / Občine: Črnomelj, Metlika, Semič, Kostel, Osilnica, Loški Potok, Kočevje, Šentjernej, MO Novo mesto, Brežice, Krško, Kostanjevica na Krki	15.000.000,00
61	5. Regija JV Slovenija, ki je bliže državljanom s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mestnih in podeželskih območij ter lokalnih pobud	Ukrep 5.5.: Revitalizacija razvrednotenih / degradiranih območij		Spodbude za ožvitev degradiranih vasi	MGRT, MK, MOP, Občine / razvojne institucije območja	14.000.000,00

3.3 Sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa

Vodilno vlogo oziroma koordinacijo priprave, usklajevanja, spremljanja in vrednotenja regionalnega razvojnega programa v skladu z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2) opravlja regionalna razvojna agencija. Svet regije JV Slovenija je izbral Razvojni center Novo mesto za opravljanje nalog regionalne razvojne agencije v razvojni regiji Jugovzhodna Slovenija za programsko obdobje 2021 – 2027 in Razvojni center Novo mesto bo vzpostavil sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa za obdobje 2021-2027.

Skladno z Uredbo o regionalnih razvojnih programih je za spremljanje izvajanja regionalnega razvojnega programa odgovoren Razvojni svet regije JV Slovenija, ki bo sprejemal letna in končno poročilo o izvajanju Regionalnega razvojnega programa regije Jugovzhodna Slovenija za obdobje 2021-2027. Poročila o izvajanju regionalnega razvojnega programa bo pripravil Razvojni center Novo mesto.

Letno poročilo bo predloženo MGRT najkasneje v treh mesecih po koncu koledarskega leta, končno poročilo pa v šestih mesecih po poteku programskega obdobja. Letna in končno poročilo o izvajanju regionalnega razvojnega programa bodo vključevala:

- kratek prikaz sprememb, ki so pomembne za izvajanje regionalnega razvojnega programa ter njihov vpliv na doseganje ciljev regionalnega razvojnega programa;
- napredek pri doseganju kvantificiranih ciljev z uporabo fizičnih in finančnih kazalnikov;
- dosežene učinke po izvedbi posameznih ukrepov in projektov;
- povzetek pomembnih težav pri izvajanju regionalnega razvojnega programa in sprejete ukrepe za njihovo odpravo.

Vrednotenje izvajanja regionalnega razvojnega programa bo izvajal Razvojni center Novo mesto samostojno oziroma z zagotavljanjem neodvisnih izvajalcev vrednotenja za posamezne vsebine ali celoten program. Proces vrednotenja bo vključeval oceno uresničevanja projektov in bo temeljil na sodelovanju med Razvojnim centrom Novo mesto ter Razvojnim svetom regije JV Slovenija z odbori. Cilj vrednotenja je preverjanje uspešnosti, učinkovitosti in ustreznosti regionalnega razvojnega programa glede zastavljenih razvojnih prioritet in ciljev posameznih ukrepov. Način organiziranja in kriteriji vrednotenja bodo sledili navodilom in smernicam MGRT ter resornih ministrstev.

V skladu z določili ZSRR-2 se regionalni razvojni program uresničuje z dogovorom o razvoju regije, ki ga skleneta MGRT in razvojni svet regije in velja do izteka obdobja trajanja vključenih projektov ali nadomestitve z novim dogovorom za razvoj regije. Gre za izvedbeni akt, s katerim se določijo ključni regijski in sektorski projekti za premagovanje razvojnih ovir v regiji ter viri financiranja. Načrt priprave dogovora bo vodil Razvojni center Novo mesto.

Dogovor za razvoj regije bo vseboval:

- povzetek regionalnega razvojnega programa s predstavitvijo razvojne specializacije regije, strateških razvojnih ciljev regije ter prioritet in ukrepov;
- opis meril za izbor in postopka izbora regijskih projektov;
- seznam regijskih projektov, razvrščenih po prioriteti s podatki o nosilcih, imenih projektov ter finančno oceno posameznih projektov in zbirnika po virih sredstev;
- vsebinska predstavitev najpomembnejših projektov.

3.4 Sistem informiranja in obveščanja javnosti o načrtovanju in izvajanju regionalnega razvojnega programa

Sodelovanje javnosti pri pripravi regionalnega razvojnega programa krepi usposobljenost in pripravljenost sodelujočih za soustvarjanje skupnih razvojnih ciljev, programov in ukrepov, s tem pa tudi povečuje soodgovornost za njihovo izvajanje. Sodelovanje predstavnikov različnih področij, zanimanj in območij prispeva k uravnoveženim razvojnim usmeritvam, saj omogoča zadovoljitev interesov večjega števila ljudi, upoštevanje več pogledov, mnenj, izkušenj in znanj. Vključevanje in sodelovanje javnosti nenazadnje zahteva tudi Uredba Komisije Evropske Skupnosti (št. 1159/2000) o ukrepih za informiranje in obveščanje javnosti, ko gre za finančno pomoč državam članicam iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada.

Razvojni center Novo mesto je kot regionalna razvojna agencija odgovoren za informiranje in obveščanje javnosti o načrtovanju in izvajanju regionalnega razvojnega programa. Razvojni center Novo mesto bo zagotavljal informiranje in obveščanje javnosti o programu in vseh aktivnostih povezanih s pripravo in izvajanjem regionalnega razvojnega programa predvsem preko spletne strani, <https://www.rc-nm.si/>. Na spletni strani bodo uporabnikom na voljo vsi relevantni dokumenti: program priprave regionalnega razvojnega programa, dogovor za razvoj regije, povezave do pomembnih povezav, itd. Za učinkovito informiranje in obveščanje širše in strokovne javnosti bodo uporabljena tudi druga komunikacijska orodja, kot so mediji, neposredno informiranje preko e-pošte, javni dogodki in posveti, javni pozivi, družbena omrežja in drugo.

Cilj informiranja in obveščanja javnosti pri pripravi in izvajanju regionalnega razvojnega programa je:

- povečati seznanjenost javnosti s postopki in cilji priprave regionalnega razvojnega programa ter njegovo vsebino;
- spodbuditi različne segmente javnosti za sodelovanje pri pripravi, v postopku priprave pridobiti pripombe in predloge o gradivu, zagotoviti udeležbo javnosti na javnih predstavitev in obravnavah ter jim tako omogočiti soustvarjanje razvojnih usmeritev;
- krepiti pripadnost razvojnemu dokumentu ter tako zagotoviti podporo in vključevanje javnosti v pripravo in izvajanje ključnih regijskih projektov;
- spodbujati različne razvojne partnerje in ostale deležnike k medsebojnemu sodelovanju ter oblikovanju skupnih aktivnosti in projektov;
- vzpostaviti koordinirano in transparentno zbiranje projektnih idej in pripravo prednostnih regijskih projektov za izvajanje RRP v programskem obdobju 2021-2027.

Ciljne skupine informiranja in obveščanja o načrtovanju in izvajanju regionalnega razvojnega programa:

- Razvojni svet regije in Svet regije JV Slovenija,
- Regijska razvojna mreža JV Slovenije,
- lokalne skupnosti/občine regije JV Slovenija,
- ministrstva,
- območne in lokalne razvojne institucije,
- Lokalne akcijske skupine (LAS) v regiji JV Slovenija,
- podporni okolja (regijska gospodarska združenja, kmetijsko gozdarska zbornica in druga združenja na regionalni ravni in druga zainteresirana javnost.

Viri in literatura

1. Celostna prometna strategija Mestne občine Novo mesto, maj 2017
2. Celostna prometna strategija občine Metlika, marec 2017
3. Celostna prometna strategija občine Črnomelj, april 2017
4. Celostna prometna strategija občine Trebnje, april 2017
5. Celostna prometna strategija občine Kočevje, maj 2017
6. Celostna prometna strategija občine Ribnica, 2017
7. Demografske spremembe in regionalni razvoj, 2019
8. Energetski koncept Slovenije
9. Naložbene potrebe za obdobje 2021-2027 v okviru kohezijske politike
10. Naložbene potrebe za obdobje 2021-2027 v okviru kohezijske politike, avgust 2019
11. Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo – PROSO
12. Operativni načrt o sodelovanju ministrstev pri pripravi regionalnih razvojnih programov 2021-2027, julij 2019
13. Poročilo o državi – Slovenija 2019, februar 2019
14. Poročila AJ PES
15. Program razvoja podeželja 2014-2020
16. Regionalni razvojni program za obdobje 2014-2020 v razvojni regiji JV Slovenija, marec 2015
17. Rezultati evidentiranja FDO po pilotnih regijah in vsebinske usmeritve za delovanje evidenc v Sloveniji, april 2017
18. Strategija razvoja prometa do 2030
19. Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021
20. Strategija pametne specializacije
21. Strategija razvoja Slovenije 2030
22. SI-STAT, podatkovni portal SURS
23. Spletne strani 21 občin regije Jugovzhodna Slovenija
24. Trajnostna urbana strategija Mestne občine Novo mesto 2030, oktober 2015
25. Zdravje v regiji, podatkovni portal, Nacionalni inštitut za javno zdravje, december 2018

**PRILOGA: Predstavitev najpomembnejših regijskih projektov
(projektne obrazci)**